Proletarci vseh dežel združite se!

GLASILO SOCIALISTIČNE ZVEZE DELOVNEGA LJUDSTVA SLOVENIJE

DELO

Cena din 20

»DELO« IZHAJA OD 1. MAJA 1959 PO ZDRUŽITVI »LJUDSKE PRAVICE«, KI JO JE 5. OKTOBRA 1934 USTANOVILA KOMUNISTIČNA PARTIJA V SLOVENIJI, IN »SLOVENSKEGA POROČEVALCA«, KI GA JE LETA 1941 USTANOVILA OSVOBODILNA FRONTA SLOVENSKEGA NARODA

Glavni urednik Janez Vipotnik Odgovorni urednik Ivan Šinkovec

LJUBLJANA, četrtek, dne 18. maja 1961 – Leto III., štev. 134

Bun Umova delegacija skuša zavirati ženevsko konferenco

Ameriški zunanji minister obrazložil ameriško pojmovanje nevtralnosti Laosa – Po ameriških izjavah je Bun Umova vlada edina zakonita vlada v Laosu – Bun Umova delegacija se noče udeleževati dela konference – Ugoden odmev na govore princa Sihanuka in britanskega zunanjega ministra Homea – Američani ocenili govor kitajskega zunanjega ministra kot zmeren

OD NAŠEGA POSEBNEGA DOPISNIKA

ŽENEVA, 17. maja (Po telefonu). Mednarodna konferenca 14 dežel o ureditvi mednarodnega položaja v Laosu, se je po neštetih težavah sinoči končno začela. Kakor kaže, se bo vsaj v prvih dneh nadaljevala s pospešenim tempom. Po sinočnjih govorih šefa Kambodže Norodoma Sihanuka, ki je kot pobudnik začel konferenco in po govorih britanskega zunanjega ministra lorda Homea in kitajskega zunanjega ministra Čen Jija, je na začetku današnje dopoldanske seje povzel besedo ameriški zunanji minister Dean Rusk. Obrazložil je ameriški predlog za nevtralnost Laosa:

● definicija načela nevtralnosti, ki jo bodo vsi spoštovali in ki mora biti več kot samo nevezanost na bloke ker mora vključevati tudi pozitivno zagotovilo nedotakljivosti notranjega življenja dežele.

● Vzpostavitev učinkovitega mednarodnega organa, ki bo sposoben ohraniti in zavarovati to nevtralnost pred vsako grožnjo od znotraj in od zunaj.

● Program izdatne gospodarske in tehnične pomoči, ki je nujen pogoj nevtralnosti in h kateremu bi morale prispevati številne države in agencije, ter ga upravljaci nevtralne dežele s tega področja.

V obrazložitvi je Rusk dejal, da bi se morale iz Laosa umakniti vse tuje oborožene sile, ne samo ameriške, temveč tudi severno vietnamske. V ostalem pa iz Ruskovega govora izhaja, da ZDA niso spremenile stališč, za katera so se zavzemale pred konferenco in zaradi katerih se je začetek konference odlašal iz dneva v dan. Rusk je zatrdil, da poročilo mednarodne kontrolne komisije za Laos, ki jo sestavljajo Indija, Poljska in Kanada, o doseženi prekinitvi sovražnosti ne ustreza dejanskemu stanju, češ da se po poročilih iz drugih virov sovražnosti nadaljujejo ter da ženevska konferenca ne bo mogla doseči konstruktivnih rezultatov, dokler ne bodo dejansko popolnoma prekinjene sovražnosti. Zaradi tega je Rusk vztrajal, da je treba dati nova navodila mednarodni komisiji in omogočiti, da bo njeno delo učinkovitejše. Naknadno se je zvedelo, da nameravajo ZDA predlagati rekonstrukcijo komisije, in sicer njeno razširitev na 5 članov z vključitvijo Kambodže in Burme ter popolnoma zamenjati sedanje osebje komisije. Na ti-

(Nadaljevanje na 4. strani)

Kompromis v Na Monu o načelih za sestavo koalicijske vlade

Na Mon, 17. maja. (AP) Na sestanku predstavnikov bojujočih se strani v Na Monu so nepričakovano dosegli kompromis o načelih za sestavo koalicijske laoške vlade in o ustanovitvi vojaškega odbora, ki bi pomagal izvesti sporazum o prekinitvi sovražnosti. To je prvi važnejši rezultat razgovorov, ki trajajo od nedelje, in bo lahko utrl pot za sestavo enotne laoške delegacije, ki bi se udeležila ženevske konference 14 držav o Laosu.

Razgovori o Na Monu naj bi se nadaljevali v petek, ko bi razpravljali o podrobnosti v zvezi s sestavo vlade.

Na današnjem sestanku so razpravljali tudi o konferenci vodilnih političnih voditeljev Laosa, vendar o tem niso dosegli trdnega sporazuma.

S seje proračunskih odborov Ljudske skupščine LR Slovenije
Foto: Jerala

Ženevska konferenca o Laosu: sovjetski zunanji minister Gromiko, ameriški zunanji minister Rusk in ameriški potujoči veleposlanik Harriman po razgovorih.

Štafeta mladosti se bliža Ohridu

Deber, 17. maja (Tanjug). – Nad 3000 prebivalcev Debra je priredilo davi svečan sprejem štafeti mladosti, ki jo nosi od včeraj mladina Makedonije. Po svečanem mitingu je štafeta nadaljevala pot proti Ohridu.

Štafeto mladosti, ki bo v šestih dneh prehodila v Makedoniji nad 920 km, bo nosilo 124.000 makedonskih fantov in deklet. Glavni štafeti se bo pridružilo nad 80 krajevnih štafet iz večjih mest in pomembnih krajev narodnoosvobodilne borbe v tej republiki.

Diplomatski odnosi z Nigerijo

Beograd, 17. maja (Tanjug). Vlada FLRJ in vlada Nigerije sta se sporazumeli, da bosta vzpostavili diplomatske odnose na stopnji veleposlaništev.

Danilo Kekić pri Pittermannu

Dunaj, 17. maja (Tanjug). – Podpredsednik avstrijske vlade dr. Pittermann je danes sprejel sekretarja za industrijo Zveznega izvršnega sveta Danila Kekića, ki kot gost prisostvuje proslavi ob 15-letnici podržavljenja industrije v Avstriji, ter se je z njim zadržal v prisrčnem razgovoru.

V Jugoslaviji se mudi delegacija skandinavskih študentov

Zagreb, 17. maja. (Tanjug). Na povabilo Zveze študentov Jugoslavije je prispela k nam delegacija študentovskih zvez skandinavskih dežel Norveške, Švedske, Danske, Finske in Islandije. Delegacija se bo seznanila pri nas z delom naših študentov in skupaj z njimi določila program sodelovanja med Zvezo študentov Jugoslavije in Zvezo študentov Skandinavije.

MEDNARODNA KONFERENCA ZA JEDRSKO ELEKTRONIKO

Pomen elektronskih instrumentov

Beograd, 17. maja. – Danes, tretji dan zasedanja mednarodne konference za jedrsko elektroniko, so prišli na vrsto elektronski instrumenti za obdelavo podatkov, ki jih posredujejo detektorji, ter za merjenje radioaktivnega sevanja. O svojih najnovejših dosežkih na tem področju so poročali znanstveniki iz »EVROATOMA«, ČSSR, Francije, Izraela, Madžarske in ZDA. Popoldne je bilo rezervirano za uradno izmenjavo mnenj, hkrati pa si je večina udeležencev konference ogledala inštitut »Boris Kidrič« v Vinči.

Z današnjim petim zasedanjem je bila končana prva polovica petdnevne mednarodne konference za jedrsko elektroniko. Znanstveniki so temeljito obravnavali 56 referatov, posvečenih novim metodam in napravam za merjenje sevanja, zlasti zelo visokih energij, nadalje tehniki spreminjanja svetlobnih v električne signale in ponovnem spreminjanju v svetlobne signale večje intenzivnosti, kakor tudi različnim vrstam detektorjev, izdelanih na načelu povzročanja električnih pojavov pod vplivom ionizacije kot posledice sevanja. Pri tem sta vzbudili posebno pozornost poročili o dveh novih dosežkih s scintilacijskimi števci in detektorji na podlagi polvodnikov.

Znanstveniki sledijo poročilom o novih dosežkih izredno pozorno in vneto razpravljajo o njih. Novi dosežki odpirajo človeku pogled v čedalje manjši svet razpadanja atomov oziroma sevanja, ki ga doslej ni bilo mogoče beležiti, meriti in razlagati.

S.

Herbert Read odpotoval

Zagreb, 17. maja (Tanjug). Ugledni angleški književnik in umetnostni teoretik Herbert Read, ki se je mudil v naši državi 15 dni na povabilo Jugoslovanske nacionalne komisije za UNESCO, je danes odpotoval z letalom iz Zagreba v Rim.

V pogovoru z dopisnikom Tanjuga je ugodno ocenil stike z našimi književniki in likovnimi umetniki ter izrazil prepričanje, da bodo ta srečanja prispevala k poglobitvi medsebojnega sodelovanja. Herbert Read je izrekel priznanje naši likovni ustvarjalnosti, o kateri je rekel, da je na evropski višini. Med bivanjem v naši državi je obiskal več kulturnih ustanov, galerij in ateljejev naših uglednih kiparjev.

Oskar Maurus Fontana na Sterijinem pozorju

Beograd, 17. maja (Tanjug). Predsednik Zveze avstrijskih književnikov prof. Oskar Maurus Fontana je danes prispel z Dunaja v Jugoslavijo, kjer bo kot gost prisostvoval VI. festivalu »Sterijino pozorje« v Novem Sadu. Prof. Fontana je bil več let predsednik Avstrijsko-jugoslovanskega prijateljskega društva na Dunaju.

Obisk pri ameriškem ministru za trgovino

Washington, 17. maja. (Tanjug) Jugoslovanski veleposlanik v Washingtonu Marko Nikezić je danes obiskal ameriškega ministra za trgovino in se je z njim dalj časa razgovarjal.

S SEJE PRORAČUNSKIH ODBOROV LJUDSKE SKUPŠČINE LR SLOVENIJE

Potrošnja naraščа hitreje kot produktivnost

LJUBLJANA, 17. maja. Člani proračunskih odborov obeh zborov Ljudske skupščine LRS so na današnji skupni seji pod predsedstvom Branka Babiča razpravljali o poročilu Izvršnega sveta Ljudske skupščine LRS za minulo leto in o predlogu zakona o zaključnem računu o izvršitvi proračuna Ljudske republike Slovenije za leto 1960. Na ločenih sejah so potem v obeh odborih odobrili poročilo Izvršnega sveta in izglasovali tudi predlog zakona.

V razpravo o poročilu Izvršnega sveta je prvi posegel ljudski poslanec **Adolf Černec.** Opozoril je na to, da ostajajo kmetije v višinskih krajih brez delovne sile in se zanimal, če je o tem problemu Izvršni svet morda že razpravljal. Državni sekretar za finance LRS **Matija Maležič,** ki je v imenu Izvršnega sveta odgovarjal na vprašanja ljudskih poslancev, je dejal, da o tem vprašanju Izvršni svet še ni razmišljal, to pa zaradi tega, ker odhajanje delovne sile z zasebnih kmetij v hribovskih krajih še ni zavzelo tolikšnega obsega, da bi postalo zaskrbljujoče.

V razpravo o kmetijski problematiki sta posegla tudi ljudska poslanka **Marija Levarjeva** in poslanec **Tone Pirc,** ki je priporočil, naj bi Izvršni svet proučil vprašanje neenakopravnega položaja starih in novih družbenih kmetijskih posestev. Prva so namreč prišla do zemlje brezplačno, posestva, ki jemljejo zemljo v najem oziroma jo kupujejo, pa se seveda ne morejo izogniti večjim poslovnim stroškom.

V razpravo o nedovoljenem opravljanju obrti so posegli poslanci **Jože Slavič, Marija Levarjeva in Stane Nunčič.** Prvi je bil mnenja, da bi moral problem rešiti tako, da bi osebam, ki se ukvarjajo z neregistrirano obrtno dejavnostjo, predpisali primerne davčne obveznosti, saj zgolj s preganjanjem šušmarstva še ne bomo odpravili. Tovariš **Branko Babič** je poudaril, da je perspektiva pravzaprav v hitrejšem razvijanju socialistične obrti, potrebni pa bi bili učinkoviti ukrepi in takšna davčna politika, da bi ne vplivali na zmanjšanje že tako majhnih obrtnih kapacitet. Zelo ostri pa bi morali biti po njegovem v vseh tistih primerih, ko gre za izkoriščanje tuje delovne sile.

Ljudski poslanec Stane Nunčič je dejal, da so v Krškem z ustanovitvijo obrtnega centra s petnajstimi poslovnimi enotami v veliki meri odpravili tudi problem šušmarstva, saj zasebni obrtniki zdaj sami silijo, da bi se zaposlili v obrtnem centru.

Po mnenju ljudskega poslanca **Toneta Pirca** bi bilo treba v najkrajšem času rešiti vprašanje neenotnih stanovanjskih najemnin. Velika razlika je namreč med višino najemnine za tista stanovanja, ki so bila ocenjena po točkovnem sistemu, in za novejša stanovanja.

Po mnenju ljudskega poslanca **Jožeta Vonte** se zdaj pojavljajo težnje, da bi formirali komunalne banke za območja več občin. Je pa vprašanje, če bodo majhne komunalne banke s tarifami za opravljanje storitve lahko krile poslovne stroške. O komunalnih bankah je razpravljal še ljudski poslanec **Mirko Remec,** ki je nakazal tudi problem precejšnjega pomanjkanja obratnih sredstev v gospodarskih organizacijah.

Predstavnik Izvršnega sveta Matija Maležič je dejal, da se zadnje čase res govori o tem, kako bi poprej zamišljeno število komunalnih bank nekoliko zmanjšali. Treba pa je tudi poudariti, da občin nihče ne sili k združevanju komunalnih bank in da ima vsaka od njih pravico imeti lastno komunalno banko. Tudi instrumenti bodo, kot kaže, takšni, da bodo tudi manjše banke lahko krile stroške poslovanja. Vendarle pa je priporočljivo, da bi za tista območja, ki razpolagajo z majhnimi finančnimi sredstvi ne ustanavljali prešibkih bank. Vse do nedavnega gospodarske organizacije niso smatrale, da je treba z obratnimi sredstvi ravnati enako gospodarno kot z ostalimi sredstvi. To je bila pač posledica tega, ker je Narodna banka širokogrudno dodeljevala obratna sredstva na račun nove emisije. Sredstva za trenutno premagovanje težav, ki nastajajo zaradi skopih obratnih sredstev, pa bodo, kolikor to ne bodo zmogle same gospodarske organizacije, morale zagotoviti predvsem komunalne banke. Le v interesu občin in kolektivov gospodarskih organizacij je, da bi začeli ljudje čimprej kar najbolj resno vrednotiti sedanjo politiko omejevanja obratnih sredstev. Zadnje čase namreč spet ugotavljamo, da še zmeraj preveč investiramo, in da se zelo naglo razen investicijske, večata tudi osebna in proračunska potrošnja. Vse bi bilo prav, če bi bilo naraščanje potrošnje vsklajeno z naraščanjem proizvodnje oziroma produktivnosti; žal pa potrošnja precej prekaša naraščanje produktivnosti.

DELEGACIJA ZSJ SE JE VRNILA IZ AVSTRIJE

»Sorodnost gledišč o vlogi sindikatov«

Izjava Svetozara Vukmanovića ob odhodu iz Avstrije – Avstrijska sindikalna organizacija pride na obisk v Jugoslavijo

DUNAJ, 17. maja (Tanjug). Jugoslovanska sindikalna delegacija pod vodstvom predsednika Centralnega sveta Svetozara Vukmanovića, ki je bila teden dni na obisku pri avstrijski Zvezi sindikatov, je davi odpotovala z Dunaja. Delegacija se je razgovarjala z voditelji avstrijskih sindikatov, ogledala si je več industrijskih podjetij na Dunaju, v Linzu in drugih mestih in se seznanila z delovanjem tovarniških delavskih odborov in sindikalnih organizacij v podjetjih, z delom ustanov za izobraževanje delavcev in drugih ustanov.

Pred odhodom iz Avstrije je Svetozar Vukmanović dejal, da je bil obisk pri avstrijski Zvezi sindikatov zelo koristen, ter je poudaril, da je prišlo ob tej priložnosti do izraza obojestransko zanimanje in pripravljenost za nadaljnje sodelovanje na raznih področjih. Rekel je, da bo tudi obisk predsednika avstrijskih sindikatov Franza Olaha v Jugoslaviji, na čelu sindikalne delegacije, o čemer je bilo doseženo soglasje na sedanjih razgovorih, prispeval k boljšemu seznanjanju in sodelovanju obeh sindikalnih organizacij.

Predsednik CS ZSJ Vukmanović je izjavil dopisniku Tanjuga, da so na srečanjih med jugoslovansko delegacijo in voditelji avstrijskih sindikatov ugotovili sorodnost gledišč o vlogi sindikatov in delavskega razreda v ohranitvi miru ter o potrebi po zboljšanju gospodarskih odnosov in kooperacije v korist obeh držav. Vukmanović je poudaril, da je to podlaga za širše sodelovanje obeh sindikalnih organizacij. Pripomnil je, da se bo sodelovanje, ki se je doslej razvijalo v glavnem na kulturnem področju, razširilo tudi na izmenjavo predavateljev, sindikalnih delegacij in bo dobilo še druge oblike.

»Tako naši kot avstrijski sindikati stoje na stališču,« je dejal Vukmanović, »da morajo delavska gibanja v vsaki državi reševati probleme družbene ureditve v skladu s pogoji in možnostmi v svoji državi. Tako naši kot avstrijski sindikati so proti vsiljevanju lastnih stališč drugim državam, hkrati pa oboji sindikati sodijo, da sta lahko medsebojno sodelovanje in izmenjava izkušenj koristna za obe strani.«

Svetozar Vukmanović je na koncu dejal, da je bila delegacija med enotedenskim obiskom na Dunaju, v Linzu in drugih avstrijskih središčih deležna prijateljskega sprejema in je videla, da želijo, da bi se razširilo sodelovanje z jugoslovanskimi sindikati. Na teh obiskih in razgovorih s sindikalnimi funkcionarji v podjetjih, člani tovarniških delavskih odborov in drugih organizacij, so imeli člani delegacije priložnost seznaniti se s pomembnimi rezultati, ki so jih v Avstriji dosegli na področju življenjskega standarda, vpliva sindikatov na oblikovanje plač in gibanje cen, reševanja socialnih problemov kot tudi v pomoči zaposlenim ženam, skrbstvu za otroke ter zaščiti potrošnikov.

VREME

Napoved za četrtek: Deloma sončno s spremenljivo oblačnostjo. Popoldne je možno predvsem v vzhodnih krajih Slovenije nekaj krajevnih ploh. Temperature ponoči med 2 in 8, v Primorju 11, najvišje dnevne okoli 17, v Primorju 20 stopinj C.

Komuna v novem gospodarskem sistemu

Nekaj ugotovitev iz občine Radlje ob Dravi

Pred dnevi so na razširjeni seji občinskega odbora SZDL, občinskega komiteja ZK in občinskega sindikalnega sveta v Radljah ob Dravi razpravljali o komuni v novem gospodarskem sistemu. Po uvodnem referatu sekretarke Ivice Paj je razprava nakazala nekatere probleme pri uvajanju novega gospodarskega sistema.

V železarni in livarni Muta so dobro zastavili kompleksno nagrajevanje po delu in dosegli lepe razultate pri povečanju proizvodnje in osebnih dohodkov. V lanskem prvem tromesečju so v tem podjetju izdelali za 80 milijonov, v istem letošnjem obdobju pa kar za 180 milijonov dinarjev izdelkov pri skoraj istem številu zaposlenih in isti proizvodni zmogljivosti. Tudi v tovarni lesovine in lepenke v Podvelki so z nagrajevanjem povečali proizvodnjo in izboljšali kvaliteto svojih izdelkov. Žal pa so v drugih delovnih kolektivih glede uvajanja stimulativnejših oblik nagrajevanja malo storili. Razprava je pokazala, da v nekaterih kolektivih še niso doumeli bistva novega sistema ter da politične sile v kolektivih niso izpolnile svoje naloge pri seznanjanju slehernega proizvajalca z novimi predpisi in njihovimi prednostmi.

Nekatere gospodarske organizacije v občini tarnajo, da jim primanjkuje obratnih kreditov iz bančnih virov, da ne morejo v redu poslovati in podobno. Navajajo podatek, da imajo skoraj vse gospodarske organizacije v občini nad 250 odstotkov dolžnikov v primerjavi z upniki. Črnogledost nekaterih gospodarskih organizacij zaradi pomanjkanja obratnih kreditov vsekakor ni opravičljiva, saj so v večini primerov same krive za nastali položaj. Vrsta kolektivov je neupravičeno in protizakonito uporabljala obratna sredstva za investicije in gradila objekte, za katere so vnaprej vedeli, da jih ne bodo mogli s svojimi sredstvi dograditi.

Posvetovanje je pokazalo, da bodo gospodarske organizacije morale v bodoče bolj preudarno naročati načrte in graditi posamezne objekte v skladu s svojimi finančnimi možnostmi. Že davno so minili časi, ko so se kolektivi zanašali na občine, okraje in republiko ter menili da bo že nekdo poravnal stroške, ki so si jih nakopali z začetkom pretiranih investicijskih del. V težave so sedaj zašli tisti delovni kolektivi, ki se v zadnjih letih niso menili za smernice oblastnih in političnih forumov pri uporabljanju obratnih sredstev. Novi gospodarski predpisi pa so te probleme še zaostrili, saj je njihov namen stabilizacija gospodarstva, ne pa krepitev inflacijskih teženj.

Novi gospodarski predpisi so prisilili k resnemu razmišljanju marsikatero manjšo gospodarsko organizacijo, ki se je preživljala od danes na jutri in ni mislila na svojo perspektivo, na razširitev proizvodnje, na boljšo organizacijo dela in na stimulativnejše oblike nagrajevanja. Vrsta proizvajalcev še vedno ne ve, da novi predpisi sproščajo njihove pobude, ukinjajo progresivni način obdavčevanja ter ne postavljajo administrativnih ovir pri izplačevanju osebnih dohodkov.

Predstavnik Glavnega odbora SZDL Slovenije je v razpravi med drugim poudaril, da to posvetovanje ne bi smelo biti zaključek razprav o novem gospodarskem sistemu, temveč začetek širše in še bolj temeljite razprave, v kateri bi v novem gospodarskem sistemu vsebovana načela ilustrirali s konkretno prakso. V te razprave je treba vključiti vse prebivalce, ker bo le tako novi gospodarski sistem polno zaživel. Po tem posvetovanju bi morali organizirati obsežne razprave v delovnih kolektivih, v šolah, zdravstvenih ustanovah in na nekaterih drugih področjih in razčistiti vse nejasne pojme. Te razprave so tem bolj nujne, ker v nekaterih gospodarskih organizacijah še preveč statično in šablonsko ocenjujejo nove gospodarske predpise. Novi gospodarski sistem daje široke možnosti vsem delovnim kolektivom in sprošča pobude neposrednih proizvajalcev. Delovni kolektivi pa imajo sedaj vse možnosti, da dinamičnost novega gospodarskega sistema izkoristijo v svoj prid z boljšo organizacijo dela, varčevanjem, boljšim nagrajevanjem in nekaterimi drugimi ukrepi.

M. Kos

S SEJE SVETA ZA ZDRAVSTVO LR SLOVENIJE

K sodelovanju je treba pritegniti tudi zavarovance

LJUBLJANA, 17. maja — Komisija Sveta za zdravstvo LRS za vprašanja družbenega upravljanja je v sodelovanju s komisijo za družbeno upravljanje pri Glavnem odboru SZDL izvedla anketo pri 160 upravnih odborih zdravstvenih ustanov. Odgovori na 17 vprašanj, ki zadevajo delo in vlogo organov družbenega upravljanja, so dali komisiji osnovo za sestavo obširne analize o družbenem upravljanju v zdravstvu v minulem letu.

O tej analizi je danes razpravljal Svet za zdravstvo, vendar pa se ni zadržal samo pri raznih ugotovitvah, ki veljajo za minulo dobo, temveč so člani navezali pridobljene izkušnje na sedanjo problematiko, ko so zdravstvene ustanove že izvolile nove organe družbenega upravljanja.

Ker je analiza opozorila ponekod na neugoden socialni sestav družbenih organov, ki marsikje ne ustreza področju, kjer deluje zdravstvena ustanova, je Svet menil, da bi bilo potrebna mobilizirati vse družbene činitelje za to, da se pri volitvah novih svetov ta pomanjkljivost ne bi ponovila. Pri analizi vsebine dela upravnih odborov so menili, naj bi zlasti v bodoče družbeni organi še več razpravljali o odnosih v zdravstvenih ustanovah, o bodoči politiki zdravstvenega dela ter pritegnili k sodelovanju ne le vse člane zdravstvenih kolektivov, temveč predvsem tudi zavarovance.

Predsednik Sveta Niko Šilih pa je v razpravi med drugim opozoril, kako pomembno je, da dobijo kolektivi in družbeni organi zdravstvenih ustanov od uprav vse tekoče podatke, kajti le z dobrim poznavanjem problematike bo mogoče razvijati zdrave pobude za boljše delo in večje uspehe kolektivov. Nato je navajal problematiko, ki se javlja sedaj, ko pripravljajo kolektivi svoje programe za sklenitev pogodb, ko oblikujejo realno vrednost zdravstvenih storitev ter razpravljajo o načinih nagrajevanja.

Na današnji seji je Svet sprejel sklep o ukinitvi zdravilišča za tuberkulozo v Preddvoru, kot je to predlagal upravni odbor bolnišnice za tuberkulozo na Golniku. Ta sklep je utemeljen s tem da za sedaj vprašanje postelj za tuberkulozne bolnike ni več tako kritično, zdravilišče v Preddvoru pa je bilo le bolj ali manj zasilen provizorij.

Komisija za zdravstvo je nato poročala še o delu bolnišnice za očesno tuberkulozo na Jezerskem.

M. N.

Občutno pomanjkanje kvalificiranih delavcev

Ljubljana, 17. maja. Na dopoldanski seji Sveta za industrijo gradbenega materiala in gradbeništvo OLO Ljubljana so razpravljali o perspektivnem razvoju industrije gradbenega materiala v ljubljanskem okraju. Med drugim so ugotovili, da je začelo vse bolj primanjkovati kvalificirane in visokokvalificirane delovne sile. Ta problem postaja tem bolj pereč zato, ker primanjkuje strokovnjakov zlasti v najbolj kritičnih panogah. Montažno podjetje »Toplovod« bi samo za Ljubljano nujno potrebovalo najmanj 250 delavcev, ki bi jih priučili za ta poklic, vendar podjetje ne more dobiti delovne sile, ker nima sredstev za gradnjo samskega doma. Vsekakor bo tem vprašanjem treba posvetiti več pozornosti, saj so ravno montažna in gradbeno-obrtniška zaključna dela ozko grlo v gradbeništvu, zlasti v stanovanjski graditvi.

P.

Pisma bralcev

Uvažajmo predvsem tisto, česar primanjkuje

Tovariš urednik!

Najprej nekaj kritičnih besed o otroškem perilu, ker sodim, da smo matere zaradi tega največkrat v zagati. Zakaj če želiš v naših, tudi posebnih trgovinah za otroško opremo kupiti to ali ono trikotažno perilo za otroka, moraš imeti zares nekaj sreče, da želeno tudi dobiš. Priznavam, perila je zdaj že precej več kot pred leti, vendar še vse premalo in brez prave izbire po velikosti, barvi in kakovosti. O tem bi lahko nanizala več primerov iz celjskih trgovin; pa to ne bi imelo pravega pomena, ker vem po pripovedovanju prodajalk, da pomanjkanje in slaba izbira otroškega perila ne gresta v celoti na rovaš le-teh. Najpogosteje se namreč zgodi, da trgovine ne dobijo naročenih vrst perila v zadostnih količinah. Mimo tega prodajo lepe vzorce sorazmerno hitro, včasih celo v nekaj urah.

Tudi otroške telovadne copatke je težko dobiti, predvsem manjše številke — od 23 do 26. V prodajalnah s čevlji skoraj povsod enako odgovarjajo: »V tovarni ne delajo tako malih številk«, ali pa »Smo naročili, a jih ne pošljejo.« Zares čuden pojav za današnje razmere.

In zdaj še nekaj besed o ženskih nogavicah, o že tolikokrat načetem problemu pomanjkanja tega artikla. Največkrat jih v trgovinah sploh nimajo, še zlasti ne tistih brez črte, da o izbiri sploh ne govorim. Če je pri nas tako velika potrošnja ženskih nogavic, zakaj tovarne ne prilagodijo svojih proizvodnih zmogljivosti povpraševanju na trgu?

Taki in podobni primeri upravičeno vsiljujejo vprašanje, ali bodo zdaj uvozna podjetja upoštevala pomanjkanje nekaterih vrst tekstilnih izdelkov in le-te uvozila. Če se ne varam, je to tudi eden izmed ciljev intervencije iz uvoza.

Zvonka Krivec,
Celje, Kidričeva 4

Pazimo na snago!

Tovariš urednik!

Z naglimi koraki se bliža turistična sezona, in povsod lahko vidiš, kako se vsi trudijo, da bi dobila Ljubljana čim lepšo podobo. Hkrati so prišli topli dnevi in z njimi mlečni sladoled. Nič ne bom rekel čezenj, ker ga tudi sam često kupim, pač pa me bodejo v oči papirnate vrečke, v katere je zavit.

Prav nič ne pretiravam, če trdim, da so bila lani, in tudi letos se to kaže, pred mlekarnami prava smetišča in slišal sem kopico Ljubljančanov, pa tudi tujcev, kako so se nad tem zgražali.

S tem pa ne obtožujem prodajalk, saj niso one dolžne pobirati za kupci vrečke, jezim pa se na vsakogar, ki brez vsakega čuta za red spusti papir na tla kjerkoli pač je. Kaj res ne more nesti vrečke do prvega koša za smeti? Če takih ljudi ne gane ne prošnja ne kritika, pa bi jih morda primerna denarna kazen. Z nekaj dobre volje bi se tudi otrokom dalo dopovedati, kaj je prav in kaj ne. Res pa je, da imamo v Ljubljani premalo košev za odpadke. Če bi bila odstranjena ta pomanjkljivost, se mi zdi, bi se dalo odpraviti to, kar meče na Ljubljano slabo luč.

Borut Kranjc,
Ljubljana, Gregorčičeva 15.

I. REPUBLIŠKA MLADINSKA DRAMSKA REVIJA

Pomlajene Jesenice

Jesenice, 17. maja. Nocoj ob 19.30 uri je bila tu svečana otvoritev I. republiške mladinske dramske revije. Potlej je ob 20. uri sledila prva predstava: dramska sekcija DPD Svoboda Anhovo je predstavila »Kekca«, mladinsko igro v štirih dejanjih, kot sta jo zasnovala režiserka Mira Štrukljeva in scenograf Mirko Grosar z Dušanom Revom, Bogdano Gašperlinovo, Mileno Padežnikovo, Zalko Štrukljevo, s Pavlom Gabrijelčičem, Jožetom Škodnikom, Stanetom Domenisom in Francem Grebenjakom v vlogah Kekca, Tinkare, Mojce, Bedanca, Kosobrina in drugih.

Tako se začenja vrsta mladinskih predstav, ki sta jih zaokrožila s revijsko podobo Zveza Svobod in prosvetnih društev Slovenije in Svet Svobod in prosvetnih društev Jesenice. Revija bo trajala do 20. maja. Poleg gledaliških nastopov Delavskega odra Celje (ki bo izvajal Kislingerjev »Izlet« in Mihalkovih »Šestero mušketirjev«), dramske skupine I. gimnazije v Mariboru (ki bo zaigrala Dobričaninovo »Skupno stanovanje«), amaterskega gledališča »Tone Čufar« Jesenice (z Grayevo igro« Lepota in zver«) in DPD Svoboda »Slava Klavora« Maribor (z Držičevo komedijo »Tripče de Utolče«) bodo program izpolnili še predavanje Marije Vogelnikove o gledališki vzgoji mladega rodu predavanje dr. Kristine Brenkove o igrah za mlade ljudi in razgovor o uprizarjanju mladinskih odrskih del, ki ga bosta vodila Miloš Mikeln in Bojan Čebulj. Vse predstave in predavanja so v gledališču »Tone Čufar«.

Nocojšnja premierna predstava je potrdila zanimanje domačega občinstva za prvo tovrstno dramsko revijo. Obiskali so jo tudi številni zastopniki kulturnega, političnega in družbenega življenja. Organizator je lepo poskrbel za zunanji, mestni pozdrav reviji, ki je vzdela kovinarskemu središču novo ime: »pomlajene Jesenice«.

Marina Golouh

MLADINKE IN MLADINCI, PREBIVALCI LJUBLJANE

Udeležite se svečane otvoritve V. MLADINSKEGA ŠPORTNEGA FESTIVALA »BRATSTVA IN ENOTNOSTI«, ki bo 22. t. m. ob 16. uri na stadionu ŠD »Ljubljana« v Šiški.

Okrajni komite LMS LJUBLJANA

S SEJE REPUBLIŠKEGA SVETA ZA STROKOVNO IZOBRAŽEVANJE

Potreben bi bil poseben zavod za strokovno izobraževanje

LJUBLJANA, 17. maja. Pod vodstvom predsednika Mirana Košmelja je republiški svet za strokovno izobraževanje danes nadaljeval prvo sejo, ki jo je bil zaradi obsežne problematike preteklo sredo prekinil.

Preteklo sredo so govorili o strokovnem izobraževanju in o strokovnem usposabljanju, o kategorijah potrebnih kadrov, o verifikaciji šol za strokovno izobraževanje in o izobraževanju mladine do 18. leta starosti. Danes pa so se lotili problemov v zvezi z učnim kadrom in prosvetno-pedagoško službo v strokovnih šolah, dalje financiranja strokovnega šolstva in družbenega upravljanja v njih ter vloge zbornic, upravnih resorov ter delavskih in ljudskih univerz v zvezi s tem področjem izobraževanja. Na kraju pa so govorili tudi o nekaterih organizacijskih ukrepih, da bi to področje šolstva začeli čimprej uspešno urejati.

Problematika strokovnega izobraževanja, zlasti pa še izobraževanje strokovnega kadra s srednjo stopnjo izobrazbe, je v sedanjem času izredno aktualna, a neurejena. Zato je svet sklenil, da bo stališča, ki so se pokazala na tej seji, posebej formuliral in jih v kratkem posredoval širši javnosti, da bi tako za reševanje teh problemov zainteresiral kar najširši krog ljudi. Na današnji seji je svet tudi sklenil predlagati republiškemu Izvršnemu svetu, naj ustanovi poseben zavod, ki bi skrbel za napredek strokovnega izobraževanja. V tak zavod za napredek strokovnega izobraževanja naj bi se preosnoval sedanji Zavod LRS za proučevanje izobraževanja odraslih, ki naj bi prevzel še naloge s področja strokovnega izobraževanja. S tem bi vso problematiko strokovnega šolstva združili. Zavodu za napredek šolstva pa omogočili, da se bolj posveti ostalim področjem izobraževanja.

Naloge novega zavoda naj bi bile predvsem v tem, da bi na področju strokovnega izobraževanja in izpopolnjevanja pomagal gospodarskim organizacijam in javnim službam, razvijal raziskovalno dejavnost ter organiziral in vodil prosvetno-pedagoško službo za področje strokovnega izobraževanja.

J. S.

Ekonomske enote tudi v trgovini in gostinstvu

Z razširjene seje predsedstva republiškega odbora sindikata trgovinskih in gostinskih delavcev

LJUBLJANA, 17. maja. Na današnji razširjeni seji predsedstva republiškega odbora Sindikata trgovinskih in gostinskih delavcev je bilo težišče razprave na uvajanju ekonomskih enot in na decentralizaciji upravljanja.

V Sloveniji je konec lanskega leta obračunavalo osebni dohodek po ekonomskih enotah 281 trgovinskih podjetij ali 43 odstotkov teh podjetij v republiki. Te ekonomske enote — v glavnem poslovalnice — pa so povečini le obračunske enote, ki nimajo samostojnih pravic upravljanja. Ni namreč dovolj obračunavati osebne dohodke po poslovalnicah, kolektiv enote mora imeti tudi pravico, da sam gospodari, da ima na primer pravico nabave blaga drugod, če ga dobi ceneje, kakor v skladišču lastnega podjetja, da za to blago sam določi cene, da lahko sam odloča o delovnem času, o dopustih, o delovnih mestih, itd. Kolektiv enote je potem zainteresiran ne le na prometu, ampak zlasti tudi na ustvarjenem čistem dohodku kot rezultatu gospodarjenja. Postopno se bo tudi pokazalo, katere ekonomske enote so dejansko nerentabilne.

Pravice ekonomskih enot imajo lahko tudi manjše poslovalnice, ne le velike. V tem primeru naj dobi pravice samoupravljanja kolektiv ekonomske enote, ki si izvoli predsednika. Po poti oblikovanja pravih ekonomskih enot je šlo v Sloveniji še nekaj podjetij, kakor Trgopromet Kočevje, Tekstil Ljubljana, Ljudski magacin Celje, Veletekstil Ljubljana in nekatera druga podjetja.

Sindikat je pripravil tudi gradivo za sestavo novih pravilnikov podjetij, zlasti pravilnika o delitvi čistega dohodka in pravilnika o delitvi osebnih dohodkov. V tem gradivu pa niso postavljene neke šablone, ampak je določeno le, kaj morajo vsebovati ti pravilniki. V razpravi so zlasti grajali odnos vodstev in računovodij nekaterih podjetij, ki nasprotujejo uvajanju ekonomskih enot in prenašanju samoupravnih pravic, češ da bi to preveč kompliciralo računsko poslovanje. Za tem pa se v glavnem skriva nezaupanje do kolektivov.

V gostinstvu so se le nekatera redka podjetja lotila uvedbe kompleksnega nagrajevanja in ekonomskih enot. Tu je še mnogo nejasnosti glede delitve sredstev postrežnine. V velikih podjetjih bi bilo treba najprej uvesti obračun po ekonomskih enotah, ki naj si potem same izberejo način delitve. Težave povzroča podjetjem tudi okolnost, da še nimajo določenega pavšala obveznosti do skupnosti. Ob zaključku so sklenili sklicati v večjih mestih konference delavskih svetov in sindikalnih podružnic podjetij, ki naj bi sklepale o čimprejšnji izvolitvi organov upravljanja po ekonomskih enotah, v okrajih pa ustanovitev komisij, ki bodo dajale strokovno pomoč pri izdelavi pravilnikov in pri prenašanju izkušenj. Naposled so pozvali kolektive, naj s upro vsakemu administrativnemu združevanju podjetij.

f

Prosimo vse, ki so fotografirali Pohod ob žici okupirane Ljubljane, da pošljejo fotografije oziroma diapozitive najkasneje do sobote, 20. maja do 12. ure, na Resljevo cesto štev. 9, sobo štev. 29, oziroma jih oddajo v poslovalnicah Fotomaterial.

Danes razprava o gledališču v novih pogojih

Novi Sad, 17. maja (Tanjug). Peti dan Sterijinega pozorja je potekel v znamenju razprave o gledališču v novih pogojih. V razpravi sta sodelovala tudi Ašer Deleon, sekretar Centralnega sveta ZSJ in Lepa Perović. Večer je rezerviran za spored televizijske drame. Jutri bo na Sterijinem pozorju nastopilo [illegible] Narodno gledališče

V BELI KRAJINI SO »PARTIZANE« POVSOD PRISRČNO SPREJELI

Metlika, 17. maja. Razpoloženje v odredu študentov-strojnikov »Franc Rozman-Stane«, ki gre na poti proti Kozari tudi skozi Belo krajino, je kljub slabemu vremenu zelo dobro. Včeraj so se ustavili v Lokvah pred Črnomljem, kjer so tudi prenočili. Prebivalci vasi, ki je bila med vojno požgana, so ljubljanske študente zelo prisrčno sprejeli, zlasti pionirji, ki so udeležence marša imenovali kar na kratko partizane.

Danes zjutraj so študentje počastili spomin heroja Franca Rozmana-Staneta, po katerem nosi njihov odred ime, ob spomeniku, ki stoji na kraju, kjer se je 11. novembra l. Franc Rozman-Stane smrtno ponesrečil pri preizkušanju novega orožja. Po komemoraciji je odred odšel v Črnomelj in nato v Metliko. Tu je študente-borce pričakala velika množica, med katero je bil največ mladine. Odred je položil na spomenik borcev v centru Metlike venec, pretem pa je govoril tovariš Nik Šilih, ki je orisal revolucionarno pot Bele krajine, poudaril pa tudi, da naj študenti odreda, v katerem so zastopane vse jugoslovanske narodnosti, skrbno razvijajo bratstvo in enotnost naših narodov.

P. G.

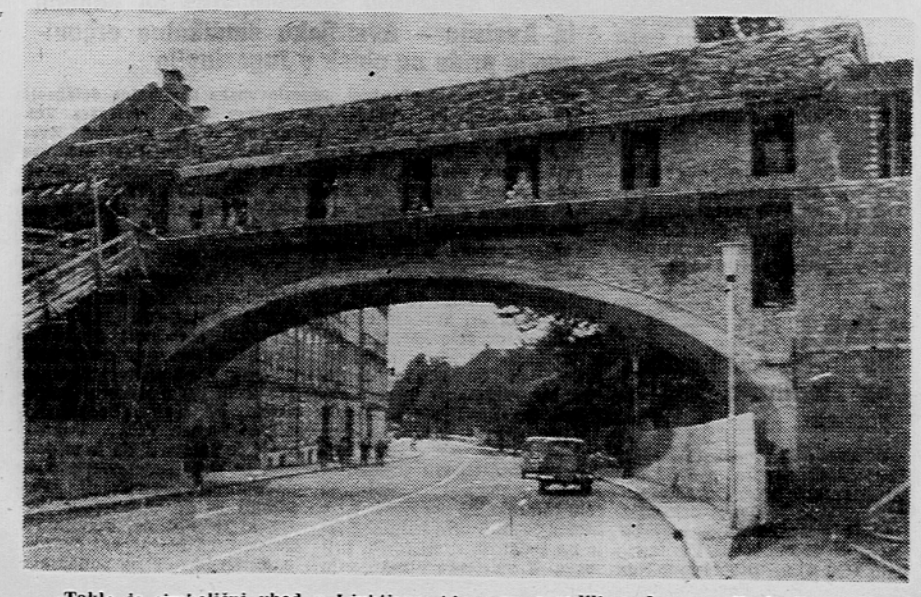
TRAGIČNA SMRT OTROKA NA AVTOMOBILSKI CESTI

Ljubljana, 17. maja. Danes ob 11,40 je prišlo na avtomobilski cesti v bližini Grosuplja do hude prometne nesreče, ki je terjala mlado življenje 7-letne šolarke Jožice Žitnik.

Deklica se je odpravila v šolo v Grosuplje, a namesto da bi šla skozi podvoz, se je napotila kar čez avtomobilsko cesto. Prav tu pa je avtomobilska cesta zelo nepregledna in otrok ni videl osebnega avtomobila H-17029, ki ga je iz smeri Zagreba proti Ljubljani vozil Zvonko Lončar s hitrostjo kakih 105 km na uro. Ko je voznik pripeljal v bližino odcepa ceste na Grosuplje, je v naselju Perovo prišlo do najhujšega. Z desne strani je prišla mala Jožica, ki jo je voznik opazil šele na kratko razdaljo in tako ni mogel preprečiti nesreče. Pri zaviranju in umikanju v desno je zadel z levim prednjim delom vozila v otroka, ki je spričo sunka odletel kakih 17 m daleč in hudo poškodovan obležal nezavesten v obcestnem jarku. Pri prevozu v bolnišnico je otrok podlegel poškodbam.

V naseljih ob avtomobilski cesti se je povsod močno razpasla navada, da odrasli, in po njihovem zgledu seveda tudi otroci, kjerkoli prečkajo avtomobilsko cesto, čeprav nanjo ceški nimajo dostopa. Za varen prehod pešcev so zgrajeni podhodi in nadvozi, vendar se jih judje večkrat ne poslužujejo, ker si pač hočejo lahkomiselno skrajšati pot. Na avto cesti so neredko cele skupine prešernih otrok, ki se ne zavedajo nevarnosti. Na tej cesti vozijo motorna vozila s tolikšno brzino, da je težavno pričakovati, da bi pravočasno ustavili, vrh tega pa zlasti otroci ne znajo presoditi hitrosti vozil in nesreča je tu. Zlasti nevarno pa je prečkanje ceste na krajih, kjer je nepregledna, kot je pri Grosupljem, kjer se je zgodila današnja tragična nesreča.

Smrt male Jožice naj bo ponovno resno svarilo vsem, zlasti pa staršem in šolam ob avtomobilski cesti, da bodo otroke nenehno opozarjali, da jih prečkanje avtomobilske ceste lahko stane življenje. Predvsem pa naj bi odrasli z lastnim zgledom vplivali na mladino.

Takle je simbolični vhod v Ljubljano, ki so ga zgradili nad novo Karlovško cesto. Seveda to še ni dokončna podoba, ker stavba še ni ometana, pa tudi prostori v portalu še niso urejeni. V kratkem pa bodo dokončali še to in »vhod« v Ljubljano bo postal prav gotovo ena izmed njenih znamenitosti.

Foto: Z. Deniša

Kako iz začaranega kroga medsebojnega kreditiranja

OD NAŠEGA BEOGRAJSKEGA DOPISNIKA

Po podatkih, ki so samo približni, je imelo naše gospodarstvo lani za okrog 825 milijard dinarjev neporavnanih terjatev. Od te ogromne vsote je odpadlo približno 545 milijard dinarjev na medsebojne terjatve v gospodarstvu samem, ostalo pa — skoro 800 milijard dinarjev — na neporavnane terjatve z organizacijami izven njegovega kroga.

Ti podatki vsekakor izredno zgovorno ponazarjajo pomen medsebojnega kreditiranja v našem gospodarstvu. Ta problem je še vedno odprt, njegove korenine pa so v nekdanjem kreditnem sistemu, ki smo ga ukinili šele letos. V starem kreditnem sistemu gospodarskim organizacijam namreč ni bilo težko dobiti obratnih sredstev od Narodne banke, s katerimi so potem kreditirale svoje poslovne partnerje. Kot je znano, naš sedanji kreditni sistem izenačuje obratna in osnovna sredstva, kreditiranje gospodarskih organizacij je z Narodne banke preneseno na komunalne banke, Zvezni izvršni svet pa je na podlagi letošnjega družbenega plana prvič sprejel in določil kreditno politiko in kreditno bilanco. Res je, da so postavke novega kreditnega sistema načelno rešile tudi problem medsebojnega kreditiranja; ne smemo pa prezreti dejstva, da je ta sistem šele na začetku svojega delovanja in da bomo zato vprašanje medsebojnega kreditiranja morali urejevati tudi s posebnimi ukrepi.

Kar zadeva medsebojno kreditiranje v gospodarstvu samem, je le-to ena izmed metod prometa v gospodarstvu. Kot takšno medsebojno kreditiranje ni negativno, temveč lahko celo pozitivno vpliva na izenačevanje položaja gospodarskih organizacij glede obratnih sredstev. Brez medsebojnega kreditiranja ne more živeti nobeno sodobno gospodarstvo, pa zato tudi naš novi kreditni sistem izrecno dovoljuje vsem gospodarskim organizacijam, da iz svojih sredstev kreditirajo partnerje za opravljene gospodarske dejavnosti.

Nekaj čisto drugega pa je, kadar se verига medsebojnega kreditiranja raztegne tudi izven gospodarstva, to se pravi, kadar gospodarske organizacije kreditirajo politično-teritorialne enote, proračune, investicijske sklade itd. V tem primeru nastaneta dva problema: gospodarstvo s tem zmanjša svoja obratna sredstva, pa mora zato na neki način dobiti kredite, ki mu bodo nadomestili ta primanjkljaj, po drugi strani pa da s tem možnost negospodarskim organizacijam, da njegova obratna sredstva uporabijo za vlaganja v svoja osnovna sredstva. Če na pr. neki lokalni investicijski sklad odgodi izplačilo svojih obvez do gospodarstva, lahko na ta način »prihranjena« sredstva uporabi za investicije. Prav tu je najverjetneje, da pri nas le prepogosto presežemo planirani obseg investicijske potrošnje.

KAKO REŠITI TE PROBLEME?

Po sedanji praksi rešujejo gospodarske organizacije vprašanje neporavnanih terjatev pred gospodarskimi sodišči. Le-ta so obremenjena s takšnimi tožbami in tak način reševanja tega problema ni učinkovit. Poiskati moramo za to torej drugačne, učinkovitejše poti.

Kar zadeva gospodarstvo samo, bi po mnenju strokovnjakov vprašanje neporavnanih terjatev najbolje rešili tako, da bi podjetja na določen način »spametovali«, da s svojim blagom ne kreditirajo več tistih poslovnih partnerjev, ki so že znani kot slabi plačniki. Da bi to dosegli, pa bi bilo potrebno, da vzamemo za podlago obračuna gospodarskih organizacij s skupnostjo in za podlago oblikovanja njihovega čistega dohodka metodo realizirane terjatve oziroma da ukinemo metodo faktur. Podjetja bodo prav gotovo čisto drugače gledala na plasma svoje proizvodnje, če se bodo zavedala, da s »prodajo« blaga slabim plačnikom niso prav nič storila za svoj poslovni uspeh.

Tudi glede terjatev med podjetji in negospodarskimi organizacijami so dosedanje izkušnje pokazale, da gospodarska sodišča tu ne morejo dosti pomagati. Strokovnjaki menijo, da bi to vprašanje lahko uredili mnogo bolj učinkovito, če bi sprejeli predpise, s katerimi v skladu bi vsa sredstva iz tekočega poslovanja, ki se stekajo v sklade negospodarskih organizacij, namenili v prvi vrsti za poravnavo obveznosti do podjetij. Glede neporavnanih terjatev, ki jih imajo podjetja do proračunov, pa bi morali strogo izvajati že veljavne predpise, ki dovoljujejo, da se vsa proračunska sredstva (razen sredstev za izplačila osebnih dohodkov) lahko porabijo za poravnavo terjatev, ki jih imajo gospodarske organizacije.

Neporavnane terjatve so pri nas, tako se zdi, najtežji problem v črni metalurgiji. Le-tej so za ureditev tega problema lani poleti odobrili visoke kredite, ki jih je prav zato dobila tudi že letos. Ti krediti pa so ta problem rešili samo za zelo kratko dobo, saj so se zelo kmalu kot blago prelili zopet h kupcem. Krediti (čeprav njihove vloge seveda ne gre podcenjevati) zato seveda niso pot za trajno, odločno rešitev problema neporavnanih terjatev; prav tako je jasno, da ta problem ne moremo rešiti s tem, da dobijo ustrezne kredite samo posamezne veje gospodarstva. Medsebojno kreditiranje in vprašanje neporavnanih terjatev sta sploščen problem celotnega gospodarstva in ga moramo kot takega tudi urejevati. Vse kaže, da bi bil prehod na metodo realiziranih terjatev še najbolj učinkovito zdravilo. Ta prehod bi sicer povzročil počasnejše pritekanje sredstev v razne sklade in s tem tudi nekatere začasne težave, vendar pa te težave — vsaj kaže tako — ne bi bile previsoka cena za izhod iz začaranega kroga medsebojnega kreditiranja. **Milan Pogačnik**

SKUPNI PROBLEMI TREH OBČIN

17 kilometrov ni razdalja!

Na koprskem obalnem območju je potrebna smotrnejša organizacija nekaterih gospodarskih služb

Človek, ki zasleduje na Koprskem gospodarsko dogajanje, se je to pomlad vsaj dvakrat lahko srečal s pojavom, ki daje misliti.

V Kopru je podjetje Sodavica, ki izdeluje oranžade, limonade, sodavice in kokto. Lani kupljeni moderni stroji omogočajo proizvodnjo v količini, ki zadošča potrebam vsega obalnega območja. Vendar izkorišča podjetje te stroje sedaj kvečjemu 35 odstotno in zato z njimi seveda ne dosega potrebne stopnje donosnosti. Zakaj?

Podobno podjetje je namreč tudi v Piranu, strojna oprema tega podjetja je zastarela in zato so se tam lotili izdelave elaboratov za nabavo novih strojev, ne glede na to, da že v Kopru novi stroji niso primerno izkoriščeni.

Drug primer je načrt za gradnjo nove klavnice v Dekanih. Pred mnogimi desetletji je bilo verjetno v redu, da so imeli Koper Izola in Piran vsak svojo klavnico, danes, v pogojih sodobnega prometa in hladilnih naprav, pa je to drugače. Sedemnajst kilometrov, asfaltirane ceste, kolikor je od Kopra do Pirana, ni razdalja, ki bi mogla ovirati preskrbo tega območja s svežim mesom iz enega kraja Čeprav je torej na dlani, da je gradnja ene same klavnice najcenejša in najboljša rešitev, so vendarle velike težave na poti do skupne akcije vseh treh občin.

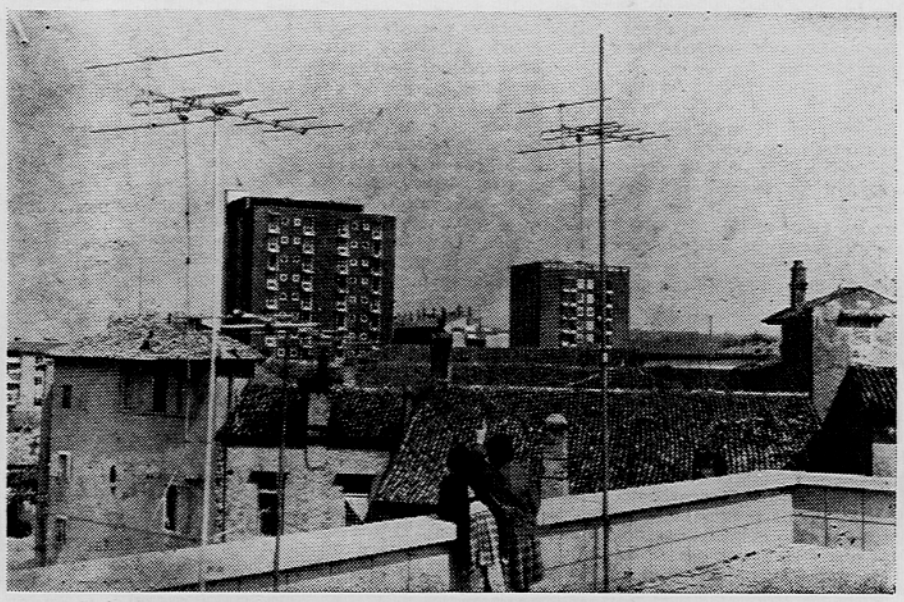
Oba primera dokazujeta, da bi bil za vse obalno območje, ne glede na trojno občinsko mejo, potreben organ, ki naj bi uravnaval enostavno in razširjeno reprodukcijo določenih potreb.

O tej potrebi so razpravljali v Portorožu dvakrat: na okrajni konferenci ZK lani novembra in aprila letos, torej pred kratkim, na okrajni konferenci SZDL. V času med obema konferencama pa se je razvijala stvar v dveh smereh: nekateri so se zavzemali kar za združitev vseh treh obalnih občin v eno samo občino, drugi pa menijo, da bi zadoščalo, ustanoviti obalni svet, ki bi prevzel vlogo vsklajevalca.

Medtem so pristojni organi za gospodarstvo okrajnega ljudskega odbora in pristojne zbornice v okraju že obdelali problematiko gospodarskih organizacij na obalnem območju in prišli do zanimivih izsledkov. Predlog za reorganizacijo nekaterih gospodarskih dejavnosti se opira na stališče, da je treba doseči največjo možno donosnost poslovanja, specializacijo podjetij in potrebno konkurenco, ki naj prepreči morebitne monopolistične težnje.

Ta predlog, ki predvideva med drugim eno samo klavnico, eno samo podjetje za izdelovanje brezalkoholnih in močnih alkoholnih pijač, eno samo kinematografsko podjetje, eno samo pekarsko podjetje (z združenjem obstoječih), prikaže tudi prihranke, ki bi jih s tem dosegli. Ti bi znašali: pri prejemkih upravnega osebja 44 milijonov dinarjev, pri stroških za reklamo, reprezentanco in potne stroške 4,5 milijonov dinarjev, pri poslovnih stroških pa 7,8 milijonov dinarjev, skupaj torej okrog 56 milijonov dinarjev. Razen tega bi razbremenili okrog 68 v glavnem strokovnih uslužbencev, ki so še kako potrebni drugod, in kakih 10 pisarniških prostorov, za katere je tudi izredno velika stiska. In podjetjem, ki bi zaposlila razbremenjene strokovne uslužbence, ne bi bilo treba graditi novih stanovanj, ker jih ti uslužbenci že imajo.

Omenjena problematika in na osnovi le-te izdelani predlogi človeka prepričajo. Če bi se je bil kdo že prej lotil, bi odpadla marsikatera nevšečnost, ki so omenjene na začetku. Ali ni morda že dozorel čas, da pridejo ta vprašanja na zbore volivcev v vseh treh obalnih občinah? Zakaj ne bi volivci sami povedali, kaj mislijo o tem, in sicer, če je le mogoče, še pred letno sezono! Takšno sodelovanje volivcev v treh občinah s številnimi enakimi problemi bi bilo reševanju teh problemov samo v prid. F. M.

Koper raste v moderno mesto — Foto: B. Borovič

DELAVSKO SAMOUPRAVLJANJE V MAJHNIH PODJETJIH

Najboljši zdravnik-praksa samoupravljanja

Čevljarsko podjetje »Storžič« na Visokem pri Kranju je majhno, delavsko samoupravljanje je kljub temu razvito

»Pri nas je to lahko, ko smo majhno podjetje!« To je odgovor, pa vprašaj katerega koli delavca ali funkcionarja. Navajajo torej odgovor, ki ga v analizah delavskega samoupravljanja kaj pogosto naštevamo kot dokaz za prav nasprotno trditev: v majhnih podjetjih je delavsko samoupravljanje slabo med drugim tudi zato, ker so ta podjetja majhna.

Naposled niti ni treba hoditi na Visoko, da bi spoznali, kako mimo zadevamo s takimi ugotovitvami. Sami trdimo, naj ekonomska enota ne šteje več kot sto ljudi. In zato, da bi vsak proizvajalec zares tudi objektivno mogel soodločati pri upravljanju. Kolektiv je majhen, Janez pozna Petra ne le kaj misli, ampak tudi, kako dela, kako živi. Podjetje je na pavšalu in so tudi po tej plati stvari jasne, saj ni treba biti kdo ve kakšen finančni izvedenec, da bi izračunal, kolikšne so družbene obveznosti in koliko ostane kolektivu.

Razlogi, da tako pogosto govorimo o problematičnem delavskem samoupravljanju v majhnih podjetjih, so torej drugod. Prav glede tega je kolektiv visoškega podjetja »Storžič« močno poučen.

Kolektiv šteje 50 ljudi. Tako imenovanih režijcev je šest: direktor, mojster, skladiščnik, komercialni, računovodkinja in administratorka. Vsak član kolektiva pa pozna probleme podjetja. »Kako jih ne bi, ko pa imamo med seboj člane delavskega sveta!«

Teh je 15, torej vsak tretji član kolektiva. Z vabilom na sejo UO ali DS dobe tudi na poldrugi do dveh straneh stiskano obrazložitev k vsaki točki dnevnega reda. Vsak mesec obračun: koliko so naredili, koliko prodali, kolikšni so bili stroški in koliko so zaslužili. Delavci to bero in se med delom podrobno pogovarjajo o gospodarjenju. Odločitev delavskega sveta je tako pravzaprav odločitev vsega kolektiva.

Za primer le utrinek. Delavci so pripovedovali, da se je podjetje dogovarjalo s še dvema podjetjema, naj bi vse troje podjetij imelo skupnega potnika. Ta pa je zahteval 800.000 dinarjev na leto samo od njih, torej dober odstotek realizacije. To se jim je zdelo odločno preveč, saj je podjetje ustvarilo lani n. pr. za slaba dva milijona dinarjev skladov in si takega stroška ne morejo privoščiti. Delavski svet ni bil za tak »aranžman«. »Naj potuje raje naš komercialni pa mu plačamo potne stroške in dnevnice, kar bo dosti ceneje za nas.« Vedo pa, da bo treba nekaj storiti. Kooperacija z mariborsko tovarno čevljev je propadla, ker se je MTČ pridružila Planikini trgovski mreži. »Planika« pa zahteva od svojih kooperantov kar 16 % rabata, česar pa »Storžič« spet ne zmore, oziroma bi bili njihovi čevlji predragi in bi jih potrošnik ne kupil. Okrog 25 milijonov dinarjev, za kolikor so izdelali čevljev za MTČ, se jim kar pozna.

Vse to delavci vedo in se menijo, kako naj bi se izkopali iz težav. Iz pogovora je občutiti, da se zavedajo odgovornosti za sprejete sklepe in se ne zanašajo le na to, kaj bodo rekli direktor, komercialni in računovodkinja.

Marsikdaj tudi beremo, da je delavsko samoupravljanje v majhnih podjetjih slabo zato, ker prevladuje v njih obrtniška miselnost. Ob razmerah v »Storžiču« se to vprašanje nehote postavlja z druge plati: kaj smo storili, da ta ne bi prevladovala? Res obrtniški način proizvodnje že sam po sebi oblikuje tako miselnost. Toda če taisti obrtniški delavec začenja spoznavati, da je njegov zaslužek odvisen od tega, kako podjetje uspeva, kako proizvaja, kako prodaja in kako si delo organizira, potlej to že ni več zgolj obrtniška miselnost, temveč miselnost upravljavcev.

Seveda tega tudi v »Storžiču« še ni moč posplošiti in idealizirati. Nova miselnost šele nastaja, še so skoki v stran. Ko so lani razdelili delo po fazah tako, da posameznik ne izdela več vsega čevlja, so naleteli pri delu kolektiva na močan odpor. Nekaterim tudi ne gre v glavo, da lahko pri njih nekatera dela opravi tudi tak, ki se ni izučil za čevljarja. In še zagodrnjajo, kadar zaposle kako žensko.

Toda produktivnost narašča in z njo dohodek (v prvem letošnjem četrtletju so napravili za 23 % več kot lani v istem času) in duhovi se pomirjajo. Vedo pa, da so letos družbene dajatve za 105 % večje kot lani in da je izhod le v specializaciji na eno vrsto proizvodnje, in to na tekočem traku. Stroje so že plačali pred pol leta in čevljarji z navdušenjem govore o bodoči proizvodnji.

V čem je po vsem tem skrivnost uspeha tega kolektiva? Če delavec ne zve, kaj se v podjetju dogaja in kako gospodari, se tudi ne more oblikovati v upravljavca, pa naj bo to obrtniški ali industrijski delavec. Problem majhnih podjetij in delavskega upravljanja v njih je predvsem v vodstvu in zlasti v direktorju. Če on zaupa v kolektiv, se trudi, da organom upravljanja podrobno razloži položaj podjetja, če se s srcem zavzema, da postanejo organi delavskega upravljanja to zares in ne le po imenu, ta zavestna socialistična sila ne bo le on sam, ampak jih bo iz dneva v dan več, odtenkov zaostale obrtniške miselnosti pa vedno manj. Praksa upravljanja jih bo pokopala.

Vlado Jarc

Novice iz Beograda

NASELJE UPOKOJENCEV

Beograjski upokojenci dobivajo svoje naselje, ki ga grade na Karaburmi, kjer je v zadnjih letih nastalo pravcato novo mesto. V središču tega naselja bo osrednje poslopje, ki bo lahko sprejelo 120 upokojencev. Okoli njega bo več pritličnih hišic za zakonske pare in samce. V vsaki hišici bo enosobno stanovanje z najmodernejšim udobjem kakor tudi stanovanje za samca. V osrednjem poslopju bo šest družinskih stanovanj. To bodo velika stanovanja, v katerih bo stanovalo večje število upokojencev in upokojenk. Računajo, da bo v vsaki teh enot, ki bodo v okviru doma povsem ločene celote, lahko stanovalo 20 ljudi. Graditev naselja je že precej napredovala. Prvi stanovalci se bodo lahko vselili že jeseni. Dokončujejo osem pritličnih poslopij z individualnimi stanovanji. V Beogradu nameravajo v prihodnjih nekaj letih zgraditi še dve takšni naselji, da bi uredili problem nastanitve in skrbstva za stare in onemogle ljudi.

TRGOVINA S CVETJEM

»Cvetlični trg«, majhna z lopami posejana ploščad pred Jugoslovanskim dramskim gledališčem, bo kmalu spremenila svoj videz, ki bo lahko upravičil njeno sedanje ime. Lope bo zamenjala velika trgovina za prodajo cvetja.

Podjetju za prodajo cvetja Krin je ljudski odbor Vračar dovolil, da zgradi edinstveno blagovnico v Beogradu. Ta trgovina s cvetjem bo samopostrežna in bo prodajala cvetje, ki ga goje doma in v tujini. Vsa bo v steklu z najmodernejšimi napravami za vzdrževanje rastlin, kakršne imajo na Nizozemskem, v Franciji, Veliki Britaniji in drugod.

ŠE ENO KULTURNO SREDIŠČE

Poletno gledališče v Topčideru naj bi postalo kulturno središče Beograda. Da bi zavarovali obiskovalce pred slabim vremenom, so začeli sedaj graditi premično streho, ki bo omogočila redno prirejanje predstav. Do letos so morali namreč vsako četrto predstavo v tem gledališču odpovedati zaradi slabega vremena. Ko bodo dogradili streho, bo poletno gledališče odprto nepretrgoma ves teden. Ponedeljek je določen za folklorne prireditve, torek in sreda za filmske predstave, četrtek za glasbene koncerte, petek za modne revije in razne reklamne prireditve, sobota in nedelja za glasbene revije, gledališke, baletne in operne prireditve.

ZABELEŽENO

Papirnate ovire

Z velikim navdušenjem se je kolektiv splošnega gradbenega podjetja PIONIR Novo mesto pripravljal na volitve prvih obratnih delavskih svetov. Izobesili so bili kandidatne liste, ki so jih sestavili obrati po obširni razpravi in skrbni presoji, imenovani in potrjeni so bili volilni odbori, določili so tudi 12 volišč in napisali gesla s pozdravi volitvam prvih obratnih delavskih svetov v podjetju. Za dan volitev so določili 6. maj. Skratka, pripravili so vse, da takoj po prvomajskih praznikih volijo svoje obratne samoupravne organe. Vendar še do danes nimajo obratnih delavskih svetov.

Ko je osrednji delavski svet povprašal občinski ljudski odbor, če se strinja z datumom volitev, je dobil 28. aprila odgovor načelnika oddelka za občo upravo, da je po 2. in 3. členu zakona o podaljšanju mandata delavskih svetov razpis volitev nezakonit in da se volitve zato ne morejo opraviti 6. maja 1961.

Na podlagi tega odgovora je delavski svet preložil volitve za nedoločen čas, kar je seveda zbudilo veliko negodovanje kolektiva. Dopis načelnika oddelka za občo upravo namreč tudi pravi, da mora za volitve obratnih delavskih svetov dati svoj pristanek tudi občinski zbor proizvajalcev, to pa bo storil šele na prihodnji redni seji. Pristanku sledi potem še 15 dnevni rok za razpis volitev. To pomeni, da pri PIONIRJU vsaj še en mesec dni ne bodo mogli uresničiti sklepa in želje po obratnih delavskih svetih.

V bistvu gre samo za različno razlago zakonitih določil, v glavnem za površno in napačno razlago brez politične presoje celotne zadeve. Prav zaradi tega imajo take razlage in ozko pravniški zaključki zakonitih predpisov politične posledice, ki jih ni lahko odpraviti. Naši zakoniti predpisi niso in ne morejo biti ovira uveljavljanju prvih pogojev za novo delitev dohodka, temveč so samo pripomoček za vsklajevanje družbeno političnega razvoja s pravnimi normami.

Menim, da do takih primerov, kot je navedeni, ne bi prišlo, če bi vsaj v načelnih stvareh medsebojno dopisovanje zamenjali medsebojni stiki. Ali se ne bi pred izdajo takega dopisa lahko vsaj po telefonu pogovorili o problemu. Vedno poudarjamo, da je treba podreti pregrade med podjetji in komuno. Samo s papirnatimi stiki, in še takimi, ki so v oviro uveljavljanju pravic proizvajalcev, bomo take pregrade med kolektivi in komuno samo še utrdili.

P. Romanič

Kako narašča število živine na družbenih gospodarstvih

Podatki Zveznega zavoda za statistiko, ki sicer še niso dokončni, kažejo, da smo imeli v naši državi v začetku letošnjega leta skupno pet milijonov 709 tisoč govedi, od tega 513 tisoč na družbenih gospodarstvih. To pomeni, da se je povečalo število govedi v primerjavi z lanskim stanjem v tem času za osem odstotkov. Značilno pri tem je dejstvo, da zelo hitro narašča število govedi na družbenih gospodarstvih, medtem ko porast govedi na individualnih gospodarstvih zaostaja za splošnim porastom in sicer predvsem zaradi hitrega naraščanja govedi v družbenem sektorju. Število govedi na individualnih gospodarstvih se je namreč povečalo za šest odstotkov, na družbenih pa za 29 odstotkov.

V Sloveniji se je povečalo število govedi na sploh za 11 odstotkov, individualna gospodarstva so povečala število svojih govedi za sedem odstotkov v primerjavi z lanskim stanjem, družbena gospodarstva pa za 66 odstotkov. V začetku letošnjega leta so imela družbena gospodarstva 54 tisoč govedi, individualna gospodarstva pa 537 tisoč. To se pravi, da pride po eno govedo iz družbenega sektorja na približno vsakih deset zasebnih govedi.

Na družbenih gospodarstvih v vsej državi hitro narašča tudi število prašičev, plemenskih svinj in plemenskih mladic, ki bodo prvič prasile, ter pri perutnini.

Družbena gospodarstva v Sloveniji kljub 66 odstotnemu povečanju še ne dosegajo splošnega jugoslovanskega razmerja med številom svinj in prašičev v družbenem in zasebnem sektorju. Družbena gospodarstva v jugoslovanskem merilu redijo po eno svinjo ali prašiča na okoli osem in pol zasebnih, v Sloveniji pa po eno žival na približno 23,5 zasebnih. Pač pa imajo družbena gospodarstva v Sloveniji ugodnejše razmerje kot zasebniki pri številu plemenskih svinj in mladic. Družbena gospodarstva redijo po eno plemensko svinjo ali mladico na vsakih 19 zasebnih. To pomeni, da se bo razmerje med številom svinj v družbeni in zasebni lasti nadalje spremenilo v korist družbenega sektorja.

Izreden napredek so dosegla družbena gospodarstva v Sloveniji v reji perutnine. Razmerje med številom perutnine na družbenih gospodarstvih v primerjavi s tistim na zasebnih je ena proti pet, medtem ko pride v jugoslovanskem merilu po ena žival v družbenem sektorju na vsakih 33 zasebnih živali. **Z-ek**

V VOJVODINI SO SE ZAČELE PROSLAVE DNEVA MLADOSTI

Novi Sad, 17. maja (Tanjug). V mnogih krajih Vojvodine se je začela proslava Dneva mladosti, ki bo v letošnjem jubilejnem letu ljudske revolucije bolj svečana in vesela kakor katerokoli pomlad po vojni. »Študentovsko srečanje mladih« v Sremu in četrti književno-likovni festival »Mladost, večni boj« v Somboru bosta prvi prireditvi v vrsti kulturnih in drugih manifestacij v tej pokrajini.

V Novem Sadu, Zrenjaninu, Subotici, Senti, Pančevu in mnogih drugih vojvodinskih mestih in vaseh pripravljajo plese na vodi, mladinske karnevale, razne prireditve in športna tekmovanja. S Širokega Dola v Sremu, kjer je padla in bila pokopana mlada Skojevka in znana partizanka Ratinka Vitasović, bodo 21. maja svečano pospremili štafeto mladine Vojvodine, ki bo ponesla prisrčne pozdrave predsedniku Titu za njegov rojstni dan. Te dni bo tudi zborovanje mladih na Testeri, kjer se je sestajala pred vojno napredna mladina in kamor zdaj radi hodijo Vojvodinci na izlet.

TEKMOVANJE STROJEPISK

Zveza stengrafov in strojepiscev Slovenije je priredila v nedeljo v Mariboru IV. republiško tekmovanje strojepiscev. Udeležilo se ga je 29 tekmovalk iz vseh krajev Slovenije; od le-teh se jih je 15 najboljših uvrstilo med kandidate za državno prvenstvo v Zagrebu:

Rezultati nedeljskega tekmovanja so bili zadovoljivi. Prvo mesto v disciplini hitrost je zasedla Majda Kušar iz Ljubljane s 475 udarci v minuti, drugo mesto Cvetka Alić iz Ljubljane z 424 udarci v minuti, tretje mesto pa Herma Švarcer z 394 udarci. Več kot 350 udarcev so napisale v minuti še Vida Nedoh, Elizabeta Rojs, Štefanija Žiber, Jožica Trošt, Pavla Skrt, Ivanka Hriberšek, Olga Divjak, Majda Stanič, Amalija Rautar, Milena Barbič in Mira Gaspari. Vse te tekmovalke se bodo udeležile zveznega tekmovanja v Zagrebu.

V disciplini v točnosti tipkanja so zasedle prva tri mesta Julka Marolt, Mira Gaspari in Herma Švarcer. Naslednja mesta si delijo: Cvetka Alič, Majda Kušar, Amalija Rauter, Elizabeta Rojs in Jožica Trošt.

S podporo Tovarne strojev »Emona« je Zveza razdelila šest nagrad za najhitrejše strojepiske v višini od 35 do 50 tisoč dinarjev ter 6 nagrad za najboljše v točnosti tipkanja. **(jp)**

Modernizacija PTT prometa v Črni gori

V Črni gori upostavljajo UKT sistem telefonskih zvez, ki bo od leta 1963 povezoval to republiko po 60 kablih z drugimi krajі deželе. To je prvi primer, da upostavljajo v Črni gori tako sodobni sistem telekomunikacij. V ta namen grade na Lovćenu in Bratogošu pri Bileći relejni postaji, v Titogradu pa poslopje za UTK naprave.

OB ROBU DOGODKOV

Johnsonovo potovanje

Podpredsednik ZDA Lyndon Johnson je odpotoval na obiske v države Daljnega vzhoda in Jugovzhodne Azije s pooblastili, kakršnih ni imel doslej še noben ameriški podpredsednik. Tako pravijo v Washingtonu. Nobenega razloga ni, da tega ne bi verjeli: po izjavah in sporazumih v Tajpehu in Sajgonu je to vsekakor res.

Johnsonovi obiski v Južnem Vietnamu, na Tajvanu in v Tajlandu imajo nekaj skupnega. Povsod je potrdil dosedanjo ameriško politiko do teh držav posebej in do Daljnega vzhoda in Jugovzhodne Azije v celoti. Čangkajšek ostane steber ameriške »kitajske« politike, Diem dobi več denarja in orožja za boj proti čedalje močnejšim »verilskim enotam, in če bo potrebno, tudi ameriške vojake, Tajland obdrži svoje »prioritetno« mesto na ameriškem seznamu vojaške in gospodarske pomoči.

Formoza, Tajland, Južni Vietnam. Vse tri so v zadnjih desetih letih dobile po dve do tri milijarde ameriških dolarjev gospodarske, predvsem pa vojaške pomoči. V vseh treh je režim do skrajnosti diktatorski. Samo v Južnem Vietnamu je nad 250.000 političnih zapornikov — po uradnih podatkih! Vse tri so si zaslužile, v tej ali oni okoliščini, vzdevek »Vojnega sidra ZDA« ali »trdnjave proti komunizmu«. In, vse tri so se že majale pod demonstracijami proti lastnim režimom ali proti ZDA.

Logika, ki pelje strategе hladne vojne do takšne politike, je kaj preprosta: vsako popuščanje bi povzročilo »izgubo obraza«, izguba vsake pedi ozemlja pa plaz, ki bi utegnil uničiti ameriški vpliv na tem območju. V zvezi s Tajlandom, na primer, je osnova stališča v tem, da bi izguba Laosa pomenila avtomatično infiltracijo Tajlanda in njegovo izgubo. Izguba Tajlanda bi povzročila izgubo Malaje, itd. Podobno je z Južnim Vietnamom, za Formozo pa naj zadostuje podatek, da imajo ZDA na njej samo letališč oporišč devet, in to največjih, kar jih sploh imajo po svetu.

Vojna »proti komunizmu« zlahka zapelje tudi v drugačen logični zaključek: najboljši zaveznik proti »komunizmu« je hkrati tudi največji desničar in reakcionar. Odtod pojav, da podpirajo ZDA (v imenu demokracije in svobode) najreakcionarnejše režime, kar jih je sploh še danes.

Ko je ameriški predsednik Kennedy pred petimi meseci izbiral svoje državne funkcionarje in diplomate, jih je izbiral med ameriškimi liberalci, kar je dalo povod za pričakovanja, da se bo temu primerno spremenila tudi ameriška politika. Res, da je od spremembe v državni upravi minilo komaj pet mesecev, in bi lahko marsikateri dogodek v tem času lahko pripisali vztrajnostni sili iz prejšnjih časov. Danes je to upanje čedalje manjše. Zlasti glede na dogodke zadnjih mesecev.

To, da se ameriška politika na Daljnem vzhodu in v Jugovzhodni Aziji nadaljuje prav takšna, kakršna je bila, če ni danes celo še bolj zaostrena, pa je nazadnje le posledica določenih svetovnih nazorov, političnih stremljenj in položaja v blokovski politiki. Zaradi te podpirajo ZDA najreakcionarnejše režime v Aziji in drugod in prihajajo s tem v hude konflikte s težnjami narodov teh območij in prebivalstev držav, katere najbolj podpirajo. Pričakovati od Johnsona v danem položaju kakšne drugačne izjave, bi bil nemara celo pretiran optimizem.

Drugo vprašanje pa je seveda, kam pelje takšna politika. Zelo poučen, na primer, je laoški problem, kjer bo po vseh znakih sodeč zmagala ideja nevtralnosti in nepripadništva k blokom kljub vsem prizadevanjem ZDA, da bi Laos pritegnila v svoje interesno področje. Še bolj zgovoren je položaj v Južnem Vietnamu, kjer se drži »zaveznik proti komunizmu« Diem na oblasti samo s 300 milijoni ameriške pomoči na leto. Skratka, vsa angažiranost v teh državah ne nudi strategom v Washingtonu nobenega zagotovila, da bodo ti režimi tudi ostali na oblasti. Gre za to, da osnovnih teženj azijskih narodov po neodvisnosti, svobodi in miru ne more zadušiti nobena vojaška pomoč posameznim diktatorskim režimom. Pač pa se človek nehote vpraša, kaj bi pomenilo 10 milijard dolarjev, kolikor so jih doslej ZDA dale tem trem državam, v obliki gospodarske pomoči vsej Aziji?

Lyndon Johnson bo prinesel nazaj v Washington kup deklaracij in svečе podpisanih sporazumov. Vprašanje pa je, koliko so vredni ...

A. Furlan

Hruščev - Kennedy 3. junija na Dunaju?

»New York Times«: »Sestanek bo takoj po Kennedyjevem obisku v Parizu« – Londonski tisk sodi, da se bo ameriški predsednik prej konsultiral z Macmillanom

DUNAJ, 17. maja (Reuter). Pooblaščeni krogi so povedali, da je vlada ZDA zaprosila avstrijsko vlado za mnenje, ali bi sestanek med predsednikom ZDA Kennedyjem in sovjetskim ministrskim predsednikom Hruščevom lahko bil na Dunaju.

Ti krogi pravijo, da naj bi se Kennedy in Hruščev sestala 3. junija. Prav tako povedo, da Sovjetska zveza za zdaj ni napravila nobenih korakov glede tega sestanka.

New York, 17. maja. (Tanjug). — Današnji »New York Times« piše, da je bil dosežen sporazum o neuradnem sestanku med predsednikom Kennedyjem in premierom Hruščevom. List se sklicuje na uradne kroge in piše, da bo sestanek, »razen če ne bodo nastale nepredvidene težave«, na Dunaju dva ali tri dni po obisku predsednika ZDA v Franciji, ki bo od 31. maja do 2. junija.

List nadalje piše, da uradni funkcionarji izjavljajo, da ne bo določen noben dnevni red sestanka in da si predsednik ZDA ne bo prizadeval, da bi bili na razgovorih doseženi kaki sporazumi. List tudi poroča, da sta bili britanska in francoska vlada obveščeni, da je bil sprožen predlog za ta sestanek, in da nista izrazili nobenih pripomb.

London, 17. maja. (Tanjug). V britanski prestolnici z največjo pozornostjo spremljajo napovedi iz Washingtona o bližnjem srečanju med predsednikom Kennedyjem in premierom Hruščevom.

Vsi londonski listi trdijo, da ni več nobenega dvoma, da se bosta oba voditelja sestala v začetku prihodnjega meseca na Dunaju. Britanska radijska postaja je danes objavila, da je to potrdil tudi visok funkcionar ameriškega veleposlaništva v Londonu.

Več listov, med njimi vplivni »Times«, trdi tudi, da bo predsednik Kennedy pred srečanjem s Hruščevom prišel za en dan v London, da bi se posvetoval z ministrskim predsednikom Macmillanom. Listi sodijo, da bodo trajali razgovori največ dva do tri dni. »Daily Mail« piše, da ameriški predsednik vztraja na tem, da bodi srečanje kratko, to pa je menda edina stvar, o kateri še niso dosegli popolnega soglasja, ker je sovjetski premier — kakor piše list — proti temu, da bi togo časovno omejili razgovore.

»Daily Telegraph« trdi, da britanska vlada aktivno podpira zamisel o sestanku med ameriškim predsednikom in sovjetskim premierom, ki bi »lahko utrl pot za četverno konferenco«.

Kakor pišejo drugi listi, so vladni krogi v Londonu mnenja, da ni verjetno, da se bosta Kennedy in Hruščev na Dunaju o čemerkoli »pogajala«, pač pa da je ta sestanek zamišljen kot priložnost, ki naj obema voditeljema omogoči, da se neposredno seznanita z gledišči drug drugega o najvažnejših mednarodnih problemih.

Ugodni komentar i v OZN

New York, 17. maja. (Tanjug). V OZN so pozitivno sprejeli napovedi o bližnjem sestanku med premierom Hruščevom in predsednikom Kennedyjem. Politični opazovalci poudarjajo, da je to po daljšem času ena zelo dobrih vesti, dobro znamenje za možnost ublažitve napetosti na svetu.

Sestanek obeh vodilnih državnikov tu označujejo kot nekaj zelo dobrodošlega v sedanji fazi mednarodnih odnosov, za katero je v zadnjih mesecih značilno nadaljnje poslabšanje. Zato pričakujejo, da utegne biti srečanje Kennedy - Hruščev eden važnih prispevkov za zboljšanje v mednarodnem dogajanju.

Pričakujejo, da bo v morebitni izmenjavi gledišč posebej govora tudi o tistih mednarodnih problemih, ki so ali na dnevnem redu OZN ali pa so na ta ali oni način v zvezi z njeno dejavnostjo. Pri tem mislijo predvsem na razorožitev. Menijo tudi, da bo sestanek voditeljev dveh držav, ki sta najbolj odgovorni v vprašanju razorožitve, prispeval k boljši medsebojni seznanitvi stališč in da bo zagotovil ugodnejše perspektive, za razgovore, ki naj bi se začeli nekaj manj kot dva meseca pred prihodnjim zasedanjem Generalne skupščine OZN.

Senegalec, pripadnik francoske mornariške pehote, na straži na alžirski ulici. Alžirija je po ultraškem puču močno zastražena, da ne bi izbruhnili neredi.

PRED POGAJANJI V EVIANU

Alžirsko delegacijo vodi Krim Belkasem

V Ženevi pričakujejo Alžirce – Obširni varnostni ukrepi v Evianu – Joxe razložil smernice, po katerih se bo ravnala francoska delegacija

TUNIS, 17. maja (AFP). Začasna alžirska vlada je danes objavila, kdo bo v njeni delegaciji, ki se bo udeležila alžirsko-francoskih pogajanj v Evianu. Delegacijo bo vodil podpredsednik začasne alžirske vlade Krim Belkasem.

V delegaciji je še sedem članov, med njimi ministra Ahmed Francis in Mohamed Ben Jahija ter visoka vladna funkcionarja Taeb Bularuf in Ahmed Boumendjel.

Tanjug poroča iz Ženeve, da tu nocoj pričakujejo prihod delegacije alžirskega osvobodilnega gibanja na razgovore v Evianu. Delegacija FLN bo prispela iz Tunisa s posebnim letalom na ženevsko letališče, od koder se bo takoj prepeljala s helikopterji v Bois d'Avault, kraj v neposredni bližini Ženeve, kjer so zanje uredili posebno poslopje, ki ga varnostni organi stražijo že poldrug mesec.

Tukajšnji listi poudarjajo, da so tudi v Evianu uveljavili obširne varnostne ukrepe, da bi preprečili dejavnost ekstremističnih skupin in atentatorjev s plastičnimi bombami. Sodijo namreč, da se bo njihovo delovanje okrepilo neposredno pred razgovori kot tudi med razgovori. Ženevski listi poročajo, da so zaprli nekatere sumljive ljudi, pri katerih so našli orožje in strelivo.

V Domu tiska v Ženevi so danes objavili, da bo alžirska delegacija v tem poslopju priredila tiskovne konference. Udeleževali se jih bodo lahko vsi novinarji, ki so akreditirani za konferenco 14 držav o Laosu.

Kakor poroča AFP iz Pariza, so po seji francoske vlade objavili sporočilo, ki pravi, da je minister za alžirska vprašanja Louis Joxe na seji obrazložil smernice, po katerih se bo ravnala francoska delegacija na razgovorih v Evianu. Sprejeli so ustrezne direktive.

Kar zadeva usodo podpredsednika začasne alžirske vlade Ben Bele in drugih voditeljev FLN, zaprtih na otoku Aix, je minister za informacije Terre-noire po seji vlade ponovil tisto, kar je predsednik de Gaulle izjavil na svoji tiskovni konferenci 11. aprila. Če se bodo pogajanja s FLN dejansko začela — je tedaj izjavil de Gaulle — bi se lahko spremenil režim proti Ben Beli in njegovim tovarišem. Spričo bližnjih pogajanj sodijo, da bodo Ben Belo preselili »nekam v Francijo«.

Po nekaterih vesteh so oblasti prišle na sled številnim vodilnim članom »organizacije ilegalne vojske« in so nekatere voditelje aretirale. Pariški listi poudarjajo, da je ta ultraška organizacija razkrinkana, da so štiri njene šefe zaprli in da je policija ugotovila identiteto petih od osem članov njenega »vodstvenega direktorija«.

Oficirska »vlada« v Seulu

General Čang išče stikov s političnimi voditelji — Problemi ameriške vlade

SEUL, 17. maja (Reuter). Vojaški odbor Južne Koreje je imenoval 12 oficirjev za začasne ministre južnokorejske vlade. Dvanajst drugih oficirjev — polkovnikov pa je odbor določil za oficirje za zvezo pri ministrstvih.

Voditelj generalske junte v Južni Koreji general Čang se je danes dopoldne razgovarjal s predsednikom Južne Koreje Po Sun Junom in drugimi južnokorejskimi političnimi voditelji. Razgovori so bili v predsedniški palači.

Po teh razgovorih je predsednik senata George Peik izjavil, da so razpravljali o možnosti za odstranitev sedanjih težav. Kaj več o razgovorih ni hotel povedati.

Med drugimi se je razgovorov udeležil tudi Ju Kim, voditelj nove Demokratske stranke, ki je v opoziciji nasproti revolucionarni junti.

V Seulu vlada mir, vendar je vojska še vedno razpostavljena na križiščih ulic glavnega mesta.

Washington, 17. maja (Tanjug). Vojaški udar v Južni Koreji je ustvaril nove politične probleme ameriški vladi in vsaj začasno oslabil vezi med Washingtonom in Seulom. Vladni funkcionarji v Washingtonu so nezadovoljni, ker so se ZDA tako globoko in po nepotrebnem zapletle v notranjepolitični boj te države.

Veleposlanik ZDA v Seulu in ameriški general Magruder, poveljnik »sil OZN v Južni Koreji«, sta javno podprla zakonito vlado in tako obsodila vojaški udar, čeprav so voditelji prevrata razglasili prijateljstvo in tesno zavezništvo z ZDA. Toda vojaški poveljniki, ki so se uprli, so že začeli prevzemati oblast in nadzorstvo nad vlado.

Z druge strani pa ameriških izjavah položaj še ni razčiščen. V Washingtonu poudarjajo, da prevratniki ne uživajo množične podpore in si niso pridobili južnokorejskega letalstva in vojne mornarice za strmoglavljenje sedanje vlade.

Čeprav je ameriška vlada izgubila v tej politični krizi prvo bitko, še vedno noče ponuditi roke upornikom in po vseh znamenjih sodeč se zdaj trudi, poiskati kompromis, ki bi ohranil politični sistem v Seulu in deloma ugodil prevratnikom z zamenjavo kompromitiranih osebnosti južnokorejske vlade. Uradni krogi v Washingtonu danes poudarjajo, da ne prihaja v poštev intervencija ameriških vojaških sil na Koreji. Trenutno tudi ne kaže, da bi hotela ameriška vlada spreminjati program za vojaško in gospodarsko pomoč Seulu.

Možnosti za izvajanje ameriškega vpliva na politični razvoj v Južni Koreji so kljub temu velike. Tam so razmeščene ameriške garnizije. V zadnjih osmih letih so ZDA dale Južni Koreji nad štiri milijarde dolarjev vojaške in gospodarske pomoči. Kljub vsemu temu je Južna Koreja v velikih gospodarskih težavah in je še vedno popolnoma odvisna od nadaljnjih pošiljk ameriške opreme in kreditov, ki naj bi se še povečali. Medtem ko gre v Južni Koreji dejansko za politična obračunavanja med desničarskimi frakcijami, ZDA upajo, da se jim bo posrečilo obdržati pod nadzorstvom dogajanje in obvarovati »ustavni režim« v Seulu.

Ženevska konferenca o Laosu

(Nadaljevanje s 1. strani)

skovni konferenci opoldne so nam sporočili, da so dobili člani konference nova poročila kontrolne komisije iz Laosa.

Rusk je v svojem govoru nadalje dejal, da konferenca tudi ne bo mogla roditi dobrih sadov, dokler ne bo na njej sodelovala delegacija kraljevske laoške vlade Bum Uma, ki je po navedbah Ruska edini ustavni in pravni predstavnik kralja in naroda.

Pogoje, ki so bili potrebni za učinkovito delo kontrolne komisije, je naštel kanadski zunanji minister Green, ki je govoril za Ruskom na davišnji seji, in sicer popolno sodelovanje vseh strank, takojšen dostop do vseh področij in vojaških instalacij, ustrezna prevozna sredstva, neodvisen sistem komunikacij, jamstvo za osebno varnost osebja komisije, popolne informacije o količini in vrstah orožja ob prenehanju sovražnosti, učinkovite metode nadzorstva vojaškega osebja in materiala v Laosu ter jasna definicija odgovornosti komisije ob spoštovanju varnosti laoške države.

Od sinočnjih govorov je bilo predvsem ugodno sprejeto stališče kamboškega princa Norodoma Sihanuka, naj bi se konferenca izogibala razpravljanj o ideološki premoči ene ali druge strani v Laosu in naj bi skušala predvsem najti pošteno mednarodno rešitev za Laos. Po drugi strani pa je nepopustljivo stališče laoške delegacije Bun Uma, ki jo vodi Luan Insisiengmay in ki hoče prisostvovati konferenci, da bi se za konferenčno mizo ne znašla v enakopravnem položaju z ostalima dvema laoškima delegacijama, naletelo na splošno obsojanje ter je spravilo ameriško delegacijo ki podpira vlado Bun Uma, v dokaj neprijeten položaj. V novinarskih krogih je opaženo tudi dejstvo, da se poleg Bun Umove delegacije nista udeležili otvoritvene konference delegaciji Južnega Vietnama in Tailanda, to je dežel jugovzhodne Azije, ki sta najbolj vezani na ameriško politiko. Prihod vietnamske delegacije je napovedan za nocoj.

Dokaj ugodno je bil sprejet tudi sinočnji govor lorda Homea, ki je poudaril predvsem naslednje: potrebno je vzpostaviti enoten Laos (tudi Sihanuk je v svojem govoru odločno zavzel stališče proti delitvi Laosa), da se nobena neodvisna laoška sila ne bi smela zoperstaviti obstoječi vladi in da nobena stran ne bi smela imeti svojega orožja, s katerim bi lahko ogrožala drugo. V bistvu enako stališče je zavzel danes kanadski zunanji minister Green. Kar se tiče enotnega Laosa se je danes v Ženevi razširila vest iz ameriških krogov, da je Bun Um privolil v sestavo enotne koalicijske vlade.

Govor kitajskega zunanjega ministra Čen Jija pa je naletel na različna tolmačenja. Največje presenečenje je bilo vsekakor, da so Američani ocenili govor kot zmeren, čeprav je bil dejansko v celoti naperjen proti ameriški dejavnosti v Aziji. Čen Ji res ni uporabljal običajnih ostrih izrazov, zato pa je obtožil ZDA, da so prve kršile ženevski sporazum o Indokini iz 1954. leta, da njihova intervencija v Laosu in vsej jugovzhodni Aziji ogroža tudi varnost Kitajske in da je v nasprotju z agresivnostjo ZDA Kitajska vedno podpirala nevtralnost Laosa, sodelovala pri formulaciji načel bandunške konference, sklenila prijateljske nenapadalne pakte z Burmo, Kambodžo in drugimi državami jugovzhodne Azije in se zavzema za širjenje petih načel aktivne koeksistence. Čen Ji je skušal s svojim govorom razširiti temo konference na vprašanje celotne jugovzhodne Azije, čemur so se od vsega začetka ostale države — udeleženke skušale izogniti.

Glavno vprašanje, o katerem so razpravljali v novinarskih krogih v Maison de la Presse, pa je srečanje Hruščev—Kennedy, za katerega trdijo, da je dogovorjeno za 3. junij. V kolikor bi se izkazalo, da je informacija točna in da je točna tudi vest o Bun Umovi privolitvi v sestavo koalicijske vlade, menijo, da bi to pomenilo nagel zaključek, odnosno prekinitev konference.

Popoldne ob štirih se je začela seja. Prvi je govoril sovjetski zunanji minister Gromiko.

ACA STANOVNIK

PROCES V JERUZALEMU

»Še vedno nevarnost za človeka ki je pomagal Židom«

Protestantski pastor Grüber, prva nemška obtežilna priča – Akcija »blago za kri« – Dokumenti o taborišču Belsen

JERUZALEM, 17. maja (AP). V nadaljevanju procesa proti nacističnemu zločincu Adolfu Eichmannu so danes zaslišali protestantskega pastorja Grüberja iz Berlina, prvo in verjetno edino nemško obtežilno pričo. Grüberja je Eichmann dal svoj čas aretirati zaradi posredovanja v korist Židov, potem pa ga je poslal v taborišči Sachsenhausen in Dachau.

Grüber je govoril o naporih za reševanje Židov iz taborišč smrti. Rekel je, da sta mu pri tem posebno pomagala dva Nemca, vendar imena enega izmed njiju ni hotel navesti, ker »je še vedno nevarnost za človeka, ki mu gre takšna čast«. Sodnik Halevi je vprašal: »Ali je danes čast za človeka, ki je tvegal svoje življenje, da je pomagal Židom, če bi njegovo ime objavili v Nemčiji?« Grüber pa je izjavil, da ni pripravljen povedati imena tega človeka brez njegove privolitve, pri čemer je poudaril, da so tudi njemu pred potovanjem v Izrael na vse načine »grozili in se mu rogali«. Demantiral je, da so bili pobudniki akcije za reševanje Židov v stikih s Hansom Globkejem, ki je trdil, da je bil v tej akciji »zaupnik katoliške cerkve«.

Neka 34-letna Židinja je danes na sodišču identificirala Eichmanna kot esesovskega oficirja, ki je dejal, da bo »odšla skozi dimnik«, če bo govorila v strahotah, ki jih je videla v zloglasnem taborišču Ravensbrücku. Charlotta Salzberger, ki je preživela strahote treh nacističnih taborišč, je izjavila, da jo je leta 1945 skupaj z drugimi štirimi ženami zaslišal Eichmann po prihodu iz Ravensbrücka, znanega taborišča za uničevanje Židov. Eichmann jim je tedaj dovolil odhod v geto, vendar je zagrozil, da jih bo poslal v krematorij, če bodo govorile o Ravensbrücku.

Priča je predložila izraelskemu sodišču vse svoje dokumente, originalno »židovsko izkaznico«, izkaznico koncentracijskega taborišča in »denar« geta, s katerim so plačevali mezde sužnjem in ki ni nikoli imel nobene vrednosti. Ko je Salzbergerjeva govorila o »čudežu, da se je rešila« iz taborišča smrti, je povedala, da so v aprilu 1945 v taborišču Teresenstadtu, v okviru akcije »blago za kri«, pripravili 300 Židov za transport v Švico kot zameno za denar in kamione. Ta transport pa so ustavili na intervencijo nekega funkcionarja Rdečega križa. Pozneje so ugotovili, da je šlo za načrt nacistov o likvidaciji kakih 6000 Židov, ki so bili v taborišču in ki so kmalu dočakali osvoboditev.

Na današnji obravnavi so prebrali tudi več dokumentov o tem, kako je bilo v taborišču Belsenu v severni Nemčiji, kjer je »bilo prostora za 3000 ljudi«, toda na Eichmannov ukaz so jih vanj strpali desetkrat več. Od tega jih je 13.000 umrlo zaradi bolezni in lakote, 13.000 nepokopanih trupel pa so našli v taborišču ob osvoboditvi.

Tožilec je predložil sodišču tudi dokumente o Eichmannovih navodilih za »rešitev židovskega vprašanja« v Češkoslovaški, Danski, Avstriji in drugih državah.

Spopad v Južnem Vietnamu

Sajgon, 17. maja. (Reuter) Po vesteh iz krogov Ngo Din Diema je prišlo v Južnem Vietnamu do novih spopadov med silami Vietkonga in Ngo Din Diemovimi enotami. Boji so bili pri kraju Taj Min, 112 kilometrov severno od Sajgona in pri kraju Tri Ton, 240 km zahodno od Sajgona.

Ti krogi pravijo, da je bilo na obeh straneh več mrtvih in ranjenih in da so bile sile Vietkonga oborožene z avtomatskim orožjem.

Sodni postopek proti Čombeju

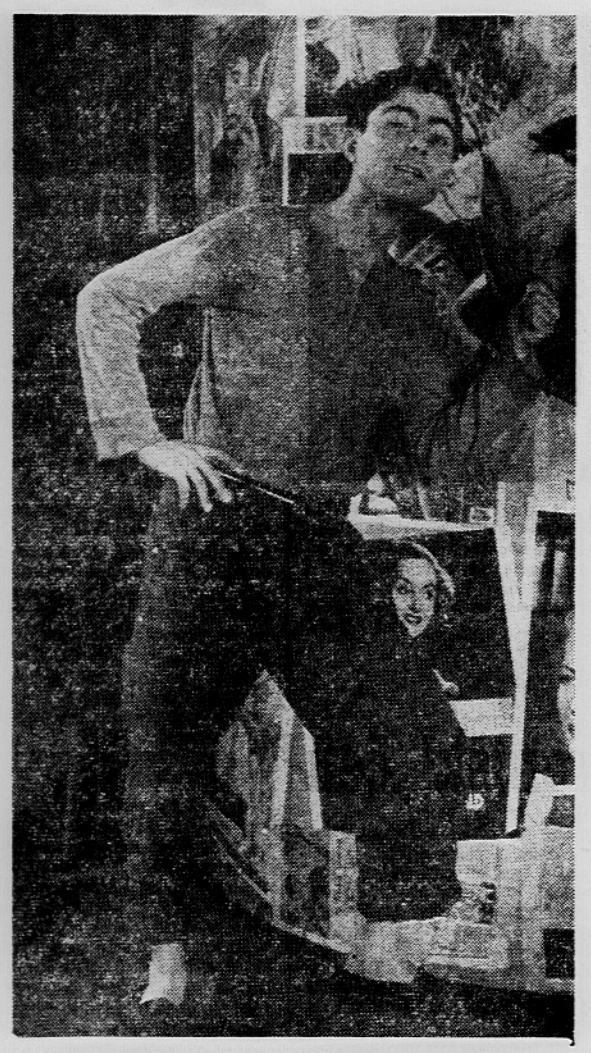
Leopoldville, 17. maja (AFP). Notranji minister leopoldvillske vlade Adula je v Coquilhatvillu v zvezi z aretacijo Čombeja izjavil, da so varnostni organi leopoldvillskega režima dobili v roke akt, ki ne dokazuje samo izdajstva Čombeja, ampak tudi, da je načrtno delal za odcepitev Katange. Vlada v Leopoldvillu je glede na to sklenila, da bo proti Čombeju uvedla sodni postopek, ker »njegove namere ogrožajo varnost kongoške države«.

Boji v Angoli

Lizbona, 17. maja. (AP) Med portugalskimi kolonialnimi četami in osvobodilnimi silami v Angoli se je danes vnel spopad na cesti, ki drži iz San Salvadora proti Nokiju, blizu meje s Kongom. Agencija Lusitania poroča, da bodo na to področje poslali močne portugalske enote v boj z osvobodilnimi silami, ki so oborožene z avtomatskim orožjem.

Do spopada je prišlo tudi pri Santa Cruzu v severni Angoli in na področjih Forte Republika, Malange in Damba.

Agencija Lusitania ničesar ne poroča o izgubah portugalskih enot in tudi ne o izgubah osvobodilnih sil.

V »Slepi ulici«, s katero gostuje te dni v ljubljanskem Mladinskem gledališču beograjski ansambel »Boško Buha«, z uspehom oblikuje eno izmed osrednjih vlog Boško Stošić

V PRIČAKOVANJU NOVE DRAMATIKE

Prve predstave na IV. Sterijinem pozorju

Prvi vtis iz letošnjega Novega Sada je bil vesel, obetajoč, poln pričakovanja. Z vseh strani so v to glavno mesto stare srbske kulture in razgibanega zagona novega kulturnega ustvarjanja prvi dan prihajali gostje. Mesto jih je sprejelo praznično, okrašeno z zastavami, utripajoče v skupnem občutku pričakovanja kulturnega doživetja. Takšno razpoloženje je morda trajalo še del drugega dne, potem je slavnostno navdušenje začelo ugašati. Novi Sad je razburjeno pričakoval izid nogometne tekme Vojvodina : Partizan, nato pa se je prelil v normalni utrip vsakdanjega življenja. In tudi med stalnimi spremljevalci Sterijinega pozorja so se začeli vsakdanji rutinirani pogovori, lesk prvega pričakovanja je obledel, začel se je porajati občutek, da bo vseh štirinajst dni do konca letošnjih gledaliških iger približno enako sivih, dolgih, brez posebnih presenečenj. Morda je v tem občutku že del kritike, da je festival predolg, in strah, da bo premalo resničnih gledaliških doživetij.

Nedvomno so že prvi trije večeri nove jugoslovanske dramatike jasno nakazali njen napor, najti gledališkemu oziroma bolje dramatskemu ustvarjanju sodoben, moderen izraz. Vsak izmed treh avtorjev: Mirko Božić (»Pravednik«), Jože Javoršek (»Manevri«) in Jovan Hristić (»Čiste ruke«) je to iskal po svoje, za vse tri je značilna izvirna zamisel, ki se naslanja deloma na tuje vzore, njihov večji ali manjši dramatski talent pa je skušal tej zamisli dati ustrezno podobo. Resnična primerjava med temi tremi avtorji je skoraj nemogoča, tako so si med seboj različni: Božić dramatik psihološkega dogajanja v človeku iz dni okupacije, Javoršek igriv, površen in ne preveč domiseln komedijant, Hristić sodobni filozof, oblečen v antično Sofoklejevo obleko.

Božićeva drama se dogaja v nekem malem mestu v dneh okupacije. Ubit je nemški oficir, edina priča sodnik tistega kraja. Gestapovec da pripeljati deset talcev, prebivalcev kraja, in postavi sodnika pred alternativo: v določenem času mora iz njih izbrati enega, sicer bo ustreljenih vseh deset. Sodnik po hudem notranjem boju izbere enega, da reši ostalih devet, nezavedno izbere ime, ki mu je zadnji trenutek prišlo na misel. S tem postane kriv, kriv smrti enega človeka, ki je padel pod okupatorskim strelom. Ali je resnično kriv? In zakaj je izbral prav tistega? To je osnovni motiv, okoli katerega je avtor nanizal vrsto psiholoških reakcij sodnika samega in reakcij mestnih prebivalcev, zlasti pa reakcije devetih preživelih. Sodnik se reši krivde in ostane »pravičen« šele s smrtjo pod gestapovsko kroglo.

Torej etični problem krivde, krivde v vsakem primeru. Poskus v dramatski obliki razvozlati ta problem. V nekem, oddaljenem smislu nadaljevanje Matkovićeve drame »Na koncu poti«. Napisano z očitno dramatsko nadarjenostjo, za celovito, harmonično umetnino pa vendarle nekoliko preveč razvlečeno, neizčiščeno in skicirano. Zlasti v drugem delu je vse preveč folklornih elementov, premalo psihološke napetosti in poglobljenosti, ki je bila dovolj značilna za prvi del.

Izvedba Hrvatskega narodnega kazališta pod taktirko Dina Radojevića je bila šibka, nedodelana in brez posebnih igralskih stvaritev.

Pri Jožetu Javoršku je zanimiv predvsem domislek: vojaki na manevrih igrajo v prosvetnem domu Martina Krpana. Kakor so manevri v nekem smislu igra, tako se gredo ti »padli« vojaki igro. Igra, ki bi bila za gledalca pravzaprav dolgočasna, če ne bi našla dobrega režiserja v Jožetu Babiču in interpretatorja v igralskem kolektivu Slovenskega gledališča iz Trsta. Navzlic tekočemu konverzacijskemu tonu, lahkotnosti, tu in tam duhoviti misli ali besedi, navzlic komičnosti, ki jo ustvarja preobleka vojaka v starodavni ženski kostim, gre le za lahkotno šumenje pisanega papirja. In v bistvu za poplitveno posodobljenje nacionalnega epa, ki ga tudi travestirani konec ne more popraviti. Ob koncu nastopi namreč Brdavsov sin, ki pa se z njim Krpan pobota in se oba obrneta zoper »velike«. Ti »veliki« naj bi bili predstavniki sedanjih blokov.

Jože Babič bo po dosedanjih predstavah morda eden izmed kandidatov za nagrado za režijo. Občinstvo je namreč predstavo sprejelo zelo simpatično, in sicer predvsem po Babičevi zaslugi. Če kdaj, potem je prav gotovo tu režija ustvarila gledališko predstavo. Bila je polna domislekov, invencioznа in bogata raznih elementov, pri tem pa z natančno umerjenim občutkom do kam sme v burkastih elementih.

Hristićeve »Čiste ruke« nehote vsiljujejo daljno primerjavo z Božićevim »Pravednikom«. Tu in tam gre pravzaprav za čiste roke, seveda s popolnoma drugega zornega kota. Tam neresničen, iz življenja vzet problem etike in krivde, tu v bistvu filozofski traktat o uresničevanju človeka, o neizogibni nujnosti, da se človek v življenju angažira. V absolutnem smislu »čistih rok« namreč ni. To filozofsko razpravo je postavil Hristić v okvir Sofoklejevega mita o Edipu, jo napisal z veliko kultiviranostjo, s tekočimi, lepimi dialogi. Seveda je očitno, da je »Čiste ruke« pisal filozof in ne dramatik.

Uprizoritev Jugoslovanskega dramskega pozorišta, ki jo je pripravil rešiser Predrag Bajčetić, je bila stilno zelo enovita, do kraja izdelana, s tenkočutnim posluhom za resnično gledališko kulturo. Med igralskimi liki se je zlasti odlikovala Jokasta Marije Crnobori.

Marjan Javornik

Iz Novega Sada: Hrističeve »Čiste roke« v izvedbi Jugoslovanskega dramskega gledališča iz Beograda

GOSTOVANJE GLEDALIŠČA »BOŠKO BUHA« IZ BEOGRADA

SLEPA ULICA

Mladinsko gledališče »Boško Buha« iz Beograda to pot sicer ni prvič v gosteh pri nas, vendar je v njegovem sedanjem obisku nekaj pozitivno novega. Iz informativnega gostovanja, ki zajame le majhen krog neposredno zainteresirane publike, se je obisk razrasel v vrsto rednih predstav, namenjenih vsem abonmajskim obiskovalcem ljubljanskega Mladinskega gledališča. Prav z ozirom na mlade in doraščajoče gledalce zasluži vključitev gostovalnih predstav v redni delovni repertoar Mladinskega gledališča vse priznanje kot pobuda za iskanje čim tesnejših in neposrednejših medrepubliških kulturnih stikov in kot zanimiv poizkus širše gledališke vzgoje.

Beograjsko gledališče »Boško Buha« je prišlo k starostno raznoliki publiki Mladinskega gledališča z dvema predstavama. Mladini je namenilo eno izmed najpomembnejših del svojega repertoarja, dramo ameriškega pisatelja Sidneya Kingsleyja »Slepa ulica«, otrokom pa bo od petka dalje igralo igro domačega avtorja Boška Trifunovića »Pravljica o carju in pastirju«.

»Slepa ulica« z ostro socialno analizo in obsodbo družbene zapostavljenosti najbednejšega velemestnega proletariata je vse do danes obdržala aktualnost, čeprav jo je pisatelj napisal leta 1935 in jo postavil v realno okolje newyorškega Dead Enda, kjer se je sama sebi prepuščena revščina po drugi svetovni vojni umaknila mogočnemu poslopju palače Združenih narodov. V kapitalističnem svetu je še nešteto takih Dead Endov, stikališč med vladajočo bogatijo in siromaštvom, ki vzgajajo brezobzirno mladino v upornem razrednem sovraštvu in počasi, a zanesljivo ubijajo v njej svetle strani otroštva ter jo kot v slepo ulico brez izhoda usmerjajo v kriminal ali v moralni propad. Poleg vseh nedvomnih literarnih in družbenokritičnih vrednot je »Slepa ulica« za našo mladino zanimiva že v primerjavi z dramo iz drugačnega okolja in z istim motivom mladostnih stisk, z »Zrelostnim izpitom«, ki je na rednem programu domačega Mladinskega gledališča.

Še bolj zanimivo pa je ob »Slepi ulici« srečanje z enim izmed vodilnih jugoslovanskih režiserjev Bojanom Stupico, ki je oblikoval beograjsko uprizoritev. Vgradil jo je v mojstrsko scensko podobo, odlično poenostavljeno in simbolizirano rešitev zahtevnih Kingsleyevih scenskih navodil, namenjenih velikemu broadwayskemu odru. Premišljeni svetlobni in slušni efekti jo širijo v imaginarno zaodrsko razsežnost, na prizorišču samem pa dominira mogočen nosilec železniškega mostu kot težka mehanična sila, ki utesnjuje in duši majhno revno življenje pod njim.

Nekaj tega scenografskega poenostavljanja in simboliziranja je ostalo tudi v Stupičevi režiji, v preostrem črno-belem konfrontiranju pripadnikov obeh družbenih razredov, ki je pripisalo likom bogatašev karikirano nastopanje. Z velikim razumevanjem in pristnim čustvom pa je režiser izoblikoval like in značaje mladih proletarcev v širokem razponu od lirike razočaranega otroštva do razigranega pobalinstva in porajajočih se temnih silnic. Vsi igralci pa se mu niso mogli odzvati z isto oblikovalno širino, zato se je v številno zasedbo pomešalo tudi nekaj manj izrazitih, celo bledih (predvsem ženskih) likov.

S. GODNIČ

»VINKO VODOPIVEC« V SOLUNU

Pri Primorskem akademskem zboru »Vinko Vodopivec« prehaja že nekako v tradicijo, da pred važnejšim nastopom v Ljubljani gredo njegovi pevci preskusit in potrdit svoje zmožnosti izven domovine. Ta moški zbor, ki je nastal pred osmimi leti med primorskimi visokošolci v Ljubljani in katerega prvi dirigent je bil Anton Nanut, ima za sabo že lepo število uspelih koncertov. Leta 1958 se je prvič udeležil mednarodnega tekmovanja polifonskega petja v Arezzu in si v kategoriji narodnih pesmi prislužil prvo nagrado.

V zadnjih dveh letih zbor skoraj ni nastopal. Lani pa se je zbor ponovno ustalil in se že dolgo pripravlja za svoj nastop pred ljubljanskim koncertnim občinstvom. Novi dirigent Jože Hanc je s pevci naštudiral spored, ki je stilno enotnejši in težji od prejšnjega. Zbor bo nastopil v dvorani Slovenske filharmonije v petek, 19. t. m., v okviru počastitev 20-letnice revolucije, ki jih pripravlja Študentsko kulturno umetniško društvo »Akademik«.

Prav v te priprave je prišlo vabilo študentov Aristotelovega vseučilišča, naj na solunskem študentskem tednu sodeluje tudi zbor »Vinko Vodopivec«, ki ga v Solunu poznajo že iz leta 1958. Tako se nadaljujejo prijateljski in kulturni stiki med Ljubljano in Solunom, ki so se začeli pred tremi leti z »Vinkom Vodopivcem« in lani s folklorno skupino »France Marolt«. Zbor je imel dva koncerta v solunskem »Kraljevem gledališču« ter dosegel veliko priznanje.

Naš spored je obsegal Gallusa, Beethovna, Gounoda, Schuberta, Mokranjca, Pokornyja, Janačka, Marolta, Tomca, Volariča, Simonitija, Mirka in Srebotnjaka. Videli smo, da so Grkom posebno všeč temperamentne narodne pesmi, od slovanskih imajo najraje srbske in makedonske (s temi slednjimi smo imeli velik uspeh pred tremi leti). Pa tudi slovenske in druge pesmi (z oznako vsebine tudi v grščini) so lepo spremljali.

Med štiridnevnim bivanjem v Solunu smo imeli priložnost ugotoviti, kako tople simpatije gojijo do nas Grki. Nudili so nam, kar so največ mogli. Povabili so nas tudi na koncert slavnega Manosa Hadzidakisa,

Tomaž Pavšič

Mariborska premiera

Trije baleti za mladino

Slovensko narodno gledališče je ob koncu sezone v proslavo Jugoslovanskih pionirskih iger uprizorilo tri balete za mladino. Koreograf in režiser Petra in volka (na glasbo Prokofjeva), Princese Zlatolaske (na glasbo Nedbala) in Pike Nogavičke (na glasbo Kruna Cipcija) je Iko Otrin. Prva dva baleta dirigira Žigon, tretjega Jakov Cipci. Skrbno pripravljene predstave, zlasti tretjo točko, je občinstvo lepo sprejelo.

Otrin je z malim ansamblom pokazal mnogo čuta za stil, mero in harmonijo, v Piki Nogavički pa je tudi ustvaril svojevrsten moderni otroški balet, ki se odreka vsem tradicionalnim pravljičnim rekvizitom, skorajda tudi simboliki, a se vendar zabavno dotika korenin otroške fantazije, veselja do lastne suverenosti, pa tudi do daljin in skrivnosti.

Individualne stvaritve plesalcev v vseh treh baletih so dokaz za zmogljivost ansambla in koreografa. Baleti se po svojem pomenu stopnjujejo. Prvi, Peter in volk, pomeni kot celota koreografije najmanj. V ansamblu se posebej odlikujeta Reiherjeva in Pušnik, najbolj izrazit pa je Likavec kot volk. Koreografu vendarle ta balet ni docela ustrezal, manjka mu sproščene pravljične lahkotnosti. Te je več v drugem baletu, Princesi Zlatolaski, po mnogo manj pomembni Nedbalovi glasbi. Balet na stari in obrabljeni motiv kaže dovolj gracioznega in pravljično prikupnega veselja do življenja in domišljije. Ansambelski plesi so uspeli, ljubka princesa je Verdnikova, prijetno karikiran kralj ije Hanžič. Rahlo moti dejstvo, da je za princa zmanjkalo moškega ansambla in da pleše vlogo Žmavčeva. Celoten vtis je vsekakor pozitiven.

Višek baletnega večera je Pika Nogavička po glasbi Kruna Cipcija. Tudi orkester v njej pod Cipcijevim vodstvom resnično zaživi in z voljo sledi vešče instrumentirani partituri. Pika Nogavička je izrazito moderen balet. Prijetna je Pika Nogavička Žigertove. Imeniten šimpanz je Hanžič, tudi ostali plesalci so dobri. Omeniti je treba še igralko Pugljevo, ki se je to pot prelevila v baletko, napovedovalko v kostumu Pierrota. Scenografka in kostumografka Hegedušićeva zasluži precej priznanja. Pripomogla je k lepemu odrskemu prelivanju hladnih barv, ki jim ne moremo odrekati sugestivnosti.

Baletni večer za mladino je dokaz dovolj izrazite zmogljivosti žal maloštevilnega mariborskega baletnega ansambla, za koreografa Otrina pa predstavlja vidno razvojno stopnjo, predvsem najboljši balet večera Pika Nogavička.

Branko Rudolf

Ta Italijanka, največja intelektualka med filmskimi igralkami našega časa«, v švedskem filmu »Sodnik«, ki ga že štejejo med kandidate za cannske festivalske nagrade

PISMO IZ CANNESA

Ameriški film - med kandidati za nagrade

Danes bi bralce predvsem rad na kratko obvestil o filmu **»Ograda«.** *V koprodukciji s Triglav filmom iz Ljubljane ga je posnel lani (kot svoj prvi celovečerni film) znani francoski novinar Gatti, ki je tudi režiser. Film so pokazali pod pokroviteljstvom Zveze francoskih filmskih kritikov, Georges Sadoul pa je po uvodnih besedah predstavil nosilca glavne vloge, nemškega igralca Blecha. Presojevalci so potrdili dobro realizacijo in obetajo režiserju lepo prihodnost. (Tedni so sklenili, da bo Gatti režiral znano Kafkovo odrsko delo Grad). Osebno menim, da film ni celovit, temveč razpada v dva dela. Režiser je uspelo posredoval vzdušje koncentracijskega taborišča in podčrtal enotnost internirancev v borbi proti taborišču nasilju. V drugem delu filma pa je bil izrazno šibek. Gre za srečanje med Nemcem in Židom, ki so ju nacisti zaprli v posebno ograda z zagotovilom, da bo tisti, ki bo v 24 urah ubil drugega, pomiloščen. Gatti ni izkoristil dramatične sile, niti sublimirane koncentracijske groze in ne moralne sile internirancev. Kratke prizore med Blechom in Negronijem sta reševala igralca sama, predvsem Blech, ki je igralec izrednega formata. Večino vlog pa igrajo naši domači igralci in mirno lahko zapišem, da se Janezu Vrhovcu, Stevu Žigonu, Jožetu Zupanu, Tamari Miletić, Maksu Furijanu in drugim ni treba sramovati svojih vlog. »Ograda« je uspeli koprodukcijski film, vendar po svoji izpovedni moči ne dosega »Krvave poti«.*

Končno so resno posegli v tekmovanje tudi Američani s svojim tretjim filmom **»Grozdna jagoda v soncu«.** *Po odrskem delu Lorraine Hansberry ga je režiral Daniel Petrie. Izrazito komorno delo, ki združuje vse prvine modernega odrskega in televizijskega dela je zaživelo v svoji filmski podobi pristno in polno, tako da niso izmišljene primerjave s filmi »Dvanajst jeznih mož«, »Poročno kosilo«, »Fantovščina« in »Marty«. Mladi režiser Petrie je imel sijajne sodelavce v črnskih igralcih Sidneyu Poitieru, Claudiju McNeil, Ruby Dee in Diani Sanda. Sidney Poitier gotovo zasluži veliko festivalsko nagrado za moško vlogo, tako odlično je zaigral Walterja Lee Youngera. Pa tudi stara igralka Claudija Mc Neil bi zaslužila nagrado za najboljšo žensko vlogo.*

Potlej se je po stari festivalski navadi znašel na platnu čisto povprečni film. Wolfgang Staudte je zastopal Nemce s svojim filmom **»Zadnja priča«.** *To je običajna filmska kriminalka, ki gotovo ni izrazila Staudtejevih sposobnosti. Družbena kritika je ostala le dober namen. Tako so Nemci izločeni iz tekmovanja za festivalske nagrade.*

Ko pišem to poročilo, je prišla v festivalsko palačo žalostna novica o Cooperjevi smrti. Fredu Zinnemannu so polzele solze po licih, ko je na začetku festivala sprejemal visoko priznanje za umetnika, ki je bil že zaznamovan s smrtjo. Že tedaj smo govorili o njem predvsem kot o umetniku, ki je vtisnil filmski ustvarjalnosti globoki pečat svoje osebnosti. Nocoj se je izpolnilo njegovo trpljenje in med nami ni nikogar, ki ne bi iskreno žaloval za njim.

Vitko Musek

Slišali ste in videli

TAGORE — PESNIK INDIJE V RADIJSKEM PODLISTKU

Slavju ob stoletnici rojstva Rabindranatha Tagora se je pridružil tudi Radio Ljubljana. Dvakrat je bil na vrsti podlistek o tem bengalskem poetu, ki je po svojih pesniških zbirkah, dramah in esejističnih spisih znan po vsem svetu. Obe oddaji izbranih odlomkov o pesnikovem življenju in delu, s citati iz Tagorovih spominov na mladost, na starše, na prva leta zorenja, in s pesnikovimi zapisanimi premišljevanji o resnici in vzgibih lepote, o sožitju med ljudmi, sta bili bogati, tekoči, pozorno pripravljeni radijski oddaji. S posluhom za njihov intimni zven, ki je prerasel v celovito podobo Tagora-tega zaverovanega prijatelja človeškega srca — je bral tekst član Slovenskega narodnega gledališča Andrej Kurent.

KULTURNA TRIBUNA: PESMI REVOLUCIJE

Med oddaje, ki so bile v zadnjih dneh še posebno zanimive, šteje petnajst minut ponedeljkove »Kulturne tribune«, ko je prof. Filip Kumbatović pripovedoval o pesmih in pesnikih revolucije. Njegovo premišljevanje o mladih slovenskih ustvarjalcih, ki so med vojno zapeli pesmi upora in v svojih pesmih izražali prizadeti, tenkočutni svet, je izzvenelo v globokem, trajnem spoznanju, da je resnična poezija tistih burnih let tako dragocena prav zato, ker je imela kaj povedati. V pesmih, ki so jih pisali Kajuh, Minatti, Levec in drugi, odmeva tudi tista globoka tesnoba, lahko bi rekli žalost, ki je mlado ustvarjalno generacijo spremljala na njeni poti skozi čas grozot in razčlovečenja. Prof. Filip Kumbatović je še obudil osebni spomin na padlega Kajuha. Avtor je tekst tudi sam prebral.

RADIJSKA IGRA: RUŠILEC »ZAGREB«

Šesti april 1941: fašistični napad na Jugoslavijo. Divizion rušilcev je po bojnem razporedu v Boki Kotorski. Vse je pripravljeno za akcijo, petokolonaško vodstvo pa zaukaže, naj se rušilec zadržujejo v zalivu. Poveljnik rušilca »Zagreb« zahteva pod grožnjo, da morajo oficirji in mornarji izročiti ladjo sovražniku. Poročnika bojnega broda Sergej Mašera in Milan Spasić organizirata naglo izkrcanje, sama pa aktivirata mino in se potopita z ladjo vred.

To je zgodovinska resnica. V svoji petindvajseti radijski igri jo je obdelal Aleksander Marodić. Izkoristil je njeno (jubilejno) aktualnost, akcijsko zasnovo, časovno in krajevno zaokroženost. V literaturi, tudi radijski, je že dosti oblikovanih zgodovinskih resnic o herojih — od deklarativnih agitk do subtilnih pričevanj. Marodićeva radijska igra je zanimiva zaradi izhodišča: tokrat hoče posadka domov. Vendar med mornarji komaj zaznavno že čutimo njihov jutrišnji osveščen obraz. Junaška poročnika ravnata naprej kot zvesta oficirja; ko spoznata petokolonaško izdajo, se čutita dolžnostno odgovorna narodu. Potlej se k temu pridruži še spoznanje najglobljе osebne odgovornosti, intimna človeška dolžnost. Igra je dinamična, izpolnjena (dasiravno brez glasbene spremljave), je radijska igra v pravem smislu besede. Ima en sam zadržek: kmalu slutimo herojski konec. In nekaj je dolžnostnih citatov.

Hinko Košak je v svoji režijski zasnovi natančen, prepričljiv, uspel. Pozdravljamo izdelanost oddaje. Vsi trije nosilci glavnih vlog — Vladimir Skrbinšek kot poveljnik (spet je pokazal nekaj briljantnih nadrobnosti!) in Jurij Souček kot Spasić ter Bert Sotlar kot Mašera so prepričljivo opravili nalogo. Zlasti tam, kjer jih niso vezali citati. Igro je nekako (čeprav neuradno) nadaljevala naslednja oddaja: sedem glasbenih bagatel, z meditacijo, bolestjo in koračnico.

MARINA GOLOUH

VČERAJ DANES JUTRI v Ljubljani

Nov aktiv LMS v Savskem naselju

● Pred kratkim so v Savskem naselju ustanovili aktiv LMS. Na ustanovni konferenci so sestavili delovni program, ki predvideva povezavo s SZDL, stanovanjsko skupnostjo, OOZK, »Partizanom«, taborniško in drugimi organizacijami, sodelovanje pri reševanju problemov Savskega naselja, predvsem pa zaposlitev mladine. Da bi se mladina tega naselja spoznala, je aktiv organiziral »Spoznavni večer s plesom«. Mladina Savskega naselja bo sodelovala pri gradnji športnih objektov v naselju in gradnji Doma stanovanjske skupnosti.

(R. M.)

Pripravljalna dela so se začela

● V ponedeljek so nasproti Drame začeli delati delavci Zavoda za raziskavo materiala in konstrukcij z vrtalnimi napravami. Pričeli so načrtno sondiranje področja bodočega Trga revolucije. Pregledali bodo vse zemljišče, kjer bodo stale stavbe. Na podlagi sondiranja bodo strokovnjaki določili nosilnost tal, kar bodo projektanti upoštevali pri izdelavi načrta.

Foto: Z. Deniša

24 seminarjev za učitelje tehnične vzgoje

● Okrajni odbor Ljudske tehnike v Ljubljani je doslej organiziral 24 večdnevnih seminarjev in tečajev za učitelje tehnične vzgoje, kjer se je usposobilo za poučevanje tega predmeta na osnovnih šolah 645 učiteljev. Razen tega so organizirali tudi seminar za občinske instruktorje tehnične vzgoje in izvenšolskih tehnično-vzgojnih dejavnosti. Pri uspehih v vzgoji tehniških kadrov ima največ zaslug večletno načrtno sodelovanje OOLT s prosvetnimi organi. Doslej so že na 56 osnovnih šolah ljubljanskega okraja ustanovili in opremili delavnice za tehnični pouk.

(B. S.)

Tekmovalni pohod na Rašico

● Zadnji letošnji športni dan so dijaki bežigrajske gimnazije izkoristile za tekmovalni pohod na Rašico. Startali so na Črnuškem mostu, nato pa so razredi tekmovali za prvo mesto. Ta pohod je sodil v okvir proslav 20-letnice revolucije. M. R.)

Sektorski sestanki na Viču

● V občini Ljubljana-Vič-Rudnik so te dni sektorski sestanki v območjih krajevnih organizacij SZDL. Na njih razpravljajo o uvajanju novih gospodarskih instrumentov v posameznih podjetjih. Ti razgovori sodijo v priprave na občinsko konferenco SZDL, ki bo prve dni junija. Doslej so bili sestanki na treh območjih, v kratkem pa bodo še v šestih industrijsko razvitih okoliših občine. (A. N.)

»Ferijalci« na Rašici

● Občinski odbor Počitniške zveze Ljubljana-Center bo organiziral v nedeljo, 21. maja, velik zbor »ferijalcev« na Rašici. Zbora se bodo udeležili člani Počitniške zveze iz vsega ljubljanskega okraja, povabili pa bodo tudi druge organizacije. Na zboru, ki bo pripravljen v počastitev 20-letnice revolucije, bo govoril predstavnik LMS. Zbor bo pripomogel tudi k zbližanju in sporazumevanju članov organizacije. (P. G.)

Z LETNE SKUPŠČINE OKRAJNE ZADRUŽNE ZVEZE MURSKA SOBOTA

Gospodarski krepitvi naj sledi še povečana družbena vloga

MURSKA SOBOTA, 17. maja. Na letni skupščini Okrajne zadružne zveze Murska Sobota, ki so jo preimenovali v Okrajno zvezo kmetijskih zadrug, so sprejeli nov statut, ki je vsklajen z dosedanjimi spremembami in hkrati podpira nadaljnjo dejavnost v novi smeri. Izvolili so tudi novo predsedstvo; za predsednika Franca Škoberneta, predsednika Okrajnega odbora SZDL v Murski Soboti.

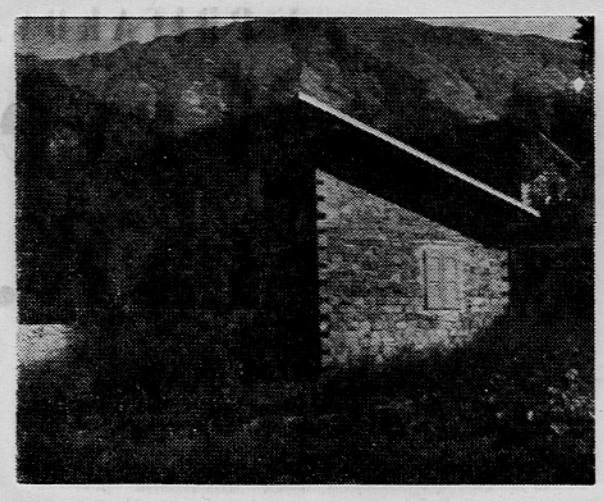
Iz poročila dosedanjega predsednika Okrajne zadružne zveze Štefana Antaliča povzemamo, da so zadruge v mursko-soboškem okraju dosegle v minulem letu velik napredek, predvsem pri razvijanju lastne proizvodnje. Površine svojih posestev so v enem letu podvojile na 1700 hektarov predvsem z odkupom zemljišč; v kmetijsko delovno zadrugo Žepovci pa se je vključilo 14 novih družin. Zato hitro raste tudi število goveje živine in druge dejavnosti.

Sklepanje pogodb o proizvodnem sodelovanju z zasebnimi kmetovalci je pri pomladanskih kulturah seveda zaostalo za lanskim, ker s tistimi kmetovalci, ki niso gnojila, semena in strojne storitve plačali takoj, niso podpisali nobenih pogodb. — Porast porabe umetnih gnojil in semen za blizu 50 odstotkov pa kaže, da se kmetijska proizvodnja izboljšuje. Več skrbi pa bo treba na vasi posvetiti družbeno političnim vprašanjem.

Razprava je osvetlila nekatera vprašanja, kako naj zadruge sodelujejo pri komunalnem razvoju našega območja. V krajih, kjer ni industrije, je zadruga najmočnejša gospodarska organizacija, zato je zaželena njena gmotna pomoč pri ustanavljanju servisnih služb, kulturno prosvetnih objektov in urejanju drugih komunalnih dejavnosti.

Posebno skrb so na občnem zboru posvetili delitvi dohodka v kmetijskih zadrugah, ki mora biti takšna, da bo delovni kolektiv spodbujala k boljšemu delu. Pri tem bodo odigrale posebno vlogo poslovne enote, ki jih ima že sedaj vsaka zadruga več. Vsaka poslovna enota naj bo ekonomska enota z ustreznim delavskim svetom, ki bo imel precejšnje pravice pri gospodarjenju in delitvi dohodka.

J. P.

Za letošnjo sezono bodo v Kobaridu opremili in preuredili restavracijske prostore v gostinskem podjetju Zvezda. Turistično podjetje je zgradilo 4 lične weekend hišice z zmogljivostjo 16 postelj. Postavili so jih na lepi razgledni točki s pogledom na visoke gore ter dolini Soče in Nadiže. S plažo vabi topla reka Nadiža. Naš posnetek kaže weekend hišice pri Kobaridu.

Foto: Perat

Praznik briške mladine

Občinski komite LMS Dobrovo je v nedeljo pripravil v Brdih praznik mladine. Ob celodnevnem izvajanju programa so se vrstila razna športna tekmovanja, kulturni nastopi in družabne prireditve, ki so privabile številne gledalce. Največ šolske mladine je sodelovalo, blizu 200, v pomladanskem krosu.

Uspeli praznik so zaključili z družabno prireditvijo. Sklenili so, da bodo odslej naprej vsako leto prirejali taka srečanja in organizirali praznik briške mladine ob dnevu mladosti.

— jp

PREDVSEM SPREJEMLJIVE CENE

Z izrednega občnega zbora Gostinske zbornice kranjskega okraja

Bled, 17. maja — V Kazini je bil včeraj izreden občni zbor Gostinske zbornice za okraj Kranj. Predsednik zbornice Štefan Špiljak je poudaril kadrovsko vprašanje, ki ga je začela zbornica reševati z ustanovitvijo gostinskega šolskega centra na Bledu. Vendar bo treba razen rednih sredstev za ta center zagotoviti še sredstva za adaptacijo prostorov za potrebe šole in internata. Ta sredstva naj bi dali na razpolago posamezni ObLO v okraju v sorazmerju glede na gostinski promet. Sam podatek, da je treba v petih letih izšolati 690 gostinskih delavcev ali 138 na leto, kaže važnost tega vprašanja. Naglasil je potrebo proučitve notranje organizacije v naših podjetjih in pa potrebo investiranja v gostinskih turističnih objektih, predvsem na Bledu, Bohinju in Kranjski gori.

Posebej važno je danes, ko stojimo pred sezono, vprašanje cen. Podjetja so postavila cene na svoji osnovi. Seveda pa morajo biti te cene sprejemljive tako za tuje kot za domače turiste. Naposled je tov. Špiljak omenil še uvedbo postrežnine, kako bo treba ukrepati proti napitnini. Navedel je težave za boljši gostinski inventar, stališče naše propagande in naposled izrekel prepričanje, da bo turistična sezona tudi letos uspešna.

V razpravi se je predsednik Gorenjske turistične zveze Dušan Horjak dotaknil novih cen v gostinskih objektih in menil, da je treba cene prilagoditi kupni moči tistih, ki se zanimajo za naša letovišča. Predvsem velja to za podsezono, ko bi morali vsekakor cene prilagoditi temu, da nudijo gostom največ, kar morejo, ne pa misliti samo na zaslužek. Tudi ostali delegati so se dotaknili v glavnem tega vprašanja. Na koncu so sprejeli nov statut zbornice.

B. B.

Grobnica padlih borcev v Kobaridu

Narodni heroj Ivan Likar - Sočan je minulo nedeljo odkril na domačem pokopališču grobnico 60 padlim borcem in talcem v NOB. Vanjo so položili tudi posmrtne ostanke 36 neznanih junakov, ki so padli v bojih na pobočju Stola, Kolovrata, Krna in Matajurja ter v dolini Soče, Idrice in Nadiže. Svečanosti je prisostvovalo več kot 1500 ljudi, med njimi svojci padlih borcev iz raznih krajev naše domovine.

Ob zaključku komemoracije so položili številne vence in cvetja na 3,5 metra visok obelisk iz kraškega kamna, ki so ga postavili nad grobnico. Na spominskih ploščah pa so vklesana imena padlih borcev v tem kraju.

Isti dan so v Velikih Žabljah na Vipavskem odkrili spomenik 14 padlim borcem in talcem, ki ga je postavila krajevna organizacija ZB.

— jp

40-letnica Prostovoljnega gasilskega društva v Zamostecu pri Sodražici

V nedeljo, 21. maja, bo Prostovoljno gasilsko društvo v Zamostecu pri Sodražici proslavilo svojo 40-letnico obstoja. Praporu kumujeta naša rojaka iz Clevelanda Jože in Francka Okorn, ki sta že imenovala svoje namestnike za kumovanje. Na terenu društva Zamostec je 6 vasi in povsod so organizirane »trojke« s potrebno opremo za prvo pomoč. Društvo je zelo razvilo svojo dejavnost in bo letos renoviralo gasilski dom. Prebivalci področja so znatno podprli to akcijo s prispevki v gradbenem materialu.

J. J.

[Z NAŠIH KOMUN:

● METLIKA

Razstava o Belokranjski četi

Za proslavitev 20-letnice revolucije je Belokranjski muzej odprl za prvomajske dni razstavo o prvi Belokranjski četi. V prostorih oddelka za NOB je prikazan začetek upora in partizanstva. Razstavljeni dokumenti nam govorijo o osnovanju prvih odborov OF, o odhodu ljudi v partizane, organiziranju manjših skupin partizanov in naposled o osnovanju prve čete v Beli krajini 30. oktobra 1941. na Smuku. Četa je nato odšla proti Bučki. Razstava je vsekakor pomembna in zelo zanimiva. Doslej si jo je ogledalo že veliko ljudi.

(š)

POLETI MLADINSKA BRIGADA

Že lani je bila organizirana v Metliki mladinska delovna brigada, ki je uredila športne objekte; letošnja brigada bo sodelovala pri urejanju komunalnih vprašanj v mestu. Na posvetovanju, ki ga je sklical občinski komite mladine, so predstavniki gospodarskih in družbenih organizacij podprli pobudo mladine in bodo finančno prispevali, da bo akcija uspela. Brigada bo sestavljena iz srednješolske in visokošolske mladine. Delala bo julija; v njej bo 50 brigadirjev.

(š)

● POSTOJNA

PLANINSKA JAMA ODPRTA

Pred dnevi je Turistično-olepševalno društvo v Planini pri Rakeku odprlo Planinsko jamo na ogled turistom. Ker jama še ni razsvetljena, je dostop mogoč ob razsvetljavi karbidovk. Za kolektivne obiske velja vstopnica 30 do 50 din, medtem ko morajo posamezniki za sedaj plačati 500 din. Jamski vodnik popelje turiste v podzemlje vse do naravnega sotočja Raka in ponikalnice Pivke.

M.

● DORNBERK

TRSTELJ VABI

Nad Dornberkom pri Novi Gorici se razprostira hribovit svet gora. Najvišji vrh Trstelj je visok 664 metrov. Tik pod njim stoji prijetna planinska koča. Do nje vodita cesta in markirana steza. Pred vzponom proti vrhu vodi cesta skozi v skalo vsekan prelaz Železna vrata, kjer so bili v prvi svetovni vojni hudi boji. Do koče lahko pridemo z avtomobilom. Vendar je bolje pustiti vozilo pod vrhom in narediti nekaj korakov peš, saj tako lepše uživamo planinski svet.

Vrh Trstelja nam nudi lep razgled na Kras in Vipavsko dolino, ob lepem vremenu pa lahko prav razločno vidimo tudi Jadransko morje in Furlanijo.

Koča je odprta vsak sobotni večer, v nedeljo in vsak državni praznik. Vselej je polna veselih izletnikov.

Planinsko društvo ima namen kočo povečati in cesto do nje lepo urediti. Potem bo Trstelj nudil svojim obiskovalcem, ki se hočejo ob koncu tedna umakniti vrvežu mest, prijetnejše zavetišče.

● TIŠINA

Vaščani iz Tišine in okoliških vasi so te dni pripravili 150.000 kosov zidne opeke za gradnjo nove šole na Tišini. Pripravljajo pa tudi ostali gradbeni material. Gradbeni odbor ima polne roke dela. Pri dosedanjem delu je mladina veliko pomagala, posebej pri izdelavi opeke. S prostovoljnim delom bodo nadaljevali, dokler šola ne bo popolnoma gotova, ker se zavedajo, da bo mnogo prej zgrajena in bo prihranjenih mnogo sredstev.

D. B.

Novice iz Kamnika

V počastitev dneva mladosti

V počastitev dneva mladosti je tovarna »Titan« v Kamniku organizirala teden prireditev, ki je zajel tekmovanja med kamniškimi delavskimi kolektivi v šahu, streljanju in odbojki. Višek prireditev bo 19. tega meseca v veliki dvorani doma pod naslovom »Pokaži, kaj znaš«, zaključek pa 24. t. m. s kresom na Bergantovi gori.

Šah razvija tudi družabnost

Tradicionalni šahovski dvoboj na 40 deskah Kamnik : Kranj je bil tokrat v Kamniku v prostorih planinskega doma na Starem gradu. S tem so prireditelji pouarili tudi namen razvijanja družabnosti in spoznavanja turističnih pridobitev kraja. Gostje iz Kranja so zmagali s tesnim rezultatom 20,5:19,5.

Novo šolsko poslopje

Novo šolsko poslopje v Kamniku je pod streho in zidarji že opravljajo notranja dela. Dograditev stavbe, v katero se bodo preselili gimnazija, osnovna in vajenska šola, bi šla še hitreje od rok, če bi bili že izgotovljeni načrti za instalacijo in če bi pospešili mizarska dela. Na sliki: Pogled na novo šolsko poslopje iz sedanje zbornice gimnazije.

Ograja na Žalah

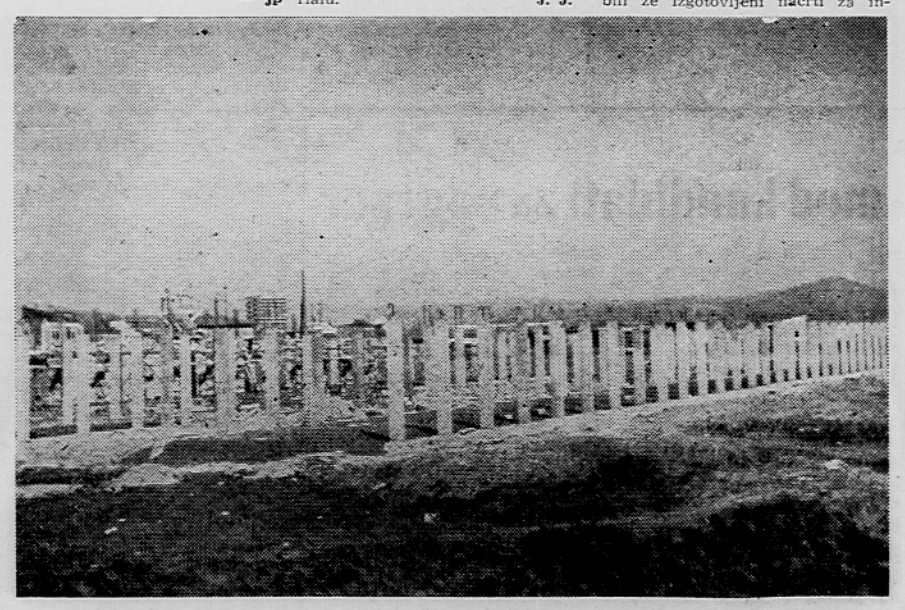
Načelo varnosti prometa na cestah pri tejle ograji na kamniških Žalah ne pride v poštev. Pomanjkljiva ograja je sicer podobna nekaterim drugim ograjam v mestu, toda pod njo je železniški predor, strma cesta pa zavije ob njej v ostrem ovinku. Nesreče sicer še ni bilo nobene, pa mar je treba čakati na žrtve prometa, da se takale ograja popravi?

J. Z.

Gimnaziji tekmujeta

V okviru proslav ob 20-letnici ljudske revolucije tekmujeta gimnaziji v Kamniku in Kočevju v učnih uspehih in športnih prireditvah. Obe gimnaziji sta po številu dijakov in oddelkov skoro enaki, pa tudi prvo športno srečanje, ki je bilo te dni v Kamniku, je pokazalo izenačenost. Gostje iz Kočevja so zmagali v namiznem tenisu in odbojki med moškimi, Kamničani pa v šahu, odbojki za ženske in košarki. V lahki atletiki in nogometu pa se bosta oba zavoda pomerila v Kočevju 31. t. m.

Po družbenem planu OLO Koper je na področju šolstva predvidena dograditev pomorskega šolskega centra v Piranu, nadaljevanje graditve osnovne šole v Ilirski Bistrici in začetek graditve osnovnih šol v Kopru, Izoli in Postojni. Predviden je tudi začetek graditve gostinske šole v Kopru, trgovske šcle v Izoli in novega poslopja za Radio Koper. — Družbeni plan koprske občine eno izmed teh nalog za svoje področje določa: s prispevki gospodarskih organizacij in delno z namenskimi skladi oredvidevamo zgraditev osnovne šole v Kopru, za katero bo treba zagotoviti 240,000.000 dinarjev. — To ni majhna naloga. Na zborih volivcev so ljudje enodušno podprli to postavko družbenega plana koprske občine, saj je sedanje stanje šolskih prostorov v samem Kopru več kot kritično. Če do jeseni novo šolsko poslopje ne bo dograjeno, bo treba šolsko leto 1961/62 začeti s štirimi izmenami. — Starši koprskih šoloobveznih otrok želijo, da bi gospodarske organizacije, oziroma njihovi organi upravljanja pri razporejanju prostih sredstev pokazali največjo možno uvidevnost in s svojimi prispevki omogočili pravočasno izpolnitev planske naloge na prosvetnem področju. — Na sliki: Od nove osnovne šole v Kopru je za sedaj videti le stebrovje, na katerem bo šolska zgradba.

Foto: Frenk

Kupite „Rdeči križ“

Kdo izmed nas se ne spominja otročja!? To je bil dan otrok. Takrat smo vstajali zgodaj in s pripravljeno bezgovko namlatili vse, ki so imeli in odšteli drobiž.

»Šip-šap, en krajcer — en krap . . .«

Žal to ni bila zgolj igra, otroško veselje. V tem se je zrcalila vsa bridkost naših takratnih razmer; razlika med ljudmi, med boljšimi in slabšimi, med bogatimi in revnimi.

Bila je neke vrste licemerska socialna služba. In dobri gospod ali milostljiva gospa so nam dali 25 par.

x x x

Ondan smo stali na cesti in se pogovarjali. Pristopila sta deček in deklica.

»Prosim, kupite rdeči križ«.

Ponujala sta nam listke z odtisnjenim znamenjem Rdečega križa.

»Koliko?«

»Samo pet dinarjev.«

Segli smo v devžek in odšteli drobiž.

»Nate značko.«

»Kar obdržita.«

Otroka sta se nasmehnila in odšla. Vi razdalji sto metrov sta se ustavila pri skupini otrok. Čez čas sta od tam prišla dva fantka, nekoliko boječe.

»Kupite Rdeči križ?«

Ponovno smo odšteli nekaj desetakov. Listki so ostali otrokom. Pridem v pisarno. Strojepiska išče drobiž. »Listek kar imej.« Grem po cesti.

»Tovariš, samo dva dinarja . . .«

Hočem plačati s srebrnimi kovanci.

»Prosim, ali nimate zlatih?«

A tako, ta bo — ko doraste — grosist ali bančni direktor. Tokrat zahtevam značko. Roka z listki se potegne za hrbet. Glej ga, karierista, si mislim. Mile, modre, široko razprte očke me roteče opazujejo.

»Kaj boš z listki?«

»Rdeč križ bom prodajal.«

»In kaj boš z denarjem?«

»Bonbone . . .«

Tako včeraj, danes, jutri. Dva dinarja. Pet dinarjev. Drobiža navadno ni. Naj bo desetak. Branjarije pa so polne otrok.

Sinoči sta pod mojim oknom sosedovi punčki preštevali denar. Večja ima osem let, mlajša pet.

»Pet, deset, trideset . . . 510. Koliko imaš ti?«

Mlajša posnema starejšo, toda od dvajset preskoči vedno takoj na sto. Starejša je razhudi.

»Trola neumna, naj ti prištejem . . . 200.«

Koliko listkov si imela?

»Deset. Dva sem dala tebi, štiri še imam.«

Okno sem zaprl.

x x x

Ljudje, nekaj bo pri tem narobe. Kdo je kriv? Listki, ki bi morali biti za pet, deset in dvajset dinarjev. Učitelji, ki tega ne vidijo, starši, ki to dopuščajo. Mi vsi, ker to omogočamo. Le otroci so nedolžni.

Otročja nočemo, ne samo zaradi mističnega ozadja in bolečega spomina. V naši družbi ga ne potrebujemo.

Najmanj pa v zvezi z Rdečim križem, najbolj humano ustanovo sveta.

R. Poberž...

Mali intervju

Prva obratna ambulanta v Trbovljah

Od 9. januarja letos deluje v Strojni tovarni prva trboveljska obratna ambulanta: 600 članov kolektiva je že bilo deležnih preventivnih ali kurativnih pregledov. Tudi preostalih 200 delavcev bo skoro prišlo na red.

Vseh pregledov v prvem tromesečju je bilo 2937.

Najprej dvoje presenečenj: domala ob delovnih dvoranah popolnoma prazna čakalnica obratne ambulante. Nenavadno za vsakodnevno dopoldansko število več kot 40 obiskovalcev. Potem šest sodobno urejenih ambulantnih prostorov in več skrbno pripravljenih kartotek.

Vodja ambulante *dr. Krašovec* pojasnjuje:

— Repom v ambulanti, neprijetnemu čakanju, pogosto pa tudi dragemu zapravljanju delovnega časa smo se izognili s preprostimi telefonskimi klici na tista delovna mesta v tovarni, kjer delajo ljudje, ki se zjutraj prijavijo za zdravniški pregled. Z malo dobre volje pa je bilo mogoče urediti tudi za ostale bolnike primeren »vozni red«, že vnaprej določiti natančnejšo uro ponovnega pregleda.

Prav nad to »malenkostjo« so se ljudje iz Strojne tovarne, s katerimi sem že prej govoril,

zelo navduševali, mnogi pa se v mnogih ambulantah drugod zaradi nje še zelo jezijo.

— Veliko pričakujemo od skrbno urejene kartoteke, pripoveduje dr. Krašovec. Zdaj imamo tri kartoteke: preventivno, kurativno in staro (čudno: stežka dobljeno od starih lastnikov), ki je za zdaj še najzgovornejši barometer zdravstvenega stanja v podjetju v zadnjih letih. S tako urejeno statistiko bo zlahka zasledili pogostost posameznih bolezni, ugotoviti, ali so morda v zvezi z delovnimi pogoji, z razmerami v družini itd. Po sistematičnem pregledu vseh članov kolektiva bomo pripravili tudi posebno kartoteko vseh kroničnih bolnikov. Nasploh bo delo lahko iz dneva v dan načrtnejše, zlasti preventiva pa bo učinkovitejša. Prihodnja leta bomo vse člane kolektiva sistematično pregledovali vsaj enkrat na leto, tiste na nevarnejših, zdravju škodljivih mestih, pa dvakrat. V načrtu imamo natančne preglede oseb, ki bodo prehajale z enega na drugo delovno mesto. Hkrati razmišljamo tudi o specialističnih preventivnih pregledih.

— *Odkar deluje obratna ambulanta ugotavljajo v celotni tovarni manjšo izgubo delovnih dni. Vzrok?*

— Že prej omenjeno klicanje zavarovancev na delovna mesta. Pa urejena služba prve pomoči. Vsak delavec prihaja zdaj za vsako prasko, za vsak najmanjši urez v ambulanto. Ne sodite prehitro o drobnjakarstvu in nepomembnosti takšnega ukrepa. Prav takšne neznatne rane so nekoč povzročale (zaradi nepravočasne ali pa nekvalitetne prve pomoči) poznejše dolgotrajne komplikacije in izpad delovnih dni. Doslej smo opravili že več kot 300 teh, manjših storitev. Ambulanta opravlja tudi laboratorijske preiskave. (Včasih so morali hoditi ljudje iz ostalih ambulant zaradi tega v prostore na popolnoma drugem koncu mesta.)

Medtem ko nova obratna ambulanta že čuteče stopa v življenje celotne tovarne, pa v trboveljski STT že razmišljajo tudi o ureditvi zobne ambulante

(jak)

KONČANA JE 14-DNEVNA »DIRKA MIRU«

Na slabih cestah in v dežju

Dvojno zmago so slavili sovjetski kolesarji, presenetljivo tretje mesto so zasedli Romuni, najboljši Jugoslovan Levačič pa je bil štirintrideseti

Praga, 17. maja. Včeraj popoldne je razredčena karavana kolesarjev prispela v Prago in s tem zaključila 14-dnevno »Dirko miru«, ki vsaj na češkoslovaškem ozemlju in za Jugoslovane — ni bila vselej miroljubna in prijateljska. Izmed 90 kolesarjev v 15 ekipah, kolikor se jih je odpravilo na to težavno etapno pot s starta v Varšavi, je prikolesarilo v Prago samo še 61 dirkačev in 14 moštev, tako da smo Jugoslovani lahko zadovoljni vsaj s tem, da je med našimi tekmovalci spotoma omagal samo eden — Bajc. Za dirko, ki je bila za naše razmere tako rekoč v predsezoni in je potekala pretežno po ravninskih cestah, je tudi to uspeh.

Sicer pa je tudi zadnja etapa od Brna do Prage (224 km) minila v znamenju premoči sovjetskih kolesarjev. Zlasti se je odlikoval med njimi Melihov, ki se ni zadovoljil le z naskokom iz prejšnjih etap in zanesljivim vodstvom v skupnem plasmaju, ampak je tudi zadnjo etapo odločil zase ter požel na zadnjem cilju še simbolično zmago. Za 224 km dolgo progo je potreboval 6;29:03. Drugi je bil tudi tokrat izvrstni Romun Cosma — 6;29:58, tretji olimpijski zmagovalec Kapitonov (SZ) — 6;30:04, medtem ko so jugoslovanski tekmovalci prispeli na cilj v glavni skupini. Levačič pa se je uvrstil med dvajsetorico nagrajenih.

Končni vrstni red med posamezniki: 1. Melihov (SZ), 2. Kapitonov (S), 3. Eckstein (NDR), 4. Čerepovič (SZ), 5. Bagsborg (Danska). Najboljši Jugoslovan Levačič je štirintrideseti.

Moštveno pa je končno zaporvrstje: 1. Sovjetska zveza, 2. NDR, 3. Romunija, 4. Poljska. Jugoslavija si je obdržala dvanajsto mesto.

Letošnja mednarodna kolesarska dirka Varšava - Berlin - Praga, ki se je končala z zmago sovjetskih kolesarjev v posamezni in ekipni konkurenci, je bila po mnenju praških tiskarjev najtežja od vseh dosedanjih. Slabe ceste in še slabše vreme, ki je spremljalo tekmovalce domala vso pot — devet izmed trinajstih etap so namreč vozili po dežju — je primoralo k predčasnemu slovesu kar 29 kolesarjev. Niso bili redki primeri, da je bilo že takoj po startu poškodovana cela skupina kolesarjev. V enem takih skupinskih padcev si je madžarski reprezentant Josz zlomil nogo.

Jugoslovanski tekmovalci seveda tudi tokrat niso zadovoljni s plasmajem. Ivan Levačič, ki se je uveljavil šele v zadnjih etapah, je dopisniku »Tanjuga« v Pragi izjavil, da kljub naporom in prizadevanju ni mogel nadomestiti izgubljenih minut iz prvih etap. Kakor vsi ostali jugoslovanski tekmovalci je tudi Levačič mnenja, da bi bili morali prireditelji preložiti prireditev v poletne mesece, izrazil pa je tudi zadovoljstvo, da je jugoslovanska ekipa končala dirko brez težjih nezgod.

Današnji praški tisk poudarja izreden uspeh sovjetskih kolesarjev. Vsa poročila so si edina, da je nova zvezda amaterskega kolesarstva Melihov z odlično vožnjo zasenčil celo samega olimpijskega zmagovalca Kapitonova. Tisk soglasno naglaša, da so največje presenečenje na letošnji dirki pripravili Romuni, ki so med moštvi zasedli tretje mesto.

Mladi kolesarji Branika pripravljeni

V nedeljo bo v izvedbi Kolesarskega kluba Branik na cesti Maribor—Frankolovo in nazaj (100 km) ekipno prvenstvo Slovenije za mlade kolesarje. Po uspehih, ki so jih dosegli na dirkah v Pulju, kjer so zasedli drugo mesto in na Reki, kjer so bili prvi, so glavni favoriti spet dirkači Branika. Najverjetneje bodo nastopili v postavi Pečnik, Šantavec, Pukl in Lah, od katerih je troje že rutiniranih dirkačev. Če še upoštevamo, da bo dirka na progi, ki jo dodobra poznajo, je le malo verjetno, da bi jim katera od ostalih ekip lahko prekrižala račune. Skoraj zanesljivo lahko računamo na tej dirki na udeležbo obeh ljubljanskih ekip Odreda in Roga, morda pa tudi na ekipi iz Kopra in Ajdovščine, ki sta sodelovali že na dirki za nagrado Jadrana in ne navsezadnje na nekaj udeležencev iz obmurja, od koder slišimo v zadnjem času vse pogostejše glasove o več ali manj načrtnem delu med kolesarji. -sid

FRED I. OBČINSKIM FESTIVALOM TELESNE KULTURE V SLOVENSKIH KONJICAH

Prispevek k proslavam

V Slovenskih Konjicah pripravljajo I. občinski festival telesne kulture, ki bo prihodnji mesec. V tej zvezi smo naprosili tovariša Stanka Pisanca, predsednika domačega Partizana, naj nam pove nekaj o tej prireditvi in dejavnosti telesnovzgojnih društev v občini nasploh.

Kakšne cilje in namene ste imeli z organizacijo I. občinskega festivala telesne kulture?

Predvsem naj bi bil prispevek našega in drugih društev k proslavam ob 20-letnici ljudske vstaje. Obenem pa bomo dali festivalu množično-propagandni pečat, saj bo nastopilo nad 1500 mladincev iz vseh društev na področju občine in v številnih športnih panogah. Vrhu tega pa bodo skušali dati tako naši javnosti pregled celotnega našega dela, je dejal tov. Pisanec.

Koliko društev Partizana je na področju občine in koliko članov imajo?

Na področju občine delujejo štiri društva Partizan, v katerih je včlanjenih 674 članov, v samem konjiškem 480. Pretežni del članstva sestavlja šolska mladina, za njo vajenska in delavska, najmanj pa je kmečke mladine. Povprečna starost članstva se giblje okrog 18. leta.

Kakšne sekcije ima vaše društvo in kako poteka delo?

Najživahneje delujejo nogometna, rokometna, plavalna, atletska, smučarska in namiznoteniška sekcija ter sekcija za vaje na orodju. S temi sekcijami sodelujemo na občinskih in okrajnih tekmovanjih. V republiškem merilu zavzemamo 9. mesto, okrajnem pa drugo. Na republiškem prvenstvu smo sodelovali z mladinsko telovadno vrsto, na državnem pionirskem mnogoboju pa kot republiški prvaki. Ob državnih praznikih redno prirejamo akademije z novimi programi in prirejamo razne letne nastope v občinskih središčih. Društvo je tudi pobudnik različnih sindikalnih tekmovanj.

Kakšne probleme imate pri delu?

Nimamo predvsem lastnih prostorov za redno delo, za sestajanje in za arhiv. Vprašanje vzdrževanja športnih objektov, t. j. stadiona in plavalnega bazena, ki sta bila žal že na poti razpadanja, je sedaj rešeno. Na pobudo ObLO je skrb za oba prevzela stanovanjska skupnost. Glede odbornikov in vaditeljev nimamo resnejših težav, k delu pa bomo skušali pritegniti še več delavske in kmečke mladine. Prav tako uživa naše društvo popolno razumevanje pri občinskih organih ter družbenih in gospodarskih organizacijah.

Kakšne načrte imate za bodočnost?

Predvsem bomo skušali urediti stadion, igrišče za košarko in odbojko ter preurediti Mladinski dom v telovadnico. Po organizacijski plati pa bomo skušali okrepiti sodelovanje s šolami in delovnimi kolektivi.

Elliot v Zagrebu

Svetovni rekorder in olimpijski zmagovalec v teku na 1500 m Avstralec Herb Elliott, ki študira v Angliji, je brzojavno potrdil udeležbo na velikem mednarodnem atletskem mitingu v Zagrebu. Tekmovanja se bo udeležil v teku na 800 m.

Kakor smo že pisali, se bodo atletskega mitinga v Zagrebu, ki bo 10. in 11. junija, udeležili še številni drugi vrhunski atleti — svetovna rekorderka v teku na 80 m z ovirami Gisela Birckmeier, svetovni rekorder na 1000 m Siegfried Valentin in znani skakalec s palico Preussger.

MED STRELCI NA GORIŠKEM

Po začrtani poti naprej

Šesta redna skupščina okrajnega strelskega odbora v Novi Gorici je ugotovila zadovoljivo dejavnost 44 strelskih družin, kolikor jih je na področju okraja.

Letna skupščina je ugotovila, da je bilo delo OSO zelo plodno. Še posebno si je odbor prizadeval vključiti v strelske vrste čimveč mladine, kar mu je v precejšnji meri tudi uspelo. Število članstva se je povečalo za 318, vseh pa je 3115. V zadnjem letu so bili na novo ustanovljeni štirje občinski strelski odbori, ki že dosegajo lepe uspehe.

Lani so SO izvedle 159 množičnih tekmovanj, katerih se je udeležilo nad 9000 tekmovalcev. Razen tega so goriški strelci sodelovali na 12 republiških tekmovanjih in v tekmovanju z zračno puško zasedli prvo mesto ter osvojili »Zlato puščico«, letos pa so zasedli četrto mesto. Kl.

Beograd. — V tekmi za republiško žensko košarkarsko prvenstvo Srbije je Radnički premagal ekipo petnajstkratnega državnega prvaka Crveno zvezdo 62:29 (29:12).

BLIŽAJO SE DNEVI EVROPSKEGA ŠAMPIONATA V BOKSU

Prizorišče pripravljeno

Pred dnevi je bila v prostorih Boksarske zveze Jugoslavije zanimiva tiskovna konferenca. Predsednik BZJ tov. Branko Mirković je seznanil številne zbrane novinarje s programom evropskega boksarskega prvenstva in raznimi podrobnostmi, ki so združene s tem velikim dogodkom.

Čeprav se bo šampionat začel za tekmovalce — nastopilo bo natančno 169 boksarjev — šele 3. junija bodo pred tem že številni sestanki posameznih komisij mednarodne zveze AIBA. Že 25. t. m. bodo v Beogradu zbrani člani sodniške komisije, ki bodo naslednje tri dni spraševali posamezne kandidate za sojenje na tem turnirju. Dva dni pozneje bo sestanek tehnične komisije AIBA. 1. junija pa se bo sestal izvršni odbor.

Vsi tekmovalci bodo morali biti v Beogradu — tako določa program EŠ — že 1. junija. Dan za tem bodo stopili pred zdravnike, takoj na to pa še na tehtnice. Po končanih formalnostih bo žrebanje izločilnih parov po posameznih kategorijah. Slavnostna otvoritev s prvimi borbami bo 3. junija ob 19. uri, finalni dvoboji pa teden dni pozneje.

Tudi priprava dvorane je zdaj že v zaključni fazi. Ta čas izgotavljajo še zadnje dele pomožne tribune, na vidna mesta pa nameščajo najmodernejše merilne naprave, ki sta jih izdelali domači tovarni Insa in Forum.

Za boksarsko prvenstvo Evrope je izredno zanimanje tudi med novinarji. Že doslej se je prijavilo organizacijskemu odboru okoli 200 zastopnikov sedme sile. Med 70 tujimi novinarji bodo najmočneje zastopani Zahodni Nemci (19), Poljaki (10), Čehoslovaki (7) ter Italijani in Angleži (po 5).

★

Beograd, 17. maja. Komisija za sestavo boksarske reprezentance je danes določila 10 boksarjev, ki bodo zastopali Jugoslavijo na evropskem prvenstvu od 3. do 10. junija v Beogradu. Reprezentanco sestavljajo: Sačipović, Mitrović, Paunović, Benedek, Mehović, Vranješević, Tomić, Jakovljević, Milivojević in Sretenović. Izbor reprezentantov je dokončen.

Žičnica na Veliko planino v zagati

Ljubljana, 17. maja. — Obeti, ki so jih še lani dajali turistični delavci v Kamniku, češ da bo žičnica na Veliko planino stekla že 22. julija letos, se ne bodo izpolnili. Nastale so težave — predvsem finančne — in čakati bomo morali — tako kaže vsaj — na žičnico najmanj še leto dni. O problemu je včeraj razpravljal tudi Svet za turizem in gostinstvo OLO Ljubljana. Na seji so poudarili, da je treba čimprej zagotoviti vsa potrebna finančna sredstva, saj ne gre samo za eno največjih turističnih investicij v našem okraju, ampak tudi za objekt, ki ga nujno potrebujemo in ga številni delovni ljudje že nestrpno pričakujejo.

V zvezi z gradnjo žičnice na Veliko planino pa bo treba misliti tudi na ureditev Kamnika, ki je že od nekdaj slovel kot znano turistično mesto. Predvsem bi bilo treba urediti gostinske objekte in priskrbeti potrebne prenočninske kapacitete, ki jih Kamnik zdaj praktično skoraj nima. Svet za turizem in gostinstvo je menil, da bi morali izdelati popoln investicijski program, ki bi zajel Veliko planino s Kamnikom vred. Tako bi se lahko lotili načrtnega razvijanja turizma na tem območju.

N. I.

KONEC SPORA MED ODBOJKARJI NA SEVERU

Vse od lanske jeseni se je vlekel neljub spor med Odbojkarsko zvezo Slovenije in odbojkarsko podzvezo v Mariboru, ki je nastal zaradi različne ocene dogodkov na tekmi med odbojkarji Ruš in Mežice v Rušah. Medtem ko je OZS vztrajala v tem, da je v tem primeru treba upoštevati »suha« pravila, je podzveza menila — z njo pa tudi okrajna telesnovzgojna zveza v Mariboru — da je treba prvenstveno jemati v poštev moralno plat spora. V prvem primeru so imeli »prav« Rušani, v drugem pa Mežičani.

Ker je bila sezona tik pred vrati, je bila rešitev tega spora nujna. Čeprav ni prišlo do načelne rešitve, pa je prav, da so popustili i eni i drugi, na stvar pozabili, tako da zdaj spomladansko tekmovanje teče v redu.

Na občnem zboru zato tudi niso pogrevali starih razprtij, ampak posvetili vso pozornost delu za naprej. V zvezi s tem so sklenili, da bodo že letos priredili podzvezno pokalno tekmovanje, ki naj še bolj poživi že tako prav razgibana igrišča, saj bodo na tem tekmovanju lahko sodelovali vsi, ki igrajo odbojko, ne glede na starost ali registracijo. Zavzeli pa so se tudi za to, da bi letos v Mariboru pripravili razna tekmovanja reprezentanc, najsi bo mestnih ali republiških.

Razen tega so na občnem zboru pogledali še nekoliko nazaj v bližnjo preteklost in z zadovoljstvom ugotovili, da je podzveza napravila precej tudi za razvoj v širino, saj ima registriranih že 177 igralcev, med katerimi je 30 igralk. Med zasluge pa ji je zlasti še treba šteti, da je posejala odbojkarsko seme v Murski Soboti, iz katerega je tam vzkilo 10 ekip, ki tekmujejo v podzveznem tekmovanju, medtem ko nastopajo Ljutomerčani celo v II. republiški ligi.

Na občnem zboru so ponovno soglasno izvolili za predsednika dr. Danila Požarja in se preimenovali v — komisijo za odbojko pri okrajni zvezi organizacij za telesno vzgojo v Mariboru. -sid

Vecko drugi v Trstu

Na namiznoteniškem turnirju slovenskega športnega združenja BOR v Trstu, ki je bilo zadnjo soboto in nedeljo, so nastopili italijanski, avstrijski in jugoslovanski igralci. V razmeroma močni konkurenci sta osvojila slovenska mladinca Vecko iz Hrastnika in Frelih iz Kranja drugo in tretje mesto. Vecko je v polfinalu premagal Kollmanna (Avstrija) 3:1, Frelih pa je izgubil po ogorčeni borbi s petkratnim prvakom Avstrije Wegrathom 2:3. Nasprotnika sta se do zadnjega izmenjavala v vodstvu, pri stanju 15:15 v zadnjem nizu pa je naš državni mladinski prvak popustil in izgubil niz na 16. Wegrath je postal zmagovalec turnirja z zmago nad Veckom v finalu 3:0. Finalno srečanje je bilo zelo lepo. V tekmah moških dvojic sta zmagala Avstrijca Wegrath in Kollmann pred našim parom Vecko-Frelih z 2:0 v finalu.

Prvo tekmovanje za pokal slovenskega športnega združenja BOR v Trstu je zelo uspelo, posebno pozornost pa vzbuja veliko zanimanje gledalcev za igre z belo žogico. (dn)

PO DOMAČIH KRAJIH

Prva jadrnica iz umetne snovi

Na Zbiljskem jezeru je minulo nedeljo — o tem smo na kratko že poročali — Ljubljansko brodarsko društvo splovilo prv jadrnico in čoln iz umetne snovi v Jugoslaviji. Čoln je zgradil Zavod za varjenje LRS iz Ljubljane, jadrnico pa po njihovih navodilih društvo. Zgrajena sta iz steklenih vlaken, prepojenih s posebno plastično snovjo. To je poliester in se imenuje »kystik«. Snov je dobil zavod iz Anglije od tvrdke Scott Bader. Je zelo prožna, neobčutljiva za udarce in odporna proti koroziji.

Za oba proizvoda se zanimajo mnoga podjetja iz vse države. Podjetje »Iplas« iz Kopra bo prevzelo proizvodnjo umetne mase in jo bo po izjavi direktorja tovarne tov. Turnerja izdelovalo že po enem letu. Izdelavo čolnov bo za sedaj prevzela ladjedelnica Greben na Korčuli, prvi čas sicer predvsem za izvoz, pozneje pa za široko potrošnjo tudi druge ladjedelnice. Ker je umetna snov, iz katere izdelujejo te čolne, zelo lahka in vsestransko uporabljiva, jo bodo nekatera podjetja z veseljem sprejela in uporabila kot surovino za lastne proizvode.

G. Č.

Drobiž iz Maribora in okolice

Sprinter Branika Franček Gluk bo nastopil 28. t. m. na tekmovanju v Sofiji. Z njim bi moral na pot tudi njegov trener Gustav Ivković, ki pa je vabljiv poziv zavrnil. Prav one dni bo imel namreč polne roke dela s pripravami za drugo kolo mladinskega ekipnega državnega prvenstva. Sicer pa bi najraje ostal doma tudi Gluk, ki se zadnje čase zdravstveno ne počuti najbolje.

Odbojkarji v Rušah in Selnici ob Dravi so prav izvirno rešili dolgoletne medsebojne spore s tem, da so se združili v novem klubu »ZORIS«. Sedaj bodo združeni res imeli več možnosti kot doslej za redno vadbo, obenem pa seveda tudi za večje uspehe.

V nedeljo, 28. t. m. dopoldne bo v Mariboru v proslavo Dneva mladosti in 20- letnice revolucije okrajna parada pripadnikov Partizana in športnih društev. Prvotno je bil v načrtu tudi nastop, ki pa ga ne bo — delno zaradi finančnih težav, nekaj pa tudi zaradi prekratkega roka za pripravo. -sid

Beograd. — Milovan Ćirić, trener državne reprezentance in splitskega Hajduka se je odločil zapustiti Split in se preseliti k OFK Beograd, medtem ko nameurava Florijan Matekalo, tvorec današnjega Partizana in sedanji trener beograjskega Radničkega, v Split.

Jesenice. — Jeseniški šahisti in igralci namiznega tenisa so imeli v gosteh športnike delavskega športnega društva tovarne »Puch« iz Graza. Šahisti so premagali goste s 5,5:4,5, obe ekipi igralcev namiznega tenisa pa sta izgubili — 2:9 in 5:9.

Zagreb. — Košarkarji domače Lokomotive so v prijateljskem mednarodnem srečanju premagali petoplasirano ekipo Poljske Wubrzesze iz Gdanska z 80:74 (34:35).

Beograd. — V finalu dopisne šahovske olimpiade je Jugoslavija osvojila 32 točk in zasedla 2. mesto. Prva je bila Sovjetska zveza s 35,5 točke, tretja pa Madžarska.

NOVO PO TUJEM

Pariz. — V prvem kolu mednarodnega teniškega prvenstva Francije, na katerem so se zbrali vsi najboljši predstavniki belega športa, je Jugoslovan Pilić premagal Avstralca Gibsona s 6:2, 4:6, 6:3, 6:1. Jovanović je odpravil Bungerta (ZN) — 6:8, 2:6, 6:0, 6:4, 6:4, medtem ko je tretji Jugoslovan Plečević pokleknil pred Mayersom (Južna Afrika) z rezultatom 1:6, 5:7, 0:6.

Newyork. — Znani ameriški menažer William Cox je tudi letos organiziral nogometni turnir, na katerem bo mimo beograjske Crvene zvezde sodelovalo še več evropskih moštev. Tekmovanje v prvi skupini turnirja se začne že danes s srečanjem zahodnonemškega moštva Karlsruhe in turške ekipe Bešiktaš.

DUNAJ — Ernst Hinterseer, avstrijski zmagovalec v slalomu na olimpijskih igrah v Squaw Valleyu, bo junija odpotoval v ZDA, kjer se bo priključil profesionalni smučarski skupini, ki jo v tujini imenujejo smučarski cirkus.

TOKIO — Organizacijski komite za olimpijske igre l. 1964 je sklenil, izvesti prireditev od 11. do 25. oktobra. Prejšnji predlog, da bi bila olimpiada meseca junija, je bil zavrnjen, ker v tem času na Japonskem vsako leto mnogo dežuje.

RIO DE JANEIRO — Dve znani brazilski nogometni moštvi, Botafogo in Santos, sta te dni odpotovali na turnejo po Evropi. Brazilci bodo nastopili po raznih državah. Botafogo pa tudi v Jugoslaviji, kjer se bo pomeril s Crveno zvezdo.

SREDNJEŠOLSKO ATLETSKO PRVENSTVO LJUBLJANE

DOBRI IZIDI

Ljubljana. 17 maja. Včeraj je bilo na stadionu v Šiški srednješolsko atletsko prvenstvo Ljubljane, ki je bilo obenem tudi izbirno tekmovanje za sestavo ljubljanske reprezentance za tradicionalni srednješolski troboj Vidma, Celja in Ljubljane. Po dva najboljše plasirana tekmovalca v posameznih disciplinah sta se uvrstila v izbrano ekipo.

Rezultati: moški: 100 m: Petkovšek (II. gim.) 11.5, Hočevar (GSS) 11.7; 1000 m: Hafner (TSŠ) 2:41.0, Potočnik (TSŠ) 2:42.2; višina: Pucelj (TSŠ) 180, Pesek (II. g.) 170; krogla (5 kg): Uršič (TSŠ) 17.49, Mikljavič (TSE) 14.92, 4 x 100 m: 1. II. gim. 47.9, DSŠ 47.9; **ženske:** 60 m: Pavelka (I. g.) 8,8, Breščak (GSŠ) 8.9, 500 m: Legiša (VII. g.) 1:32.2, Vončina (VII. g.) 1:33.1, krogla (4 kg): Ahlin (I. g.) 8.64, Jagodič (učit.) 8.63, višina: Legiša 130, Zabukovec (Vaš. k. s.) 120, 4 x 60 m: 1. GSŠ 36.4, 2. V. g. 37.9. M. P.

Lov in lovci

DIVJE MAČKE PRI NAS NISO TAKO REDKE

Rod mačk zastopa med našo divjadjo le še divja mačka; ris, največja evropska mačka, je izginil iz naših gozdov že sredi prejšnjega stoletja. Življenjski prostor divje mačke so večji gozdovi srednje in južne Evrope. Toda ponekod je divja mačka že zelo redka. Ni torej čudno, če mi je rekel neki inozemski lovec, da bi bil enako zadovoljen s kožuhom divjega mačka kot z medvedom. Toda pri nas v Sloveniji divja mačka ni še tako redka.

Dorasla divja mačka je znatno večja in močnejša od domače, nekako lisičje velikosti. Njen rumenkasto siv kožuh je črno tigrast. Sicer je zelo lep, vendar nima prave vrednosti, ker dlaka rada izpada. Posebno značilen je rep, dolg le za polovico njenega trupa, košat, vseskozi enako debel, črno pasast, na koncu črn in kot odsekan. Z rumeno-zelenimi očmi gleda divja mačka srepo; če uhlje pritisne h glavi, kar rada stori, je njen pogled še bolj divji.

Divja mačka je ponočna žival. Hrani se z mesno hrano, zato je njeno črevo za tretjino krajše kot pri domači mački, ki uživa mešano hrano. Divja mačka zalezuje razne živali. Popade jih v skoku s kremplji sprednjih nog. Je izrazit preganjalec ptic, od drobnih sinic do velikega petelina. Če zaide med domače kokoši, mesari na debelo. Pred leti je divji maček v Podbrezjah pri Kuharju v eni noči podavil 16 kokoši, škodo pa je moral plačati s kožuhom, ki mu ga je vzel sosed lovec Ciril. Divja mačka pa napada tudi večje živali. Zgodi se, da iz zasede skoči za vrat celo srni in ji pregrizne žile. Njej v dobro pa moramo priznati, da polovi tudi mnogo miši.

Divje mačke se breznijo meseca februarja. Tedaj pošastno odmeva v tiho noč hripavo klicanje prepirljivih mačkov. V tem času prenehajo tudi vse sovražnosti med divjo in domačo mačko. Še več, tedaj se celo zgodi, da si divji maček izbere tudi podivjano ali povsem domačo mačko. Divja mačka skoti po devetih tednih 4—6 slepih mladičev. Čeprav sta domača in divja mačka v bistvu dve različni zvrsti, so križanci sposobni za nadaljnje razmnoževanje.

Po lovski statistiki lahko ugotavljamo, da se stalež divjih mačk po letih, v katerih jih je bilo razmeroma mnogo uplenjenih, sicer zniža, a se potem zopet dvigne. V loviščih lovskih družin Slovenije je bilo uplenjenih n. pr. v 1933 letu 96 divjih mačk, 1951. leta 259, 1952 leta 96, 1954. leta 212, 1957 leta 98 in 1959 leta 169.

Lovci tudi opažajo, da se divje mačke od časa do časa zopet pojavljajo v predelih, kjer so se nekoč zadrževale, a so se potem umaknile. Tako so se n. pr. pred sedmimi leti zopet začele pojavljati na Gorenjskem. Tedaj so jih gorenjski lovci tudi nekaj uplenili. Izrazit in zanimiv primer z »invazijo« divjih mačk je tudi naša Primorska. Divja mačka gotovo najbolj ljubi gozdove z mnogimi skalnimi duplinami in debelimi, votlimi drevesi, ki najbolj nalikujejo pragozdovom. Toda, pred nekako tremi leti so se začele pojavljati na Koprskem, v loviščih lovskih družin Gračišče, Graden, posebno pa Rižana. Tu gozdov v pravem pomenu besede skoraj ni, je pa mnogo kraških jam, ki so si jih divje mačke izbrale za svoja domovanja.

Lovski čuvaj Avguštin Cah iz Rižane ugotavlja, da jih je največ v predelih Črni kal in Podgorje. Sam jih je v zadnjih treh letih uplenil 16. Največji maček je tehtal 12 kg, medtem ko je povprečna njihova teža od 6 do 8 kg.

Po številu uplenjenih divjih mačk v letu 1959 lahko sklepamo, da jih je največ v loviščih lovskih zvez po naslednjem vrstnem redu: Novo mesto, Kočevje, Ljubljana, Postojna, Gorica, Koper, Krško, Trbovlje in Maribor. V ostalih štirih zvezah — Kranj, Celje, Murska Sobota, Ptuj — pa 1959. leta ni bila uplenjena nobena divja mačka.

Fr. Cvenkel

Značilni pogled divjih mačk

I. ZVEZNA LIGA

Crvena zvezda : REKA 2:0 (0:0)

NOGOMETNA TEKMA V CELJU

Reprezentanca Slovenije : Kladivar 5:4 (5:4)

VAŽNO OBVESTILO

Zveza za telesno kulturo LRS obvešča vse organizacije, ki sodelujejo v tekmovanju za nagrado »Dneva mladosti«, da pošljejo zaključna poročila o tekmovanju najpozneje do 22. t. m.

Zveza za telesno kulturo LRS

NK Krim sporoča članstvu, da bo izredni občni zbor kluba v petek 19. t. m. ob 20. uri v prostorih salona gostilne Krim ob Dolenjski cesti.

Danes ob 17. uri bo v Domžalah prijateljska nogometna tekma med ljubljanskim Triglavom in domačo enajstorico. — Vabljeni!

Opozorilo sadjarjem

Deževno vreme zelo pospešuje **širjenje škrlupa.** Zato opozarjamo sadjarje, da čimprej ponovno poškropijo jablane in hruške z 0,3 % DITHANOM, LIROTANOM, **DITIONOM ali z ORTOCIDOM.**

Kjer se letos na jablanah močno pojavlja jablanova plesen, **škropimo** raje z koloidnimi žveplenimi pripravki, kot so 0,3 % THIOVIT, COSAN ali SUMPOROL. Proti plesni je posebno učinkovit **pripravek** KARATAN v 0,15 % jakosti.

Za hkratno zatiranje **hruševe pršice,** listnih uši ter rdečega pajka, ki so se pričeli ponekod pojavljati v večji meri, dodamo že navedenim škropivom 0,1 % METASYSTOXA ali EKATINA.

Ker se je na breskvah pričela pojavljati **breskova plesen,** škropimo le-te z žveplenimi pripravki kot n. pr. z 0,15 do 0,25 % thiovitom, COSANOM ali SUMPOROLOM ali pa z 0,15 % KARATANOM. Proti breskovi plesni lahko breskve tudi večkrat nalahno naprašimo z žveplenim prahom (z vinogradniškim žveplom). Proti **breskovemu zavijaču** in **breskovemu molju** uporabimo najbolje kombinirano škropivo DDT — DIDITIN — S 25 o jakosti 0,5 % v mešanici z 0,1 % DIAZINONOM. Ta škropiva lahko mešamo s prej navedenimi žveplenimi pripravki. Če se močno pojavijo listne uši in rdeči pajek, škropimo z 0,1 % EKATINOM ali METASYSTOXOM.

Ribez škropimo proti listni pegavosti in rji z 1 % BAKRENIM APNOM 25 ali z 0,5 % BAKRENIM APNOM 50, ali z 0,3 % DITANOM, ali z 0,25 % ORTOCIDOM. Če se pojavijo listne uši ter rdeči pajek, škopimo z 0,25 % DIAZINONOM ali pa z 0,1 % EKATINOM ali METASYSTOXOM.

Maline škropimo proti malinovi mušici z 1 % PANTAKANOM v mešanici z 0,4 % LINDANOM. Kolikor so ličinke malinove mušice že za lubom, pa škropimo z 0,15 % EKATINOM ali METASYSTOXOM. Proti glivičnim boleznim malin uporabljamo 0,25 % ORTOCID ali 1 % BAKRENO APNO 25. Maline moramo škropiti temeljito od vrha do tal. Posebno temeljito moramo poškropiti prizemne dele malin pa tudi zemljo pod njimi, ker se malinove mušice tam največ zadržujejo.

Seveda s strupenimi pripravki ne smemo škropiti v času, ko obiskujejo cvetove čebele, temveč škropimo ob večernih urah, ko čebele ne letajo več.

Kmetijski Inštitut Slovenije

RAZPISI

RESTAVRACIJA »TOLLAZZI« – Dolnji Logatec, sprejme s 1. junijem 1961
kvalificirano ali polkvalificirano kuharico
s prakso ter sposobno samostojnega vodstva.
Hrana in stanovanje zagotovljeno, plača po dogovoru. **R 4145**

TRGOVSKO PODJETJE z živili »GRMADA« – Ljubljana, Celovška 43, sprejme:
1. Pomočnika šefa skladišča – kvalificiran trgovski delavec
2. Administratorko.
Ponudbe pošljite na upravo podjetja. **R 6726**

RTV

SPORED ZA ČETRTEK

5.00—8.00 Dobro jutro! (pisan glasbeni spored) — vmes ob — 5.10—5.30 Nekaj domačih — 6.30—6.40 Reklame — 8.05 Glasba ob delu — 8.35 Učiteljski pevski zbor »Emil Adamič« p. v. Jožeta Gregorca — 8.55 Radijska šola za višjo stopnjo — (ponovitev) Znanstvenik z atomi – 9.25 Slovenski skladatelji o pomladi, mladosti in ljubezni — 10.15 Popevke se vrstijo — 10.40 Pet minut za novo pesmico in pozdravi za mlade risarje 11.00 Ruski tečaj za začetnike — 19. lekcija (ponovitev) — 11.15 Ruske popevke — 11.20 Gioacchino Rossini — Ottorino Respighi: Fantastična prodajalna, baletna suita — (Londonski simfonični orkester dirigira Ernest Ansermet) — 12.00 Trio Maksa Kovačiča — 12.15 Kmetijski nasveti — ing. Janez Habič: Ureditev hlevov za prosto rejo govedi — 12.25 Iz francoskih oper — 13.15 Obvestila in zabavna glasba — 13.30 Zvočna mavrica — 13.50 Pesmi raznih narodov poje Slovenski oktet — 14.05 Tri orkestralne rapsodije — 14.35 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo — 15.15 Obvestila, reklame in zabavna glasba — 15.40 Iz svetovne književnosti — Riberio Conto: Ujetnik — 16.00 Ali vam ugaja? — 16.28 Claude Debussy: Druga knjiga Preludijev (Pianist Robert Casadesus) — 17.00 Lokalni dnevnik — 17.15 45 minut turizma in melodij — 18.00 Richard Wagner: Tannhäuser — uvertura — Duet Sente in Letečega Holandca iz 2. dejanja istoimenske opere — 18.30 Helmut Zacharias s svojim orkestrom — 18.45 Ljudski parlament — 19.00 Obvestila, reklame in zabavna glasba — 19.30 Radijski dnevnik — 20.00 Četrtkov večer domačih pesmi in napevov — 20.45 Literarni večer — Večer umetniške besede: Eksperimentalno gledališče — 21.25 Peter Ilič Čajkovski: Koncert za violino in orkester v D—duru — 22.15 Po svetu jazza — Jazz pod drobnogledom — X. — 22.45 Gerald Finzi: Pet bagatel za klarinet in klavir — 23.05 Nočni akordi

DRUGI PROGRAM

19.00 Pojeta Rafael Romero in Juanito Varea ob spremljavi kitarista Perica del Lunar — (nov posnetek) — 19.30 Radijski dnevnik — 20.00 Iz simfonij Gustava Mahlerja — Simfonija št. 9. v D—duru — (Izraelski filharmonični orkester dirigira Paul Kletzky) — 21.15 Revija zabavnih zvokov — 22.00—22.15 Napoved časa, vremenska napoved in pregled sporeda II. programa za naslednji dan.

TELEVIZIJA

ZAGREB — 9.00 TV v šoli.
BEOGRAD — 17.30 »En-den-dinus« — oddaja za najmlajše.
LJUBLJANA — 18.00 Zgodba o malih škarjah — TV slikanica za otroke — 18.10 Ritmična in plesna vzgoja otrok — 18.20 TV pošta — 18.30 TV film iz serije »Robin Hood« — 19.00 Naš prvi letalec Rusian — 19.30 TV obzornik.
BEOGRAD — 20.00 TV dnevnik.
LJUBLJANA — 20.20 TV kiosk. — 20.30 Spoznavajmo svet in domovino — Javna mladinska oddaja — 21.30 Ines Tadio in Ljubljanski jazz ansambel — Zabavno-glasbena oddaja.
Italija 22.00 Prenos Dela Quiz oddaje »Zvonik zvečer« 22.30 Cinelandia — filmska oddaja. 23.00 Anketa o fizični vzgoji v Italiji.

Tovarna klobukov »ŠEŠIR« ŠKOFJA LOKA

potrebuje

VEČ PISARNIŠKIH MOČI

ZA KNJIGOVODSTVO

Pogoj: Ekonomska srednja šola ali več let prakse v knjigovodstvu. — Osebni dohodki po pravilniku o razdelitvi osebnih dohodkov. — Nastop službe takoj ali po dogovoru. 4143

Upravni odbor **Obrtnega montažnega podjetja**
»IZOLIT«
Ljubljana-Polje štev. 356,

razpisuje

naslednja delovna mesta:
2 kvalificiranih vodovodnih inštalaterjev
vajenca,
2 delavcev za priučitev, inštalaterja centralne kurjave

Nastop in plača po dogovoru. 4128

KOMISIJA ZA SKLEPANJE DELOVNIH RAZMERIJ PRI
GORENJSKI PREDILNICI, ŠKOFJA LOKA

razpisuje delovno mesto

vodje organizacije, priprave in kontrole dela

Pogoji: srednja tekstilna eventualno ekonomska šola z najmanj pet let prakse v sorodnem podjetju, od tega 3 leta na vodilnem položaju.

Kandidat mora imeti smisel za organizacijo, ekonomiko in sodelovanje.

Prejemki po pravilniku o obračunavanju in razdeljevanju osebnih dohodkov. Nastop službe takoj ali po dogovoru. Stanovanje zagotovljeno.

Pismene ponudbe z življenjepisom in opisom dosedanjih zaposlitev pošljite na naslov: GORENJSKA PREDILNICA, kadrovski oddelek, Škofja Loka, do 28. maja 1961. 3990

VEČ PRODAJALCEV ČASOPISA

SPREJMEMO

za prodajo slovenskih listov v centrih mest:

BEOGRAD, ZAGREB in REKA

POGOJ: NA RAZPOLAGO

LOKAL (KIOSK) ali TRAFIKA

ZASLUŽEK PO DOGOVORU.

PONUDBE NA NASLOV:

ČP »DELO«, Ljubljana, Tomšičeva 1-3, p. p. 29

VEČJE IN DOBRO VPELJANO PODJETJE V LJUBLJANI

SPREJME TAKOJ

računovodjo – bilancista

PLAČA PO DOGOVORU.

PONUDBE POŠLJITE POD »PRAKSA — TAKOJ« — DO 15 MAJA 1961.

Komercialni sektor ŽELEZARNE SISAK

obvešča

vse poslovne partnerje, da bo sprejemal stranke v prihodnje izključno od 8. do 12. ure vsak delavnik.

Izven tega časa strank ne bodo sprejemali.

ŽELEZARA SISAK
KOMERCIALNI SEKTOR

4117

Računovodstva gospodarskih organizacij

Kmalu bodo dotiskane naše najnovejše izdaje obrazcev, ki so izdelani po najnovejših predpisih:

ISPLATNA LISTA LIČNIH DOHODAKA
V BLOKU PO 50 LISTOV

REKAPITULACIJA IZPLATNIH LISTA LIČNIH DOHODAKA
V PROSTIH LISTIH

OBRAČUN LIČNOG DOHOTKA
IZPLAČILNI OBRAČUNSKI LISTKI ZA POSAMEZNIKE

ISPLATNA LISTA ZA NAKNADE I OSTALA LIČNA PRIMANJA

BRUTO BILANS SA UPISANIM KONTIMA
BRUTO BILANS IN OBRAZEC ZA PREKNJIŽEVANJE PO NOVEM KONTNEM PLANU.

VSE IZDAJE SO TISKANE V LATINICI IN CIRILICI

Naprošamo računovodstva, da nam pravočasno sporoče svoja naročila, da bi bila odprema v redu.

HKRATI OBVEŠČAMO, DA BODO DOTISKANE V TEH DNEH NAŠE STALNE LETNE IZDAJE, NOVE IZDAJE ZA 1961. LETO:

ZBIRKA PROPISA O RASPODELI UKUPNOG PRIHODA I DOHOTKA PRIVREDNIH ORGANIZACIJA ZA 1961. god.
ing. Božidarja Raceja in Dragomira Živančevića, višjih svetnikov v Zveznem izvršnem svetu, prodajna cena 2000 din

ZBIRKA PROPISA O KREDITU, BANKAMA, BANKARSKOM I DEVIZNOM POSLOVANJU,
popolna zbirka vseh najnovejših predpisov, cena 1500 din

PRIRUČNIK ZA PRIMENU ZAKONA O RADNIM ODNOSIMA
(Uradni glasnik Sekretariata Zveznega izvršnega sveta za delo), četrta dopolnjena izdaja po najnovejših predpisih za 1961. leto. Priredili: Milan Laković, Slavko Bujdić in dr. Teofilo Popović, prodajna cena 950 din

V TISKU ALI V PRIPRAVI SO NAŠE NOVE IZDAJE:

PRIRUČNIK ZA KNJIGOVODJE – KONTISTE,
četrta velika dopolnjena izdaja po najnovejših predpisih in novem kontnem planu za 1961. leto, S. Vukića, B. Djordjevića in V. Obrenića, cena v predplačilu din 1500

PRIRUČNIK ZA SASTAVLJANJE PERIODIČNIH OBRAČUNA PRIVREDNIH ORGANIZACIJA za 1961 godinu,
cena v predplačilu 1200 din

ZBIRKA PROPISA O HIGIJENSKO-TEHNIČKOJ ZAŠTITI,
velika popolna izdaja vseh predpisov s pojasnili dr. Teofila Popovića, v redakciji Antuna Roba, zveznega inšpektorja za delo, cena v predplačilu 2000 din

PRIRUČNIK ZA INVESTITORJE,
izdaja za 1961. leto Momčila Pejovića in Radoslava Niketića, cena v predplačilu 2000 din

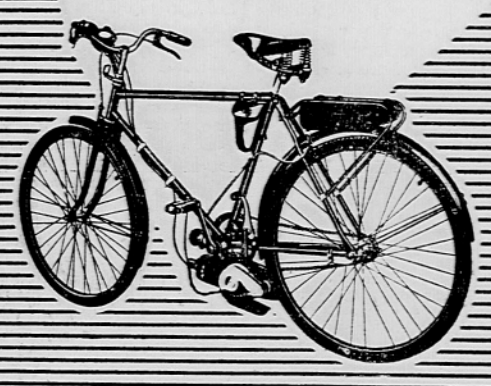
V juniju letos bodo dotiskane:

ANALITIČKE KARTICE (osebnih dohodkov) in DNEVNICI (za kopirno knjigovodstvo)
izdelanih po »SKS« sistemu in najnovejših predpisih.

»SAVREMENA ADMINISTRACIJA«
Izdavačko-štamparsko preduzeće
BEOGRAD, p. p. 479
TELEFONA: 27-953 IN 21-314

Krušik

Z VAŠIM KOLESOM
se boste hitreje peljali, če boste nanj montirali
POMOŽNI MOTOR
ki porabi samo liter goriva na 100 km in doseže brzino 45 km na uro.
Pomožni motor prodajajo vse trgovine, podrobna pojasnila pa nudi podjetje
»KRUŠIK« – VALJEVO

TEKSTILNI ODSEK PRI FAKULTETI ZA NARAVOSLOVJE IN TEHNOLOGIJO ZŠJ — TEKSTIL V LJUBLJANI

naznanjata, da se je smrtno ponesrečil

DRAGAN NOVČIĆ

slušatelj III. letnika tekstilnega odseka v Ljubljani

Pokopan bo v Beogradu.

Dobrega in vestnega tovariša bomo ohranili v trajnem spominu!

ZBOR PROFESORJEV
IN KOLEGI TEKSTILNEGA ODSEKA

ELMA

SERVISNE DELAVNICE
za popravilo likalnikov ELMA - MARIS in MARIS-ROVENTA

Ljudska republika Slovenija:
LJUBLJANA: Centralni servis Maris, Rimska cesta 11
Tegrad, Šmartinska cesta štev. 10
MARIBOR: Centralni servis Maris, Vetrinjska cesta 9
CELJE: Elektroinstalacija, Zidanškova štev. 7
KRANJ: Elektrotehnično podjetje Kranj, Gregorčičeva 3
NOVO MESTO: Elektrotehnično podjetje, Ragovska 1
POSTOJNA: Tegrad — Postojna

Narodna republika Hrvatska:
ZAGREB: Elektrotehna, Ilica br. 186
OSIJEK: Radio-centar Osijek, Bulevar JNA 31
SPLIT: Elektroton, Lole Ribara 17
VARAŽDIN: Svijetlo, radio-elektro servis, Adžijin trg br. 2
RIJEKA: Termo-elektro servis, Ulica Podhumskih žrtava 7

Narodna republika Srbija in AP Vojvodina:
BEOGRAD: Elektroservis, Dobrinjska br. 2
NOVI SAD: Elektroservis, Ćirpanova 25

Narodna republika Bosna in Hercegovina:
SARAJEVO: Termoelektro, Ulica kralja Tomislava broj 14

Narodna republika Makedonija:
SKOPJE: Elektro-mehanički servis, Zagrebačka 10
4103

Prehitro nas je zapustila naša draga mamica

ANA IZLAKAR, roj. PLANINC

Na zadnjo pot jo bomo pospremili v petek, 19. maja 1961, ob 16. uri 30 minut iz Nikolajeve mrliške vežice na Žalah.

Žalujoči: **hčerki Binca in Jelica z družinama in ostalo sorodstvo.**

Ljubljana, dne 17. maja 1961.

UPRAVA IN SINDIKALNA PODRUŽNICA MESTNEGA VODOVODA LJUBLJANA

sporočata žalostno vest, da je nenadoma umrl njen

uslužbenec

JANEZ KERMAVNER

Pogreb bo v četrtek, dne 18. maja 1961, ob 15. uri izpred pokopališča na Viču. Do pogreba leži na Žalah v Janezovi mrliški vežici.

Dobrega tovariša bomo ohranili v trajnem spominu.

UPRAVA IN SINDIKALNA PODRUŽNICA MESTNEGA VODOVODA LJUBLJANA

Ljubljana, dne 17. maja 1961.

Najcenejši in najbolj kakovosten radijski sprejemnik na jugoslovanskem tržišču

RR-135, samo 18.800 din

Izberite po vašem okusu radijski sprejemnik v 3 variantah — kupite radijski sprejemnik RR-135

RR ZAVODI NIŠ

OBVESTILA

PREDAVANJE

KANCEROLOŠKA SEKCIJA SZD in **Slovensko zdravniško društvo** vabita vse zdravnike in medicince na SIMPOZIJ O ZAŠČITI PRED IONIZIRAJOČIM SEVANJEM (s poudarkom na rentgentski diagnostiki), ki bo v soboto, 20. maja 1961 ob 9. uri v predavalnici Interne klinike FMS v Ljubljani (Zaloška 2) z naslednjim dnevnim redom:
Akademik prof. dr. A. KOŠIR, predsednik Kancerološke sekcije SZD: Otvoritev simpozija.
Prof. dr. H. PEHANI: Ionizirajoče sevanje in dednost.
Akademik prof. dr. A. KOŠIR: Ionizirajoče sevanje v etiologiji malignomov.
Dr. S. PLESNIČAR in dipl. fizik M. STERLE: Obremenitev prebivalstva LR Slovenije z ionizirajočim sevanjem.
Prim. dr. M. KOVAČ: Sodobne metode za zmanjšanje rentgenske travme na pacientih in za zaščito zdravstvenega osebja.
Dr. S. HERNJA: Indikacije in kontraindikacije za rentgenske preglede v raznih kliničnih strokah.
Dr. J. ŠUŠTERIČ: Odkrivanje pljučne tuberkuloze in serijski rentgenski pregledi. P 4149

EKONOMSKA FAKULTETA v Ljubljani vabi na predavanje o pregledu najnovejšega razvoja svetovnega tržišča glavnih poljedelskih pridelkov v svetu. Predaval bo dr. **Mordecai EZEKIEL**, pomočnik generalnega direktorja FAO v Rimu. Predavanje bo v veliki dvorani Ekonomske fakultete v Ljubljani, Gregorčičeva 27, in sicer: v četrtek, dne 18. maja ob 16. o temi: »Razvoj agrarnih presežkov in njihova povezanost z državno ekonomsko politiko in tehničnim napredkom«; v petek, dne 19. maja ob 8. zjutraj o temi: »Tekoči problemi svetovne agrarne ekonomike«; v soboto, 20. maja ob 8. zjutraj o temi: »Predlogi o ekonomski politiki in dispozicijah presežkov kot možne rešitve teh vprašanj.« Predavanje bo v angleškem jeziku in se bo sproti prevajalo. P 4135

SLOVENSKA AKADEMIJA znanosti in umetnosti v Ljubljani vabi na javno znanstveno predavanje, ki ga bo imel univ. prof. **dr. Otto STEINBÖCK** iz Innsbrucka v petek, dne 19. maja 1961 ob 18. uri v dvorani SAZU, Novi trg 3-I. Tema: **Diskusija o filogenezi nižjih evmetazoov na simpoziju v Kaliforniji.** P 4108

RAZNO

UPRAVA CEST OLO LJUBLJANA obvešča družinske člane in svojce padlih borcev v NOV in umrlih internirancev – delavcev bivšega Mestnega cestnega nadzorstva v Ljubljani, na odkritje spominske plošče, ki bo dne 18. maja 1961, ob 16. uri.
Na spominski plošči so vklesana naslednja imena:
Ivan Bricelj, ml.
Alojz Hočevar
Franc Ilanc
Jože Knafič
Viktor Krošelj
Jože Pekolj
Alojz Krošelj
Franc Bolte
Janez Bricelj, st.
Janez Dornik
Vekoslav Munda
Alfonz Somrak
Franc Stare
Franc Dornik
Ciril Kosmač
Uprava cest OLO Ljubljana vabi družinske člane in svojce, da se udeleže odkritja plošče v upravnem poslopju v Savskem naselju ob Linhartovi cesti – nasproti stolpnic.
Vabljeni so tudi vsi člani kolektiva. O

UPRAVA CEST OLO LJUBLJANA obvešča, da je preselila svoje pisarniške prostore iz Vilharjeve c. 14 in Crtomirove ulice 3a, v Savsko naselje ob Linhartovi cesti – nasproti stolpnic. Telefon »centrale 33-026, 33-171. O

SLOVENSKI PERIODIČNI TISK NOB. Razstava tega tiska v Narodni in univerzitetni knjižnici bo odprta do 20. maja. O

OSKRBNIKA za kočo na Kamniškem sedlu išče Planinsko društvo Kamnik. Javite se osebno v društveni pisarni, Kamnik, telefonsko 323-6222 od 9. do 12. ure ali pismeno do 22. maja. Nastop 10. junija.

MATERIALNI IN ČASOVNI POGOJI Vam morda ne dopuščajo zdravljenja v Zdravilišču. Z majhnimi stroški lahko doma zdravite bolezni jeter, žolča in črevesja, čire, zaprtje in hemoroide z rogaškim »DONAT« vrelcem. Zahtevajte ga v svoji trgovini, te pa ga dobe pri »Prehrani v Ljubljani in Merkatorju.

GLEDALIŠČE

DRAMA LJUBLJANA

Četrtek, 18. maja ob 15: Finžgar: »Razvalina življenja«. Zaključena predstava za osnovno šolo »F. Prešeren« iz Kranja;
ob 20: Gogolj: »Ženitev«. Abonma TS.

OPERA

Četrtek, 18. maja ob 20: Bellini: NORMA. Abonma F. (Vstopnice tudi v prodaji).

MESTNO GLEDALIŠČE
Ljubljana, Gledališka pasaža

Četrtek, 18. maja ob 19.30: B. Grabnar, Ob sedmih Pod trančo. Abonma Četrtek. Vstopnice so tudi v prodaji.

ŠENTJAKOBSKO GLEDALIŠČE
Ljubljana, Mestni dom

Sobota, 20. maja ob 20: T. Brandon: »Charleyeva teta«, veseloigra. Izven. Rezervacije po telefonu 32-860.

MLADINSKO GLEDALIŠČE
Ljubljana, Dvorana Soča

Četrtek, 18. maja ob 15: Trifunović »Pravljica o carju in pastirju« 1. (delno 5. in 7.) pionirski abonma. – ob 20: Trifunović: »Pravljica o carju in pastirju«. Premiera. – Vstopnice so v prodaji pri blagajni v Soči.

MESTNO GLEDALIŠČE
Marionete, Levstikov trg 2

Četrtek, 18. maja ob 17. uri: V. Taufer- L. Novy: »Mojca in živali«.
Petek, 19. maja ob 16. uri: V. Taufer – L. Novy: »Mojca in živali«. Predstava je zaključena za Kajuhov pionirski odred na osnovni šoli Jarše.

SLOV. LJUDSKO GLEDALIŠČE
CELJE

Četrtek, 18. maja Stevens: Zakonski vrtiljak. Predstava ob 19. uri. Gostovanje v Novem Celju.

KONCERTI

SKUD AKADEMIK obvešča, da bo koncert Primorskega akademskega pevskega zbora »Vinko Vodopivec« dne 19. maja 1961. ob 20.15 v dvorani Slovenske filharmonije. – Vstopnice dobite pri dnevni blagajni Slovenske filharmonije. K

GLASBENI MAJ 1961. 22. t. m. vokalni a cappella koncert s sodelovanjem solistov orkestra SF, izvaja mešani zbor SF pod vodstvom dirigenta **Lovra MATAČIĆA** za oranžni abonma. 23. t. m. vokalno-instrumentalni koncert mešanega zbora, otroškega zbora in orkestra RTV Beograd pod vodstvom dirigenta **Borivoje SIMIĆA**. 24. t. m. koncertna izvedba Musorgskega opere »Boris Godunov« s sodelovanjem 14 solistov, mešanega zbora in orkestra SF pod vodstvom dirigenta Lovra MATAČIĆA za oranžni abonma. Prva dva koncerta ob 20,15, tretji ob 17.30 uri. Za abonente SF in KDS za vse koncerte popust proti predložitvi odrezkov din 50, – pri vstopnici. K

MALI OGLASI

DVOSOBNO komfortno stanovanje v Savskem naselju zamenjam za dvosobno v Sentvidu ali okolici. Javite na tel. 51-449 od 6.–14. ure.

KUPIM enofazni elektromotor, 1.5 do 2 KS. Belašević Vlado, Črnuče 4a. 6712-5

ZA NEOPREMLJENO SOBO pomagam v gospodinjstvu, plačam. Bežigrad–Črnuče, Perpar. Cesta na Rožnik 47. 6707-7

PREPROGO, fotelj – kavč, otroško posteljico, dobro ohranjeno, kupim. Ponudbe pod »Preproga«. 6709-5

ZAKONCA iščeta enosobno stanovanje za dve leti. Plačata tudi v naprej – ali vsaj prazna soba. Ponudbe pod »Ljubljana«. 6708-6

ENOSOBNO stanovanje zamenjam za dvosobno ali večje. Ponudbe pod »Stiri«. 6698-6

REALITETNA AGENCIJA, Ljubljana, proda zasebniku: Opel Rekord 1958, Volkswagen 1959-1960, Fiat 1100 - 103, Fiat 1400 in druga osebna vozila. Družbenemu sektorju prodamo štiri kamione diesel, 4-tonske, kiper, letnik 1956, tovorni avto Fiat 615, Opel Blitz, 1.75 tone, dostavni avto Skoda in druga vozila. 573-3

MLAJŠO UPOKOJENKO sprejmem kot sostanovalko. Perčeva 15 pri Kemični. 6716-6

RADIO za avto, 12 W, nov, kupim. Lanener Poldi, Zapuška c. 6. 6535-3

KONFEKCIJA »LISCA« – Sevnica proda po sklepu delavskega sveta več dobro ohranjenih sobnih peči »kamin« po ugodni ceni. – Prednost ima družbeni sektor. Po 25. maju 1961 bo izvršena prodaja najboljšemu ponudniku. 4147-4

PRODAMO poltovorni avtomobil znamke Fiat 1100, nosilnost 500 kg. Prednost do nakupa imajo državna podjetja, zadruge in ustanove. Če se v osmih dneh ne zglasi kupec, imajo pravico do nakupa tudi zasebniki. Podjetje Elektro, Kamnik, Medvedova 44. 4146-3

INDUSTRIJSKA steklarska šola v Rogaški Slatini proda osebni avto znamke »Panhart«, v nevoznem stanju, z rezervnim motorjem. Pravico do nakupa ima socialistični sektor do 20. maja 1961, po tem datumu pa tudi privatni sektor. 4144:3

OBIŠČITE MAGAZZINI FELICE, Trst, Carducci 41. Nudijo: nylon plašče, bunde, jopiče, hlače, srajce, trikotažo – vse po najnižjih cenah. 2293-4

TRG. PODJETJE »SVILA« obvešča stranko, ki je dne 28. 4. 1961 izgubila denarnico z gotovino v naši poslovalnici Trubarjeva 1, da jo lahko prejme pri poslovodji podjetja »Svile«. 6729-8

GOSPODINJSKO pomočnico ali gospodinjo sprejmemo takoj. Potrebno znanje kuhe. Plača dobra. Strmi pot 8. 6730-1

MLADA ZAKONCA – intelektualca, iščeta opremljeno ali neopremljeno sobo. Ponudbe pod »Šiška – Savsko«. 6733-6

KUPIMO leseno, novo ali rabljeno, vendar uporabno barako, dolžine 12 do 14 m, širine do 8 m. Kupimo takoj. Naslov Železarna Jesenice, Uprava osnovnih sredstev. 4094-5

KUPIMO vse vrste rabljenih strojev od socialističnega sektorja in plačamo dobro. »Agencija Beograd«, Beograd, Dositejeva 21-III, tel. 22-293. 4086-5

VSE AVTOMOBILE družbenega sektorja kupuje in plača dobro: »Agencija Beograd« – Beograd, Dositejeva 21_III, tel. 22-202. 3270-3

PRODAM dve novi avtomobilski gumi, 640x13 in 4 zračnice. Dragomelj 11, p. Domžale.. 6724-4

ZA STANOVANJE in hrano pomagam pri gospodinjstvu ali plačam. Ponudbe pod »Delam izmenoma«. 6727-6

ZAMENJAM dvosobno stanovanje s kabinetom v centru za enosobno stanovanje s kabinetom v centru in posebno garsonjero. – Ponudbe pod »Nujno«. 6723-6

POSTELJO, posteljno omarico in kuhinjsko kredenco (1.80), prodam za 10.000 din. Omahen, Titova 107. 6715-4

MONTAŽNO GARAŽO za motor proda ing. Avanzo, Kržičeva 4. 6725-4

LIKVIDATOR z večletno prakso želi spremeniti službo s 1. junijem v Ljubljani. Ponudbe pod »Stanovanje imam«. 6743-2

IŠČEM sobo za 4 mesece, varujem otroka. Ponudbe pod »Poštena«. 6734-5

DOBRO OHRANJEN divan in zimnice prodam po ugodni ceni. Poizvedbe pri blagajni oglasnega oddelka »Delo«, Subičeva 2. 6740-4

NUDIM stanovanje in hrano za gospodinjstvo dopoldne. Zglasite se popoldne Kersnikova 11, pritličje desno. 740-6

SOBICO in hrano nudim za dopoldansko pomoč v gospodinjstvu. Vprašajte: Ahačič, Zupančičeva 7-I od 17. ure dalje. 6738-6

DVOSOBNO stanovanje z vseljivo garažo zamenjam za trosobno. Ponudbe pod »Center«. 6737-6

KINO

SPORED ZA ČETRTEK

UNION: ameriški barvni film MAČKA NA VROČI PLOČEVINASTI STREHI. Režija Richard Brooks. Igra Elizabeth Taylor. Film hrv. pod. Predstave ob 15, 17. in 19. uri. Ob 10. uri matineja domačega filma NOČI IN JUTRA. Ob 21. uri svečana premiera domače filmske komedije MARTIN V OBLAKIH. Režija Branko Bauer. Igra Boris Dvornik, Ljubica Jovič. Po predstavi se bodo predstavili obiskovalcem glavni ustvarjalci filma.

KOMUNA: ameriški barvni film MARJORIE MORNINGSTAR. – Režija Irving Rapper. Igra Gene Kelli. Film hrv. pod. Predstave ob 15, 17. 19. in 21. uri.

VIČ: ameriški barvni cinemascope film NI IMENA NA NABOJU. Igra Audie Murphy. Film hrv. pod. Predstave ob 15, 17. 19. in 21. uri. Tednik.

SLOGA: domači film NOČI IN JUTRA. Režija Pjer Majhrovski. Igra Maria Kon, Anton Vrdoljak, Milan Šardoč. Predstave ob 15, 17. in 21. uri.

ŠIŠKA: ameriški barvni cinemascope film DREVO ZA OBEŠANJE. Igra Gary Cooper, Maria Schell. Film hrv. pod. Tednik. Predstave ob 15, 17, 19. in 21. uri.
Prodaja vstopnic v vseh kinematografih od 9.–11. uri in od 14. ure dalje.

LETNI KINO BEŽIGRAD: ob 20. uri domači film NOČI IN JUTRA. Prodaja vstopnic uro in pol pred predstavo. Tednik!

MLADINSKI KINO: Zaradi predstave Mladinskega gledališča, danes ni kino predstav.

KINO JLA, LJUBLJANA: angleški film HREPENENJE ZA NEBOM, ob 20.30.

KINO TRIGLAV – LJUBLJANA: ital. barvni film AIDA. Tednik. Predstave ob 16, 18 in 20. uri. – Prodaja vstopnic od 15. ure dalje. Danes zadnjič.

KINO LITOSTROJ: ruski barvni film RDEČE LISTJE, ob 20. uri. Zadnjič.

SVOBODA SENTVID: sovj.-angl. barvni film POT NA ANTARTIK, ob 18 in 20. uri.

KINO »SVOBODA« ČRNUČE: angl. film POT V VISOKO DRUŽBO, ob 20. uri.

KINO VEVČE: ital. barvni cinem. film POSLEDNJI RAJ, ob 20. uri.

KINO DOMŽALE: ital. barvni film ČRNI ORFEJ, ob 18 in 20. uri.

KINO ČERKNICA: amer. film PESEK IWO IMMEL, ob 20. uri.

KINO SVOBODA VIDEM-KRŠKO: jugoslov. film TRI ČETRTINE SONCA, ob 19.30.

LETNI KINO PARTIZAN: amer. barvni VV film SMEŠEN OBRAZ, ob 20. uri.

KINO »STORŽIČ« KRANJ: franc. barvni VV film KOCKAR, ob 16, 18.10 in 20.20. – Matineja ob 10. uri istega filma.

KINO RADOVLJICA: amer. zab. glasb. barvni VV film POJMO V DEŽJU, ob 20. uri.

KINO BLED: nemški barvni – ljubavni film MOJA LEPA MAMA, ob 18 in 20.30.

KINO RADIO JESENICE: ital. VV film LJUBEZEN IN OBREKOVANJE, ob 18 in 20. uri.

KINO PLAVŽ JESENICE: amer. barv. CS film DOBER DAN ŽALOST, ob 18 in 20. uri.

KINO DOVJE: amer. barv. cinem. film ZLOMLJENA ZVEZDA.

KINO SVOBODA TRBOVLJE II: SLOVENSKI KRATKOMETRAŽNI FILMI V LETU 1961. ob 15. uri za mladino, ob 17 in 19. uri za odrasle. Navzoči bodo ustvarjalci teh filmov.

KINO DUPLICA – KAMNIK: amer. barvni CS film PREPOVEDANI PLANET, ob 20. uri.

HRASTNIK »SVOBODA« II: sovj. film RODITELJSKI DOM, ob 18 in 20. uri.

KINO ŽALEC: sovjet. barvni film NASREDINOVE PRIGODE, ob 20. uri.

KINO »KRKA« NOVO MESTO: sovj. film LASTOČKA.

KINO DELAVLSKI DOM, Zagorje: SMRT NA PACIFIKU, ob 18. in 20. uri.

SVOBODA Šempeter v Sav. dolini: nemški film POLIKUŠKA, ob 20. uri.

KINO »DOM« – KAMNIK: amer. barvni CS film DOLGO, TOPLO LETO, ob 17.15.

KINO BOG. SLATINA: amer. film V ZNAMENJU ZORO«, ob 20. uri.

KINO »PARK« MUR. SOBOTA: ruski barvni film ŠOFER PO SILI, ob 17.30 in 20. uri.

KINO »SOČA« – KOPER ital. dokument. barvni film ZELENA MAGIJA, ob 16, 18 in 20. uri.

KINO »SOLKAN« N. G., SOLKAN: franc. film SESTANEK s HUDIČEM, ob 20. uri.

KINO »SOČA«, NOVA GORICA: amer. CS barvni film NEMIRNA LETA, ob 17 in 20. uri.

MARIBOR

DEŽURNA LEKARNA:

Četrtek, 18. maja 1961: lekarna »Pri gradu«, Partizanska c. 1.

KINO:

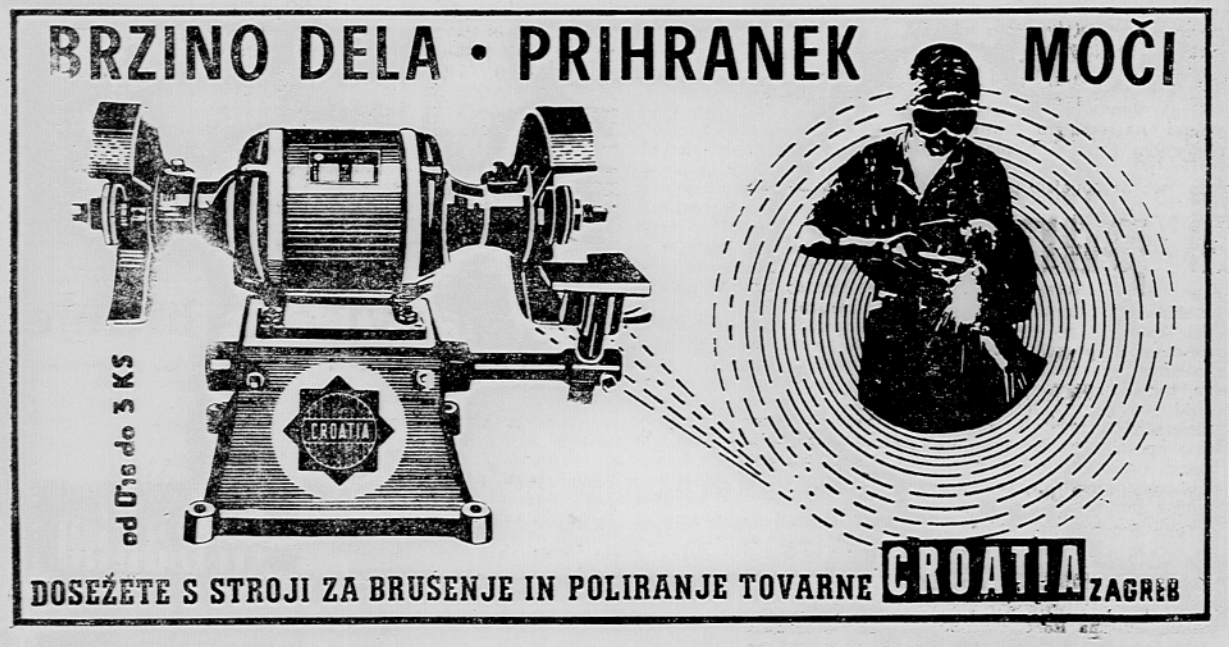
UNION: jugosl. film MARTIN V OBLAKIH.

PARTIZAN: madž. film DRAGA ANA.

UDARNIK: poljski film PODMORNICA OREL.

SLOV. NARODNO GLEDALIŠČE:

Četrtek, 18. maja: Zaprto.

Poznala ga je še iz nižjih šolskih razredov. Na tilniku je imel zelo razširjeno lobanjo, ploščat obraz in kakor rezilo oster nos, tesno ob nosu vsajene zelene oči, malce izbočeno čelo in napeto brazgotino od nosu do vrha glave.

Jože je imel čudovit spomin, da se je brez težav lahko naučil na pamet kakršnokoli lekcijo. Vsi profesorji so občudovali ta njegov spomin. Kadar je Joža odgovarjal, so dijaki – skrivajoč se pred profesorjem – vrteli pod klopmi roke, kakor da navijajo gramofonsko ploščo, on pa je brez zastojev in ne da bi izpustil eno samo besedo iz čtiva, zdrdral lekcijo do konca. Tako profesorji niso imeli priložnosti, da bi se vmešali. Če pa ga je kateri izmed njih kljub temu ustavil, je Jože zmedeno obstal. Dijaki so se takrat začeli smejati. Potem je vedno začel od začetka. Od tod je tudi dobil ime »Raglja«.

Večina izmed profesorjev se je izogibala vprašanjem in prekinitvam in ga je vedno pustila, da je zdeklamiral lekcijo do konca. Profesor književnosti pa se tega načela ni držal. Niti tega mu ni dovolil, da bi pošteno začel, že ga je prekinil. Medtem ko so pri drugih profesorjih deževale petice, se je Jože moral pri njem boriti za trojko. Ta prekleta književnost mu je vedno pokvarila odličen uspeh ali pa ga je celo prisilila, da je moral jeseni delati popravni izpit. Profesor Vlado ga je pri izpitih spuščal bolj iz usmiljenja kakor iz prepričanja. Res mu tudi matematika ni šla najbolje, a njegov oče je bil dober s profesorjem in si zavoljo tega ni belil glave. Oče je bil ponosen na sina. Najponosnejši je bil na njegovo znanje verouka, ki ga je smatral kot najvažnejši predmet in merilo vdanosti cerkvi in državi.

Joževo vedenje je oče visoko cenil. Tudi v tem ni imel tekmeca. V vseh osmih razredih gimnazije ni bil niti enkrat zapisan v razrednico, opominjan ali kaznovan. V vsem tem času ni bilo nobenega dijaka ali profesorja, ki bi lahko trdil, da se je Jože v vsem tem času obrnil, nasmejal ali storil neumesten gib. Kakor svinčena lutka je sedel prikovan na svojem mestu. Še po zvonenju šolskega zvonca se ni znal razvneti kakor drugi dijaki, ki so navalili proti vratom.

Tisto pa, zaradi česar je oče, žandarmerijski narednik v pokoju, sina še posebej cenil, je bila njegova varčnost. Jože je živel po njegovem predpisu, od katerega se je skoraj posušil. Čeprav je bil oče dobro situirani upokojenec, je v vseh letih dobival od njega za hrano po sto petdeset dinarjev mesečno. Od tega je porabil za kruh devetdeset dinarjev, ostanek pa za druge potrebščine. Dokler je bila cena kruha tri dinarje, je bilo še vse prav. Tudi podražitev na tri in pol ga ni zmedla. Da bi dokazal očetu, v katerem je vedno gledal vzor, da podražitev ne pomeni tudi povečanje izdatkov, je zmanjšal svoje dnevne potrebe po kruhu za petdeset para. Od tega dne naprej ni nikoli več kupil cele štruce. V vsakem drugem primeru se je vedno težko odrekel krajcu, ki ga je vedno načel že na ulici, na poti domov. Jezen je bil na oblast, ker ga je prikrajšala za ta čudovit zalogaj, ko je dvignila ceno in se je zaradi tega grizel, obenem pa obsojal svoj uporniški duh, ki ga je začutil v sebi proti svoji volji. Krajec štruce in prepir z gospodinjo zaradi meseca februarja, ki ji ga dolga leta ni hotel priznati in plačati kot poln mesec, kakor tudi primer z njegovo žepno uro, ki je dolga leta ni navil, »da se ne bi obrabila«, so mu nadeli ime »Kir Janja«. Na to ime je bil ponosen, kar je slišal, da je iz literature in da je simbol varčevanja. Jožin zadnji vzdevek Špijo pa je bil krona vseh njegovih lastnosti. Temu Jožu se je morala zdaj Ina ukloniti.

Jože je ali zavestno prenašal žalitve ali pa ni znal oceniti, kaj pomenijo. Pri vsakem srečanju je pozdravljal Ino z globokim priklonom in s klobukom v roki. Ina je bila že leto dni vsakokrat slepa in gluha za njegove pozdrave. Jože pa to ni motilo.

Naslednji dan, ko je sprejela nalogo, mu je Ina, ko ga je srečala na ulici, prvič odzdravila, s komaj opaznim nagibom glave in sramežljivim nasmehom. Joža je zmeden obstal, se ozrl okrog sebe, da bi se prepričal, ali je bil odzdrav zares namenjen njemu ali komu drugemu, ki je šel mimo. Da bi razrešil uganko, je sklenil, da jo bo počakal v samotni ulici, po kateri se je vsak dan vračala domov in kjer bi lahko njen morebitni odzdrav smatral kot nedeljiv.

Brž, ko je Ina stopila v ulico, ji je Jože stopil nasproti s počasnim sprehajalskim korakom. Na njegovo veliko zadovoljstvo je tokrat Inin jasen pogled in pozdrav veljal samo njemu. Ko je šla mimo njega, je obstal z izbuljenimi očmi, ki jih ni odvrnil od njene dinamične postave, ki se je na visokih petah zibala mimo in še zlasti poudarjala njene izredno lepe noge. Jože je skoraj izgubil glavo. Ina je čutila njegov zoprni pogled, ki ji je visel na vratu in hrbtu. Medtem ko je nekaj brskala po torbici, je neopazno spustila majhel bel robček, ki je zafrfotal za njo in padel na pločnik. Jože se je vrgel za njim in prehitel slučajnega sprehajalca, ki se je prav tako sklonil, da bi ga pobral in je že vse kazalo, da bo pokvaril obojestranske načrte.

– Ina, nekaj ste izgubili – je dejal ponižno, z napol odprtimi usti, priprtimi očmi in z glavo, potegnjeno v vrat. Prijel je robček s palcem in kazalcem in ji ga ponudil. To je storil namerno, iz vljudnosti, iz higienskih razlogov, ker je desnico vedno smatral za bolj izpostavljeno nesnagi.

– Hvala, Joža – je dejala in ga nežno pogledala. V tem trenutku ji ga je bilo v resnici žal. V njej je zbujal zasluženo usmiljenje.

Jože je uvidel, da je treba na »hvala« nekaj odgovoriti, pa si ni upal. Počutil se je najmanjšega in najbolj neumnega človeka na svetu, katerega vsaka izgovorjena beseda bi lahko še bolj izdala njegovo revščino, katere se je zdaj v resnici prvič zavedal. Oba sta molčala in se gledala, kakor da se nobeden izmed njiju ne upa pretrgati tega zoprnega molka.

»Ken,« je vprašala Sylvia,« ali še zmerom ne spiš?«

»Ne.«

»Kaj premišljuješ?«

»Premišljujem, kaj naj rečem otrokoma.«

»Želim si, da bi lahko govorila z Johnom, pa ne morem,« je rekla Sylvia. »Bojim se, da bi se mu zazdelo, da sva hinavska od glave do peta.«

»Tudi Molly bi si najbrž mislila o meni isto. Bog ve, kaj vse ji je natrobila Helen.«

Ken je naposled trdno zaspal. Zbudil se je ob devetih, se naglo oblekel in odšel zajtrkovat. Vstala nista še ne John, ne Molly. Ob enajstih se je Ken povzpel v prvo nasprotje ter nenadoma ponižno potrkal na Mollyna vrata.

»Kdo je?« je vprašala ostro.

»Jaz,« je s svojim globokim basom dejal Ken. »Če si že budna, bi se rad za hipec pogovoril s teboj.«

»Vstopi,« je rekla pridušeno.

Odprl je vrata. Molly je napol sedela in si potegnila odejo čisto do brade. Ken je pri priči sprevidel, da ji je jasno, o čem bi se rad pogovarjal, in je prepričana in uporna hkrati. Sedel je na vznožje njene postelje.

»Kaj bi rad?« je vprašala in ga pogledala tako naravnost v oči, da se mu je grlo za hip zadrgnilo.

»Rad bi te samo nekoliko posvaril . . . « je začel.

»Glede česa?«

»Zaradi tebe in Johna . . .«

»Rada ga imam,« je dejala komaj slišno.

Spregovoril je, ne da bi kaj pomislil; besede so mu kar same bruhnile iz ust. »Premlada si še!« je rekel. »Moraš biti pametna!« Prej ni nameraval govoriti z jezo. Zdaj pa je videl, kako so se ji poteze spremenile; bilo je skoraj čisto tako, kakor da si je nataknila na obraz krinko. V hipu se je ves obupan zavedel, da je zaupljivosti med njima konec.

»Pametna bova,« je rekla enolično in porogljivo.

»To se pravi . . .« je spet začel, pa se je spomnil, da pravzaprav ne ve, kaj bi rad povedal. Nekaj trenutkov sta brez besed strmela drug v drugega. »Hotel sem ti samo pomagati,« je rekel naposled. »Ne maram, da bi se zakopala v težave.«

»Vem,« je rekla Molly in pobesila pogled. »Če nimaš nič proti, bi se zdaj oblekla.«

»Prav,« je rekel grobo. Nerodno je vstal in jo poljubil na čelo. Odšel je iz sobe z občutkom, da je čisto brez moči. V dnevni sobi je srečal Johna. Prav nič si ni želel, da bi se moral zdaj pogovarjati še z njim, pa je kratko zabrusil »Dobro jutro!« in se prerinil mimo njega k vhodnim vratom. John je gledal za njim in videl, kako je obupano udaril s pestjo v dlan. Zazdelo se mu je, da je bil tlesk glasnejši kakor grom.

29.

»Veseli me, da si se bolj posvetil šolskemu življenju,« je rekel Mr. Caulfield maja, šest tednov po velikonočnih počitnicah.

»Da, sir,« je odvrnil John.

»Tvoje ocene so seveda izredno dobre, toda v poročilu sprejemni komisiji v Harvardu sem moral omeniti, da se držiš nekam postrani, da si vedno bolj sam zase. To je bila edina pomanjkljivost tvojega spričevala.«

»Da, sir.«

»Štipendijo so ti seveda podelili, a zdaj mislim, da bomo poslali še naknadno obvestilo, da smo ti pomagali, da si se zbližal z ostalimi.«

»Da, sir.«

»To, da so te izvolili za vodjo orkestra – no, to se bo kar lepo ujemalo s tvojimi šolskimi in športnimi odlikami,« je nadaljeval Mr. Caulfield. »Vsestranskih študentov si želi sleherna univerza. Mislim, da bi morda lahko zaprosil, da ti štipendijo povišajo.«

»Hvala lepa, sir.«

»Takih, ki bi se odlikovali na igrišču in v predavalnici, je malo. Pozanimal se bom, kaj bi se dalo storiti,« je končal Mr. Caulfield.

Devetčlanski šolski orkester je imel vsak petek zvečer vajo v telovadnici. Trobentač Ted Farlough je bil kar dober, bobnar Fred Cohn naravnost sijajen, ostali so si pa pač prizadevali, kakor so vedeli in znali. John je odšel v telovadnico, da bi vadil z njimi. Ted in ostali so se že ogreli. »Poprimi se, Johnny,« so rekli. »Kar k mikrofonu.«

Orkester je zaigral staro »Vzhodno od sonca, zahodno od meseca«. John je pustil, da so najprej preigrali melodijo do konca, potem pa je zapel. »Vzhodno od sonca,« je pel, »zahodno od meseca, draga, tamkaj postaviva sanjski si grad. oh, vzhodno od sonca, zahodno od meseca . . .«

»Fant, to je perfektno!« je rekel Art Bradshaw. »Z latinščino zapravljaš čas, pobič.«

»Hvala,« je rekel John, ki ga je pohvala nekoliko zmedla. »Če povem po pravici, mi ni bila ta pesem nikdar kdo ve kako všeč. Kaj imamo še na sporedu?«

Tisti večer je Mr. Nealy, ki se je pred kratkim vrnil z dolgega dopusta, potrkal na vrata Johnove sobe. »Telefon te kliče,« je rekel. »Medkrajevno.«

John je pohitel v govorilnico, ki je bila v pritličju. »Johnny,« je rekla Molly s spremenjenim glasom.

»Da? Kaj se je zgodilo?«

»Johnny! Oh, Johnny!« besedam je sledila tišina, iz katere je kar odzvanjala stiska.

»Molly, kaj je s teboj?«

Slišal je, kako je Molly na nasprotnem koncu žice globoko zajela sapo. »Zgodilo se je,« je rekla naposled.

»Si prepričana?«

»Skoraj docela.«

»Kje pa si? Od kod telefoniraš?«

»V lekarni,« je rekla. »Blizu šole. Morala sem ti povedati.«

»Si povedala še komu drugemu?«

»Zdravniku!« Iz njenih besed je razbral, kako zelo se boji. »Šla sem iz mesta k nekemu drugemu.«

»Nikar ne joči!« je rekel. »Prosim, nikar ne joči! Bova že uredila.«

»Kako? Ali lahko prideš k meni? Tako zelo te potrebujem, Johnny!«

»Seveda bom prišel.«

»Kdaj pa?«

»Nocoj! Odpeljal se bom nocoj!«

»Oh, hvala, Johnny! Predstavljala sem si vse mogoče strahote.« Iz njenega glasu je razbral, da se ji je odvalil s srca velikanski kamen. »Bala sem se, da boš rekel, da to tebe nič ne briga.«

»Molly! Saj sva mož in žena.«

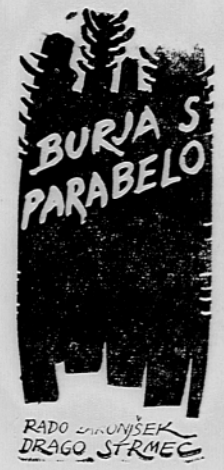
»Da!«

Svetilnik na sončno energijo

Sončna energija se čez dan nabira v bateriji, ki daje ponoči tok svetilniku, tako da se vsakih sedem sekund prižigajo luči, ki jih je videti okoli sedemnajst kilometrov daleč. V bližnji prihodnosti nameravajo na japonskih otokih postaviti še šest takih svetilnikov na sončno energijo.

Drugi televizijski program v Franciji

Francoska vlada je načelno pristala na ustanovitev nove televizijske družbe, ki bo oddajala drugi program. Za zdaj še ni znano, ali bo nova televizijska družba v državni ali v privatni upravi.

NAŠI OKRAJI V ŠTEVILKAH

Glede na sedanjo teritorialno razdelitev je v naši deželi 75 okrajev, od tega na Hrvatskem 27, v Srbiji 21, v Bosni in Hercegovini 12, v Sloveniji osem in v Makedoniji sedem. Črna gora ter Kosovo in Metohija imata samo občine. Po površini največji okraj je mostarski (9.425 kvadratnih kilometrov) najmanjši pa Čakovec s 724 kvadratnimi kilometri; razlika med največjim in najmanjšim je torej 13-kratna.

Po podatkih najnovejšega popisa prebivalstva površinsko največji okraji nimajo tudi največ prebivalcev. Številčno najmočnejši je beograjski okraj (838.249), najmanjši pa je ogulinski, ki šteje le 57.884 prebivalcev. Razlike so tudi v gostoti. Najredkeje naseljen je okraj Gospić z 21 prebivalci na kvadratni kilometer površine, potem Ogulin (31) in Mostar (39), najgosteje naseljena pa sta beograjski (346) in zagrebški okraj (309).

Med 75 okraji jih je enajst z manj kot 100.000 prebivalci; vsi ti so v Hrvatski. Od 100.000 do 300.000 prebivalcev ima 49 okrajev (Hrvatska 15, Srbija 14, BiH in Makedonija po sedem ter Slovenija šest). Dvanajst okrajev ima od 300.000 do 500.000 prebivalcev: Srbija in BiH po pet, Slovenija dva, Hrvatska in Makedonija pa nimata tako velikih okrajev. Nad pol milijona prebivalcev imajo le trije okraji: beograjski in niški ter zagrebški.

Največ občin imata sarajevski in ljubljanski okraj (po 19), najmanj pa okraji Križevci, Slavonski Brod in Ogulin (po pet). Najmanj gospodinjstev ima ogulinski okraj (13.607), največ pa beograjski (248.911 ali 19-krat več). Najmanj družinskih članov imata v povprečju reški in beograjski okraj (2.94), največ pa Livno (5.91) in Tetovo (5.94). Na razvitih področjih naše dežele šteje družina povprečno po tri člane, na manj razvitih pa po pet.

Mednarodni biološki načrt

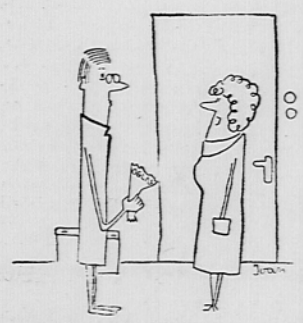
V okviru tako imenovanega mednarodnega biološkega načrta naj bi znanstveniki vsega sveta sodelovali v boju proti raku in drugim boleznim na podoben način, kot so pred časom organizirali mednarodno geofizično leto. Tri leta bi zbirali podatke o vrsti bioloških problemov, hkrati pa bi izmenjevali izkušnje in ugotovitve. Razen tega bi biologi proučevali možnosti za izboljšanje rodovitnosti zemlje ter prilagajanje živali drugačnim podnebnim razmeram. Predlog v tej zvezi nameravajo sovjetski biologi sprožiti na skupščini, ki bo letos julija.

Za dobro voljo

ISKRENO

V karnevalskih dneh je francoski komik Fernandel nastopil v zabavnem televizijskem programu, ki ga je zaključil takole:

»S tem zaključujemo oddajo za vas, neumni gledalci! Vzdevek ste zaslužili, če ste ves čas vzdržali pri televizorju.«

»Draga gospa, dajte mi sobo v najem! Ne kadim, ne pijem, ne jem, ne igram na trobento, sovražim dekleta, sem brez prijateljev ...«

»Ne bo nič, tovariš! Pogrebov pa ne maram v svoji hiši.«

»VASA« BO MUZEJ

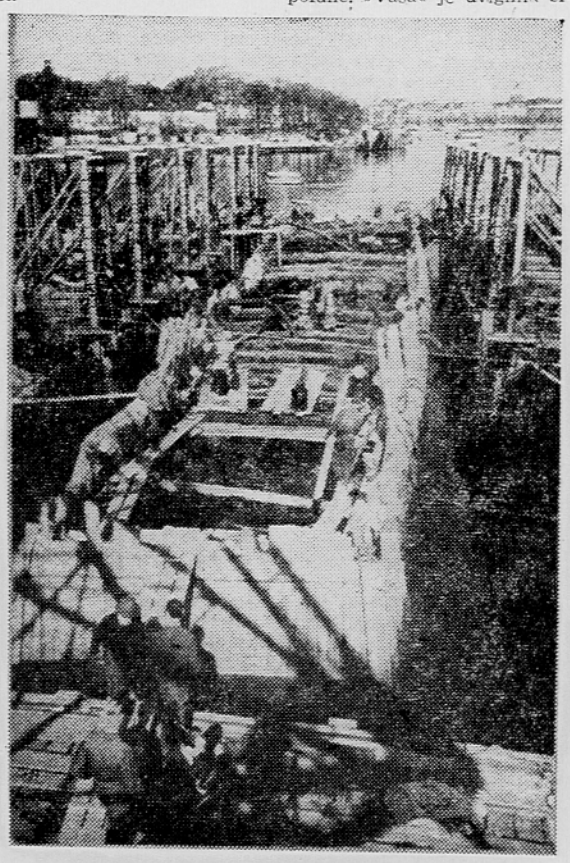
Ladijski trup iz tridesetletne vojne bo sestavni del muzeja švedske pomorske zgodovine

Po večletnih pripravah so v stockholmskem pristanišču dvignili ladjo »Vasa«, ki jo je dal zgraditi švedski kralj Gustav Adolf in se je potopila na prvi vožnji 10. avgusta 1628. Potapljači so pod ladijskim trupom zvrtali v morsko dno šest vrzeli, potegnili skoznje žico in jo pritrdili na reševalne ladje. Spotoma so s podvodnimi brizgalkami odstranili zemljo, školjke, alge in naplavine, potem pa se je začelo težavno delo, ki se je uspešno zaključilo: »Vasa« se je pokazala na gladini.

Odlomek iz švedske kronike, ki opisuje tridesetletno vojno in med drugim tudi slavnost ob splavitvi »Vase«: »Bilo je 10. avgusta 1628, sončno popoldne, »Vasa« je dvignila sidra. Na krovu je bila 450-članska posadka, zraven pa še 40 žena mornariških oficirjev in mornarjev. Množica radovednežev na pomolu. Ladja se je v jugozahodnem vetru počasi premikala po stockholmskem pristanišču ... Nenadoma se je nagnila na bok in v nekaj minutah izginila pod vodno gladino. Klici veselja so se sprevrgli v krike groze, slavje se je spremenilo v splošno žalost ...«

Zadnjič omenjajo »Vaso« še kronike iz leta 1664, potem pa so Švedi pozabil nanjo. Pred petimi leti je brskal po arhivih Anders Franzen, mlad proučevalec švedske pomorske zgodovine. Na lastno pest je začel raziskovati morsko dno, nazadnje je odkril ladijsko razbitino 45 m pod morsko gladino. Športni potapljači so našli nekaj napisov; Franzen je vedel, da mu je uspelo zaslediti potopljeno ladjo.

Začela se je nabiralna akcija, Švedi so prispevali skoraj pet milijonov kron, kolikor jih je bilo treba za reševalna dela. Več let so brskali po ladji in njeni okolici, našli so celo vrsto predmetov: lesene kipce, kovance, sidra, top vske cevi in drugo orožje, ter velikega lesenega leva kot simbol »Vase«. Potem je prišel na vrsto ladijski trup. Lansko poletje so ga polagoma zvlekli bliže k obali, kjer je voda le še 32 m globoka, nato pa so se začele priprave na izvedbo zamisli. ladjo so dvignili na gladino in jo spravili na ogrodje, kjer se bo trup postopno sušil, potem pa bodo lesene dele konservirali s sodobnimi kemičnimi pripomočki in ladjo postopno spreminjali v svojevrsten muzej pomorske zgodovine. Les je dobro ohranjen, ker se je sčasoma nabralo na trupu skoraj dva metra ilovnate zemlje, ki je delovala kot neke vrste konserva.

Po 333 letih so dvignili 50 m dolgo švedsko ladjo »Vaso«, ki jo bodo preuredili v pomorski muzej.

»Telefonski« umetni satelit?

Ameriška telefonsko-brzojavna družba je sporočila, da je pripravljena vložiti 15 milijonov dolarjev v izdelavo poskusnega telekomunikacijskega satelita. Če bi se poskus obnesel, bi mogli na komercialni osnovi uvesti tak komunikacijski sistem. Podpredsednik družbe je izjavil na tiskovni konferenci, da so ameriško nacionalno upravo za aeronavtiko in vesoljske raziskave že naprosili, naj jim dá v ta namen raketo za izstrelitev takega satelita.

Mednarodno leto mirnega sonca

Mednarodnemu geofizikalnemu letu, ki je časovno sovpadalo z obdobjem maksimalnih sončnih peg bo sledila v letih 1964-65 druga akcija, imenovana mednarodno leto mirnega sonca. V tem obdobju bodo znanstveniki skušali zbrati podatke, ki bodo potrdili njihove domneve o zvezi med pojavi na sončni površini in vremenom na našem planetu.

20 let naše ljudske revolucije

ČETRTEK, 18. MAJA:

ANEKSIJA JADRANSKE OBALE

Na današnji dan 1941. leta je italijanska vlada uzakonila priključitev Hrvatskega Primorja, Dalmacije in vseh otokov v Jadranskem morju k fašistični Italiji.

ODHOD NA OSVOBOJENO OZEMLJE

Dne 18. maja 1942. leta sta Izvršni odbor Osvobodilne fronte slovenskega naroda in Glavno poveljstvo slovenskih partizanskih čet zapustila Ljubljano in odšla na osvobojeno ozemlje Slovenije.

USTANOVITEV JNOF HRVATSKE

Tega dne 1944. leta so v Topuskem na konferenci predstavnikov JNOF Hrvatske (Jedinstveni narodnooslobodilački front) ustanovili Pokrajinski izvršni odbor JNOF Hrvatske kot vrhovno narodno-politično telo osvobodilnega gibanja Hrvatske.

III. KONGRES ZK SLOVENIJE

Na današnji dan 1954. leta se je začel v Ljubljani III. kongres Zveze komunistov Slovenije. Referat o nalogah komunistov v boju za socializem je imel sekretar CK ZKS Miha Marinko. Delo kongresa se je odvijalo v treh komisijah: komisiji za družbeno upravljanje, komisiji za ideološka vprašanja in v politično-organizacijski komisiji.

Možganska skladišča spomina

Zelo razviti možgani v celotni zmogljivosti daleč prekašajo najboljši elektronski stroj

»Odkril sem tisti del možganov, o katerega obstoju zdravniki že dolgo niso več dvomili, vendar ga doslej niso mogli ugotoviti,« je povedal dr. Thompson o uspehu svojih raziskav na področju fiziologije možganov in spomina. Vrsto let je dr. Thompson dresiral laboratorijske podgane, da so v labirintu odpirale vratca in iskale hrano. Potem je izpostavljal določene dele njihovih možganov električnim impulzom, zaradi katerih so popolnoma pozabile na prejšnjo dresuro. Pri nadaljnjih poskusih je zmanjševal električno napetost; po določenem času se je podganam vračal spomin na tisto, kar so se bile naučile med dresuro.

Thompson je dejal na predavanju v Nashvillu, da pripravlja podobne poskuse na ljudeh, ki so se javili kot prostovoljci, in dodal, da je svoje raziskave zasnoval na spoznanju, da so mnoge živčne bolezni posledice motenj ali poškodb tistega dela možganov, od katerih je odvisen spomin. Če bi učinkovali na tisti del možganov bi po njegovem mnenju lahko zbrisali spomin na nesrečo ali vzrok živčnega pretresa ter tako zdravili vrsto živčnih bolezni.

Dela Thompsona in drugih raziskovalcev so spodbudila fiziologe, da so začeli primerjati spominske sposobnosti človeških možganov z zmogljivostjo najpopolnejših elektronskih računskih strojev. Ugotovili so določene podobnosti, hkrati pa so spoznali, da ni stroja, ki bi mogel zbrati v tako majhni prostornini toliko podatkov kot človeški možgani. V ponazoritev te svoje trditve omenjajo Mezzofantija iz prejšnjega stoletja, ki je govoril 36 jezikov, gladko in pravilno pa jih je bral nadaljnjih 66. Washingtonska kongresna knjižnica hrani 10 milijonov knjig, v katerih je približno 10 tisoč milijard tako imenovanih informacijskih enot. Mezzofantijev spomin pa je premogel samo na področju jezikoslovja trilijon takih enot. V najpopolnejše elektronske možgane bi torej lahko spravili 10-milijonkrat manj informacij kot v spominsko najbolje organizirane človeške možgane.

Preden bo mogoče preizkusiti Thompsonovo odkritje na ljudeh, bo morala tehnika izdelati izredno fine elektrode, ki bodo prodrle v možganske celice, ne da bi jih poškodovale. Takšne elektrode je za bližnjo prihodnost napovedal neki francoski profesor. Če se bo zamisel obnesla, ne bo koristila le bolnikom, saj bo po tem postopku mogoče vplivati na spomin, torej ga izboljšati, prav to pa je končni cilj sedanjih Thompsonovih raziskav.

Hrup in izpušni plini

ODVEČ JE VSAK HRUP, KI GA JE MOGOČE UBLAŽITI – ELEKTRIČNI AVTO V MESTNEM PROMETU?

V mnogih industrijskih deželah veliko razpravljajo o škodljivosti hrupa, ki prihaja iz industrijskih pripomočkov in naprav, ter o posledicah avtomobilskih izpušnih plinov, ki jih vdihavajo prebivalci naselij z gostim prometom. V fonih govorijo o hrupu motornih vozil, z natančnimi instrumenti merijo odstotek ogljikovega oksida in drugih plinov »v višini nosu in ust«. Posredujemo izvlečke iz razprave švicarskega strokovnjaka za zatiranje hrupa in izpušnih plinov kot škodljivega pojava v sodobnem življenju.

Izhajati je treba iz spoznanja, da povzročimo zelo veliko hrupa tudi hoté, ne le iz malomarnosti. Zanimivo, lastni hrup nas nikoli ne moti, prav zato ima »poklicni zatiralec« težavno delo: po taktih iz našega sprejemnika bi lahko plesali tudi sosedje; otrokom dajemo ropotulje, ne igrače; z avtomobilskimi vrati loputamo kot za stavo, naš avtomobilski start pa — no, naj vsa soseščina ve, da v zgodnjem jutru odhajamo na nedeljski izlet ...

Tudi javne službe, katerih zatiranje hrupa in skrb za čistočo se včasih omejuje le na prepoved iztepanja preprog v določenem dnevnem času, in večji industrijski obrati bi lahko storili marsikaj za manjši hrup pri delu. Ponekod obdajajo na primer kompresorje z ustreznimi prevlekami, ki zmanjšujejo hrup. Odveč in nepotreben je vsak hrup, ki ga je mogoče zadušiti ali vsaj ublažiti.

Naraščajoče število tako imenovanih »garažnih smrti« dokazuje, da so nerazredčeni izpušni plini v kratkem času skrajno nevarni, nadaljnji dokaz za škodljivost teh plinov pa je dejstvo, da z njimi ponekod uničujejo koluharje in druge škodljivce v zemlji. Statistika je izračunala: sedem milijonov ton pogonskega goriva, kolikor so ga v letu 1958 porabili v zahodnonemškem cestnem prometu — zgorelo je tako rekoč v višini človeškega nosu — je dalo toliko izpušnih plinov, da bi nerazredčeni pokrili vse zahodnonemško ozemlje skoraj meter (95 cm) na debelo. Ti plini se seveda niso porazdelili enakomerno po vsem ozemlju, temveč so nastali na področjih najgostejšega cestnega prometa, predvsem pred rdečo lučko na cestnem križišču, kjer jih največ vdihnejo usmerjevalci prometa. Seveda je za zdaj ostala množina teh plinov pod tistim odstotkom- ki po osemurnem vdihavanju povzroči akutne posledice v človeškem organizmu, nedvomno pa je ogljikov oksid v krvi prizadetih vzrok splošne utrujenosti in zmanjšane sposobnosti za trenutno trezno presojo, kar je v sodobnem prometu kajkrat odločalnega pomena.

Neko društvo za nadzorovanje posledic tehničnih pripomočkov je predlagalo uvedbo (delno že preizkušenega) električnega vozila, namenjenega prometu v mestih in večjih naseljih, vendar s svojim predlogom doslej še ni prodrlo, kar pojmuje švicarski strokovnjak kot dokaz, kako izrazit sestavni del sodobnega življenja so že postali oblaki prahu, izpušni plini in — hrup v zvezi z vsem tem. Seveda bo treba premagati še drugo, tehnično oviro: potrebna baterija je za zdaj sorazmerno pretežka glede na koristno zmogljivost vozila.

N.

Plin namesto temeljev?

Sovjetski gradbeni strokovnjaki preizkušajo nov način polaganja temeljev. Po novem postopku bi ne bilo več treba kopati jarkov, pa tudi cementa in kamenja ne bi več potrebovali, ker bi termično utrjevali tla na katerih bi zidali posloplja. Na kraju, kjer naj bi stali temelji, zvrtajo luknje, skozi katere spravljajo v notranjost plin in zrak. Nekaj dni gori pod zemljo modrikast plamen, ki žge tla tako da po trdoti ne zaostajajo za opeko. Pravijo, da se bo novost kmalu uveljavila v gradbeni dejavnosti. Novo metodo so preizkusili tudi pri pologanju temeljev za sto metrov visoki železobetonski dimnik neke koksarne.

Po cevovodih je doslej vsa v glavnem tekla nafta, zdaj pa gradijo v severni Franciji 21 km dolg cevovod, po katerem se bo pretakal sok sladkorne pese iz tovarne v rafinerijo sladkorja.

Letala: više in hitreje

Potniško letalo, ki vzleta in pristaja navpično ter zmore hitrost 6.000 km na uro in leti v višini 30 km, napovedujejo letalski strokovnjaki za dogledno prihodnost. Kaže torej, da bodo letalski potniki čez 15 ali najkasneje čez 20 let preleteli Atlantski ocean v dobrih štiridesetih minutah, vendar bo treba dotlej razvozlati še vrsto problemov in sicer predvsem v zvezi z gorivom.

Raziskovalno delo in snovanje novih letal, katerih prototipi naj bi zmogli večkratno hitrost zvoka — kakor je znano, premaga zvok okoli 1200 km na uro — stane veliko denarja, zato pravijo strokovnjaki, da bo zanesel izvedljiva le v širokem mednarodnem sodelovanju. O sedanjih reaktivnih letalih, ki se približujejo hitrosti zvoka, sodijo, da bodo čez dvajset let že zastaro šaro, če upoštevamo silni razmah, ki ga je zavzel letalski razvoj zlasti zadnjih nekaj let. Najkasneje čez deset let naj bi skrbela za redne zveze letala, ki bi zmogla nadzvočno hitrost. Desetletje kasneje pa se bodo tudi ta umaknila še hitrejšim. Ti bodo letela celo s šestkratno hitrostjo zvoka. Seveda se bodo takšna letala obnesla le na medcelinskih zvezah.

Nadzvočna letala morajo pri poletu čez Atlantski ocean voziti s seboj veliko goriva, ki tehta polovico toliko kot letalo samo. Izdatki za pogonsko gorivo zavzemajo pri letalih, porabnejših od zvoka, tretjino vseh stroškov, pri nadzvočnih pa dve tretjini. Prav zato, da bodo letala premagovala čimmanjši odpor zraka in torej porabila za določeno razdaljo manj goriva, se bodo povzpela s »podzvočno« hitrostjo v višino 11 km, kjer bodo prebila tako imenovani zvočni zid — bliže pri zemlji bi bil pok neznosen za okoliško prebivalstvo — potem pa se bodo dvignila 20—30 kilometrov visoko, kjer bodo dosegla štiri- in morda celo šestkratno zvočno hitrost.

Hitro pripravljeno kosilo

Goveja juha, bifteki, prepražen zdrob, špinača v solati.

Kosilo je pripravljeno v tri četrt ure.

Juha: Kupimo vrečico goveje juhe z rezanci in jo pripravimo po navodilu v vrečici.

Zdrob: pol litra pšeničnega zdroba, liter slanega kropa, žlico masti.

V kozici razgrejemo mast in v vročo vsujemo zdrob ter mešamo, da bledo zarumeni. Nato ga zalijemo z osoljeno vročo vodo in ves čas mešamo, da ne nastanejo kepe. Zdrob pustimo, da se kuha in peče, potem ga nadrobimo na krožnik kot žgance. Lahko še malo zabelimo.

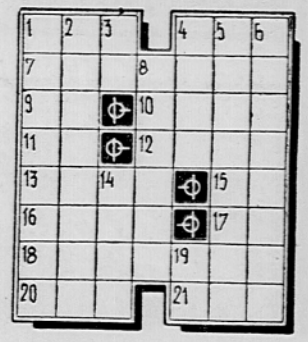
Bifteki: 40 dkg pljučne pečenke, sol, malo olja, strok česna, ščepec popra, malo moke, mast ali olje za pečenje, malo tople vode ali juhe, žlico limonovega soka.

Meso, narezano na zrezke potolčemo, posolimo, pomažemo z oljem in s strokom strtega česna ter potresemo s sesekljanim peteršiljem. Če meso ne bo za otroke, ga popopramo. V pekaču razgrejemo malo masti ali olja. Vsak zrezek po eni strani nekoliko potresemo z moko in po obeh straneh hitro opečemo v vroči maščobi. Pečene zrezke naložimo na pogret krožnik, v pekač pa vlijemo nekaj žlic juhe ali vode. Ko zavre, okisamo z limonovim sokom. Tako dobljeno omako polijemo po biftekih.

Solata: 30 dkg mlade špinače, 2 žlici olja, nekaj žlic kisa in strok česna.

Očiščeno špinačo hitro operemo (ne pustimo, da se namaka v vodi) vsaj v treh vodah. Odcejeno zabelimo z oljem, solimo, odišavimo s sesekljanim česnom in okisamo. Rahlo premešamo in takoj postrežemo.

Križanka

VODORAVNO: 1. nekdanji turški zemljiški gospod, 4. ime italijanskega filmskega igralca Valloneja, 7. plemiški naslov, 9. enaka soglasnika, 10. tropsko drevo s temnim lesom, 11. slovenski tednik za razvedrilo, 12. Zolajev roman, 13. enaki konci verzov, 15. arabski žrebec, 16. trska, 17. tuj dvoglasnik, 18. češki skladatelj nacionalne smeri (opera »Jenufa«), 20. dolgorepa papiga, 21. švicarski prakanton.

NAVPIČNO: 1. pretežno gorata evropska država, 2. mesto v Makedoniji ob Vardarju, 3. vzklik, 4. blago, krama, 5. kancler Zvezne republike Nemčije, 6. prenapeteži, strastni privrženci, 8. rimska boginja lepote in ljubezni, 14. sprememba, 19. del imena predsednika vlade LR Kitajske.

REŠITEV PREJŠNJE KRIŽANKE

VODORAVNO: 1. ekipa, 6. srnina, 8. TOS, 9. Ant, 11. emu, 12. lar, 13. til, 14. ime, 15. Tilsit, 17. Nitti.

OB ROBU DOGODKOV

Johnsonovo potovanje

Podpredsednik ZDA Lyndon Johnson je odpotoval na obiske v države Daljnega vzhoda in Jugovzhodne Azije s pooblastili, kakršnih ni imel doslej še noben ameriški podpredsednik. Tako pravijo v Washingtonu. Nobenega razloga ni, da tega ne bi verjeli: po izjavah in sporazumin v Tajpehu in Sajgonu je to vsekakor res.

Johnsonovi obiski v Južnem Vietnamu, na Tajvanu in v Tajlandu imajo nekaj skupnega. Povsod je potrdil dosedanjo ameriško politiko do teh držav posebej in do Daljnega vzhoda in Jugovzhodne Azije v celoti. Čangkajšek ostane steber ameriške »kitajske« politike, Diem dobi več denarja in orožja za boj proti čedalje močnejšim gverilskim enotam, in če bo potrebno, tudi ameriške vojake, Tajland obdrži svoje »prioritetno« mesto na ameriškem seznamu vojaške in gospodarske pomoči.

Formoza, Tajland, Južni Vietnam. Vse tri so v zadnjih desetih letih dobile po dve do tri milijarde ameriških dolarjev gospodarske, predvsem pa vojaške pomoči. V vseh treh je režim do skrajnosti diktatorski. Samo v Južnem Vietnamu je nad 250.000 političnih zapornikov — po uradnih podatkih! Vse tri so si zaslužile, v tej ali oni okoliščini, vzdevek »Vojnega sidra ZDA« ali »trdnjave proti komunizmu«. In, vse tri so se že majale pod demonstracijami proti lastnim režimom ali proti ZDA.

Logika, ki pelje stratege hladne vojne do takšne politike, je kaj preprosta: vsako popuščanje bi povzročilo »izgubo obraza«, izguba vsake pedi zemlja pa plaz, ki bi utegnil uničiti ameriški vpliv na tem območju. V zvezi s Tajlandom, na primer, je osnova stališča v tem, da bi izguba Laosa pomenila avtomatično infiltracijo Tajlanda in njegovo izgubo. Izguba Tajlanda bi povzročila izgubo Malaje, itd. Podobno je z Južnim Vietnamom, za Formozo pa naj zadostuje podatek, da imajo ZDA na njej samo letališčih oporišč devet, in to največjih, kar jih sploh imajo po svetu.

Vojna »proti komunizmu« zlahka zapelje tudi v drugačen logični zaključek: najboljši zaveznik proti »komunizmu« je hkrati tudi največji desničar in reakcionar. Odtod pojav, da podpirajo ZDA (v imenu demokracije in svobode) najreakcionarnejše režime, kar jih je sploh še danes.

Ko je ameriški predsednik Kennedy pred petimi meseci izbiral svoje državne funkcionarje in diplomate, jih je izbiral med ameriškimi liberalci, kar je dalo povod za pričakovanja, da se bo temu primerno spremenila tudi ameriška politika. Res, da je od spremembe v državni upravi minilo komaj pet mesecev, in bi lahko marsikateri dogodek v tem času lahko pripisali vztrajnostni sili iz prejšnjih časov. Danes je to upanje čedalje manjše. Zlasti glede na dogodke zadnjih mesecev.

To, da se ameriška politika na Daljnem vzhodu in v Jugovzhodni Aziji nadaljuje prav takšna, kakršna je bila, če ni danes celo še bolj zaostrena, pa je nazadnje le posledica določenih svetovnih nazorov, političnih stremljenj in položaja v blokovski politiki. Zaradi te podpirajo ZDA najreakcionarnejše režime v Aziji in drugod in prihajajo s tem v hude konflikte s težnjami narodov teh območij in prebivalstev držav, katere najbolj podpirajo. Pričakovati od Johnsona v danem položaju kakšne drugačne izjave, bi bil nemara celo pretiran optimizem.

Drugo vprašanje pa je seveda, kam pelje takšna politika. Zelo poučen, na primer, je laoški problem, kjer bo po vseh znakih sodeč zmagala ideja nevtralnosti in nepripadništva k blokom kljub vsem prizadevanjem ZDA, da bi Laos pritegnila v svoje interesno področje. Še bolj zgovoren je položaj v Južnem Vietnamu, kjer se drži »zaveznik proti komunizmu« Diem na oblasti samo s 300 milijoni ameriške pomoči na leto. Skratka, vsa angažiranost v teh državah ne nudi strategom v Washingtonu nobenega zagotovila, da bodo ti režimi tudi ostali na oblasti. Gre za to, da osnovnih teženj azijskih narodov po neodvisnosti, svobodi in miru ne more zadušiti nobena vojaška pomoč posameznim diktatorskim režimom. Pač pa se človek nehote vpraša, kaj bi pomenilo 10 milijard dolarjev, kolikor so jih doslej ZDA dale tem trem državam, v obliki gospodarske pomoči vsej Aziji?

Lyndon Johnson bo prinesel nazaj v Washington kup deklaracij in svež podpisanih sporazumov. Vprašanje pa je, koliko so vredni ...

A. Furlan

Hruščev - Kennedy 3. junija na Dunaju?

»New York Times«: »Sestanek bo takoj po Kennedyjevem obisku v Parizu« – Londonski tisk sodi, da se bo ameriški predsednik prej konsultiral z Macmillanom

DUNAJ, 17. maja (Reuter). Pooblaščeni krogi so povedali, da je vlada ZDA zaprosila avstrijsko vlado za mnenje, ali bi sestanek med predsednikom ZDA Kennedyjem in sovjetskim ministrskim predsednikom Hruščevom lahko bil na Dunaju.

Ti krogi pravijo, da naj bi se Kennedy in Hruščev sestala 3. junija. Prav tako povedo, da Sovjetska zveza za zdaj ni napravila nobenih korakov glede tega sestanka

Avstrijski zunanji minister Kreisky je izjavil, da sestanek Hruščeva in Kennedyja še ni določen, in pripomnil, da bo slika jasnejša čez dva dni. Kreisky je omenil Schönbrunn in Belvedere kot možna kraja za sestanek.

New York, 17. maja. (Tanjug). — Današnji »New York Times« piše, da je bil dosežen sporazum o neuradnem sestanku med predsednikom Kennedyjem in premierom Hruščevom. List se sklicuje na uradne kroge in piše, da bo sestanek, »razen če ne bodo nastale nepredvidene težave«, na Dunaju dva ali tri dni po obisku predsednika ZDA v Franciji, ki bo od 31. maja do 2. junija.

List nadalje piše, da uradni funkcionarji izjavljajo, da ne bo določen noben dnevni red sestanka in da si predsednik ZDA ne bo prizadeval, da bi bili na razgovorih doseženi kaki sporazumi. List tudi poroča, da sta bili britanska in francoska vlada obveščeni, da je bil sprožen predlog za ta sestanek, in da nista izrazili nobenih pripomb.

Državni podsekretar Bowles je pred zunanjepolitičnim odborom senata izjavil, da predsednik Kennedy proučuje možnost sestanka s premierom Hruščevom. Rekel je, da o tem še ni bil sprejet noben sklep in da bo o tem odločil predsednik sam.

London, 17. maja. (Tanjug). V britanski prestolnici z največjo pozornostjo spremljajo napovedi iz Washingtona o bližnjem srečanju med predsednikom Kennedyjem in premierom Hruščevom.

Vsi londonski listi trdijo, da ni več nobenega dvoma, da se bosta oba voditelja sestala v začetku prihodnjega meseca na Dunaju. Britanska radijska postaja je danes objavila, da je to potrdil tudi visok funkcionar ameriškega veleposlaništva v Londonu.

Več listov, med njimi vplivni »Times«, trdi tudi, da bo predsednik Kennedy pred srečanjem s Hruščevom prišel za en dan v London, da bi se posvetoval z ministrskim predsednikom Macmillanom. Listi sodijo, da bodo trajali razgovori največ dva do tri dni. »Daily Mail« piše, da ameriški predsednik vztraja na tem, da bodi srečanje kratko, to pa je menda edina stvar, o kateri še niso dosegli popolnega soglasja, ker je sovjetski premier — kakor piše list — proti temu, da bi togo časovno omejili razgovore.

»Daily Telegraph« trdi, da britanska vlada aktivno podpira zamisel o sestanku med ameriškim predsednikom in sovjetskim premierom, ki bi »lahko utrl pot za četverno konferenco«.

Kakor pišejo drugi listi, so vladni krogi v Londonu mnenja, da ni verjetno, da se bosta Kennedy in Hruščev na Dunaju o čemerkoli »pogajala«, pač pa da je ta sestanek zamišljen kot priložnost, ki naj obema voditeljema omogoči, da se neposredno seznanita z gledišči drug drugega o najvažnejših mednarodnih problemih.

Sodni postopek proti Čombeju

Leopoldville, 17. maja (AFP). Notranji minister leopoldvillske vlade Adula je v Coquilhatvillu v zvezi z aretacijo Čombeja izjavil, da so varnostni organi leopoldvillskega režima dobili v roke akt, ki ne dokazuje samo izdajstva Čombeja, ampak tudi da je načrtno delal za odcepitev Katange. Vlada v Leopoldvillu je glede na to sklenila, da bo proti Čombeju uvedla sodni postopek, ker njegove namere ogrožajo varnost kongoške države«.

Indonezijski oficirji v Beogradu

Beograd, 17. maja (Tanjug). Namestnik ministra za nacionalno varnost Indonezije general Raden Hidajat je nocoj s skupino oficirjev prispel na dvodnevni obisk v Jugoslavijo.

Senegalec, pripadnik francoske mornariške pehote, na straži na alžirski ulici. Alžirija je po ultraškem puču močno zastražena, da ne bi izbruhnili neredi.

PRED POGAJANJI V EVIANU

Alžirsko delegacijo vodi Krim Belkasem

V Ženevi pričakujejo Alžirce – Obširni varnostni ukrepi v Evianu – Joxe razložil smernice, po katerih se bo ravnala francoska delegacija

TUNIS, 17. maja (AFP). Začasna alžirska vlada je danes objavila, kdo bo v njeni delegaciji, ki se bo udeležila alžirsko-francoskih pogajanj v Evianu. Delegacijo bo vodil podpredsednik začasne alžirske vlade Krim Belkasem.

V delegaciji je še sedem članov, med njimi ministra Ahmed Francis in Mohamed Ben Jahija ter visoka vladna funkcionarja Taeb Bularuf in Ahmed Boumendjel.

Tanjug poroča iz Ženeve, da tu nocoj pričakujejo prihod delegacije alžirskega osvobodilnega gibanja na razgovore v Evianu. Delegacija FLN bo prispela iz Tunisa s posebnim letalom na ženevsko letališče, od koder se bo takoj preneljala s helikopterji v Bois d'Avault, kraj v neposredni bližini Ženeve, kjer so zanje uredili posebno poslopje, ki ga varnostni organi stražijo že poldrug mesec.

Tukajšnji listi poudarjajo, da so tudi v Evianu uveljavili obširne varnostne ukrepe, da bi preprečili dejavnost ekstremističnih skupin in atentatorjev s plastičnimi bombami. Sodijo namreč, da se bo njihovo delovanje okrepilo neposredno pred razgovori kot tudi med razgovori. Ženevski listi poročajo, da so zaprli nekatere sumljive ljudi, pri katerih so našli orožje in strelivo.

V Domu tiska v Ženevi so danes objavili, da bo alžirska delegacija v tem poslopju prirejala tiskovne konference. Udeleževali se jih bodo lahko vsi novinarji, ki so akreditirani za konferenco 14 držav o Laosu.

Kakor poroča AFP iz Pariza, so po seji francoske vlade objavili sporočilo, ki pravi, da je minister za alžirska vprašanja Louis Joxe na seji obrazložil smernice, po katerih se bo ravnala francoska delegacija na razgovorih v Evianu. Sprejeli so ustrezne direktive.

Kar zadeva usodo podpredsednika začasne alžirske vlade Ben Bele in drugih voditeljev FLN, zaprtih na otoku Aix, je minister za informacije Terre-noire po seji vlade ponovil tisto, kar je predsednik de Gaulle izjavil na svoji tiskovni konferenci 11. aprila. Če se bodo pogajanja s FLN dejansko začela — je tedaj izjavil de Gaulle — bi se lahko spremenil režim proti Ben Beli in njegovim tovarišem. Spričo bližnjih pogajanj sodijo, da bodo Ben Belo preselili »nekam v Francijo«.

Po nekaterih vesteh so oblasti prišle na sled številnim vodilnim članom »organizacije ilegalne vojske« in so nekatere voditelje aretirale. Pariški listi poudarjajo, da je ta ultraška organizacija razkrinkana, da so štiri njene šefe zaprli in da je policija ugotovila identiteto petih od osem članov njenega »vodstvenega direktorija«.

Oficirska »vlada« v Seulu

General Čang išče stikov s političnimi voditelji — Problemi ameriške vlade

SEUL, 17. maja (Reuter). Vojaški odbor Južne Koreje je imenoval 12 oficirjev za začasne ministre južnokorejske vlade. Dvanajst drugih oficirjev — polkovnikov pa je odbor določil za oficirje za zvezo pri ministrstvih.

Voditelj generalske junte v Južni Koreji general Čang se je danes dopoldne razgovarjal s predsednikom Južne Koreje Po Sun Junom in drugimi južnokorejskimi političnimi voditelji. Razgovori so bili v predsedniški palači.

Po teh razgovorih je predsednik senata George Peik izjavil, da so razpravljali o možnosti za odstranitev sedanjih težav. Kaj več o razgovorih ni hotel povedati.

Med drugimi se je razgovorov udeležil tudi Ju Kim, voditelj nove Demokratske stranke, ki je v opoziciji nasproti revolucionarni junti.

V Seulu vlada mir, vendar je vojska še vedno razpostavljena na križiščih ulic glavnega mesta.

Washington, 17. maja (Tanjug). Vojaški udar v Južni Koreji je ustvaril nove politične probleme ameriški vladi in vsaj začasno oslabil vezi med Washingtonom in Seulom. Vladni funkcionarji v Washingtonu so nezadovoljni, ker so se ZDA tako globoko in po nepotrebnem zapletle v notranjepolitični boj te države.

Veleposlanik ZDA v Seulu in ameriški general Magruder, poveljnik »sil OZN v Južni Koreji«, sta javno podprla zakonito vlado in tako obsodila vojaški udar, čeprav so voditelji prevrata razglasili prijateljstvo in tesno zavezništvo z ZDA. Toda vojaški poveljniki, ki so se uprli, so že začeli prevzemati oblast in nadzorstvo nad vlado.

Z druge strani po ameriških izjavah položaj še ni razčiščen. V Washingtonu poudarjajo, da prevratniki ne uživajo množične podpore in si niso pridobili južnokorejskega letalstva in vojne mornarice za strmoglavljenje sedanje vlade.

Čeprav je ameriška vlada izgubila v tej politični krizi prvo bitko, še vedno noče ponuditi roke upornikom in po vseh znamenjih sodeč se zdaj trudi, poiskati kompromis, ki bi ohranil politični sistem v Seulu in deloma ugodil prevratnikom z zamenjavo kompromitiranih osebnosti južnokorejske vlade. Uradni krogi v Washingtonu danes poudarjajo, da ne prihaja v poštev intervencija ameriških vojaških sil na Koreji. Trenutno tudi ne kaže, da bi hotela ameriška vlada spremeniti program za vojaško in gospodarsko pomoč Seulu.

Možnosti za izvajanje ameriškega vpliva na politični razvoj v Južni Koreji so kljub temu velike. Tam so razmeščene ameriške garnizije. V zadnjih osmih letih so ZDA dale Južni Koreji nad štiri milijarde dolarjev vojaške in gospodarske pomoči. Kljub vsemu temu je Južna Koreja v velikih gospodarskih težavah in je še vedno popolnoma odvisna od nadaljnjih pošiljk ameriške opreme in kreditov, ki naj bi se še povečali. Medtem ko gre v Južni Koreji dejansko za politična obračunavanja med desničarskimi frakcijami, ZDA upajo, da se jim bo posrečilo obdržati pod nadzorstvom dogajanje in obvarovati »ustavni režim« v Seulu.

Ženevska konferenca o Laosu

(Nadaljevanje s 1. strani)

skovni konferenci opoldne so nam sporočili, da so dobili člani konference nova poročila kontrolne komisije iz Laosa.

Rusk je v svojem govoru nadalje dejal, da konferenca tudi ne bo mogla roditi dobrih sadov, dokler ne bo na njej sodelovala delegacija kraljevske laoške vlade Bum Uma, ki je po navedbah Ruska edini ustavni in pravni predstavnik kralja in naroda.

Pogoje, ki so bili potrebni za učinkovito delo kontrolne komisije, je naštel kanadski zunanji minister Green, ki je govoril za Ruskom na davišnji seji, in sicer popolno sodelovanje vseh strank, takojšen dostop do vseh področij in vojaških instalacij, ustrezna prevozna sredstva, neodvisen sistem komunikacij, jamstvo za osebno varnost osebja komisije, popolne informacije o količini in vrstah orožja ob prenehanju sovražnosti, učinkovite metode nadzorstva vojaškega osebja in materiala v Laosu ter jasna definicija odgovornosti komisije ob spoštovanju varnosti laoške države.

Na popoldanski seji je prvi govoril zunanji minister vlade premiera Suvane Fume. Obrazložil je predlog programa za rešitev laoškega problema v devetih točkah. V prvi vrsti je laoški minister zahteval razveljavljenje tistih členov pogodbe o SEATO paktu, ki vključujejo Laos v »zaščiteno cono« Naglasil je, da želi biti njegova dežela nevtralna in neodvisna in da na ozemlju Laosa ne bi smelo biti nobenega tujega oporišča, razen tistih, ki so predvidena z mirovno pogodbo iz leta 1954.

V nadaljevanju seje je sovjetski zunanji minister Gromiko predlagal načrt dveh deklaracij — prva se nanaša na nevtralnost Laosa, druga pa na umik tujega vojaškega osebja iz te dežele.

Po izvajanju Gromika je bila seja prekinjena in prihodnja napovedana za jutri ob 15.

Od sinočnjih govorov je bilo predvsem ugodno sprejeto stališče kamboškega princa Norodoma Sihanuka, naj bi se konferenca izogibala razpravljanj o ideološki premoči ene ali druge strani v Laosu in naj bi skušala predvsem najti pošteno mednarodno rešitev za Laos Po drugi strani pa je nepopustljivo stališče laoške delegacije Bun Uma, ki jo vodi Luan Insisiengmay in ki hoče prisostvovati konferenci, da bi se za konferenčno mizo ne znašla v enakopravnem položaju z ostalima dvema laoškima delegacijama, naletelo na splošno obsojanje ter je spravilo ameriško delegacijo ki podpira vlado Bun Uma, v dokaj neprijeten položaj. V novinarskih krogih je opaženo tudi dejstvo, da se poleg Bun Umove delegacije nista udeležili otvoritvene konference delegaciji Južnega Vietnama in Tailanda, to je dežel jugovzhodne Azije, ki sta najbolj vezani na ameriško politiko. Prihod vietnamske delegacije je napovedan za nocoj.

Dokaj ugodno je bil sprejet tudi sinočnji govor lorda Homea, ki je poudaril predvsem naslednje: potrebno je vzpostaviti enoten Laos (tudi Sihanuk je v svojem govoru odločno zavzel stališče proti delitvi Laosa), da se nobena neodvisna laoška sila ne bi smela zoperstaviti obstoječi vladi in da nobena stran ne bi smela imeti svojega orožja, s katerim bi lahko ogrožala drugo. V bistvu enako stališče je zavzel danes kanadski zunanji minister Green.

Govor kitajskega zunanjega ministra Čen Jija pa je naletel na različna tolmačenja. Največje presenečenje je bilo vsekakor, da so Američani ocenili govor kot zmeren, čeprav je bil dejansko v celoti naperjen proti ameriški dejavnosti v Aziji. Čen Ji res ni uporabljal običajnih ostrih izrazov, zato pa je obtožil ZDA. da so prve kršile ženevski sporazum o Indokini iz 1954. leta, da njihova intervencija v Laosu in vsej jugovzhodni Aziji ogroža tudi varnost Kitajske in da je v nasprotju z agresivnostjo ZDA Kitajska vedno podpirala nevtralnost Laosa, sodelovala pri formulaciji načel bandunške konference, sklenila prijateljske nenapadalne pakte z Burmo, Kambodžo in drugimi državami jugovzhodne Azije in se zavzema za širjenje petih načel aktivne koeksistence Čen Ji je skušal s svojim govorom razširiti temo konference na vprašanje celotne jugovzhodne Azije, čemur so se od vsega začetka ostale države — udeleženke skušale izogniti.

Kar se tiče enotnega Laosa se je danes v Ženevi razširila vest iz ameriških krogov, da je Bun Um privolil v sestavo enotno koalicijske vlade.

V krogih legalne laoške vlade pa so danes izjavili, da še nimajo nobenih podatkov o doseženem načelnem soglasju za sestavo enotne laoške vlade.

Danes je prispela v Ženevo tudi delegacija Južnega Vietnama z zunanjim ministrom Mauom na čelu. V Ženevi so zdaj zbrane delegacije 13 povabljenih držav, razen Tajske, ki še ni poslala svojih predstavnikov.

ACA STANOVNIK

PROCES V JERUZALEMU

»Še vedno nevarnost za človeka ki je pomagal Židom«

Protestantski pastor Grüber, prva nemška obtežilna priča – Akcija »blago za kri« – Dokumenti o taborišču Belsen

JERUZALEM, 17. maja (AP). V nadaljevanju procesa proti nacističnemu zločincu Adolfu Eichmannu so danes zaslišali protestantskega pastorja Grüberja iz Berlina, prvo in verjetno edino nemško obtežilno pričo. Grüberja je Eichmann dal svoj čas aretirati zaradi posredovanja v korist Židov, potem pa ga je poslal v taborišči Sachsenhausen in Dachau.

Grüber je govoril o naporih za reševanje Židov iz taborišč smrti. Rekel je, da sta mu pri tem posebno pomagala dva Nemca, vendar imena enega izmed njiju ni hotel navesti, ker »je še vedno nevarnost za človeka, ki mu gre takšna čast«. Sodnik Halevi je vprašal: »Ali je danes čast za človeka, ki je tvegal svoje življenje, da je pomagal Židom, če bi njegovo ime objavili v Nemčiji?« Grüber pa je izjavil, da ni pripravljen povedati imena tega človeka brez njegove privolitve, pri čemer je poudaril, da so tudi njemu pred potovanjem v Izrael na vse načine »grozili in se mu rogali«. Demantiral je, da so bili pobudniki akcije za reševanje Židov v stikih s Hansom Globkejem, ki je trdil, da je bil v tej akciji »zaupnik katoliške cerkve«.

Neka 34-letna Židinja je danes na sodišču identificirala Eichmanna kot esesovskega oficirja, ki je dejal, da bo »odšla skozi dimnik«, če bo govorila o strahotah, ki jih je videla v zloglasnem taborišču Ravensbrücku. Charlotta Salzberger, ki je preživela strahote treh nacističnih taborišč, je izjavila, da jo je leta 1945 skupaj z drugimi štirimi ženami zaslišal Eichmann po prihodu iz Ravensbrücka, znanega taborišča za uničevanje Židov Eichmann jim je tedaj dovolil odhod v geto, vendar je zagrozil, da jih bo poslal v krematorij, če bodo govorile o Ravensbrücku.

Priča je predložila izraelskemu sodišču vse svoje dokumente, originalno »židovsko izkaznico«, izkaznico koncentracijskega taborišča in »denargeta, s katerim so plačevali mezde sužnjem in ki ni nikoli imel nobene vrednosti. Ko je Salzbergerjeva govorila o »čudežu, da se je rešila« iz taborišča smrti, je povedala, da so v aprilu 1945 v taborišču Teresenstadtu, v okviru akcije »blago za kri«, pripravili 300 Židov za transport v Švico kot zameno za denar in kamione. Ta transport pa so ustavili na intervencijo nekega funkcionarja Rdečega križa. Pozneje so ugotovili, da je šlo za načrt nacistov o likvidaciji kakih 6000 Židov, ki so bili v taborišču in ki so kmalu dočakali osvoboditev.

Na današnji obravnavi so prebrali tudi več dokumentov o tem, kako je bilo v taborišču Belsenu v severni Nemčiji, kjer je »bilo prostora za 3000 ljudi«, toda na Eichmannov ukaz so jih vanj strpali desetkrat več. Od tega jih je 13.000 umrlo zaradi bolezni in lakote, 13.000 nepokopanih trupel pa so našli v taborišču ob osvoboditvi.

Tožilec je predložil sodišču tudi dokumente o Eichmannovih navodilih za »rešitev židovskega vprašanja« v Češkoslovaški, Danski, Avstriji in drugih državah.

Najnovejše v športu

NOGOMET

MTK (Budimpešta) : Vojvodina 0:1 (0:0)

KOŠARKA

Lokomotiva : Wybrzeze (Gdansk) 54:43 (31:24)

Telovadci Kaira v Trbovljah

TRBOVLJE, 17. maja. Danes je bil dvoboj v orodni telovadbi med mestno reprezentanco Kaira in izbrano vrsto Trbovelj. Tekmovanje je bilo zaradi slabega vremena v gledališki dvorani Delavskega doma. Zanimanje občinstva je bilo tako veliko, da v dvorani ni bilo prostora za vse, ki so si hoteli ogledati ta dvoboj. Zanimivo tekmovanje se je končalo s 183,90 točke proti 182,40 točke v korist gostov. Rezultat bi bil pa tudi lahko v korist domačih, če bi bila Srot in Skaza imela več sreče. Po medsebojnem dogovoru so tekmovali samo v štirih disciplinah, in sicer na bradlji, krogih, drogu in v parterni gimnastiki. Med posamezniki so bili najboljši Ismail Abb Allah z 38.40 točkami, Daklv Amin 37.50, Warth Eberaf 37.15, Skaza 36.95.

Zaključni dvoboj ZSSR : Jugoslavija

BEOGRAD, 17. maja (Tanjug). Danes so igrali V. kolo šahovskega dvoboja med ZSSR in Jugoslavijo. Po prekinitve so bile končane samo tri partije, in sicer Gligorič : Žirič 1:0, Matulović : Borisenko remi in Pavlenko : Kovačević remi. Ostala srečanja so bila prekinjena in se bodo nadaljevala jutri.